

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1997-1998

17 september 1998

OPVOLGINGSRAPPORT

**betreffende een beleid ten aanzien van kinderen, kindermishandeling,
kinderrechten en slachtoffer- en daderhulp in Vlaanderen**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin
uitgebracht door mevrouw Ria Van Den Heuvel**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Vaste leden : mevrouw Sonja Becq, de heer Jan Béghin, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heren Marc Olivier, Bart Vandendriessche ;

mevrouw Yolande Avontroodt, mevrouw Patricia Ceysens, de heer Etienne De Groot ;

de heer Peter De Ridder, mevrouw Kathy Lindekens, de heer Guy Swennen ;

de heren Wilfried Aers, Felix Strackx ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel.

Plaatsvervangers :

de heren Leo Cannaerts, Johan De Roo, mevrouw Veerle Heeren, mevrouw Kathleen Helsen, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Marleen Vanderpoorten, mevrouw Sonja Van Lindt ;

de heren Fred Dielens, Johnny Goos, Jacky Maes ;

de heren Frank Creyelman, Karim Van Overmeire ;

de heer Herman Lauwers ;

de heer Jos Stassen.

Zie :

1066 (1997-1998)

– Nr. 1 : Opvolgingsrapport

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
Vergaderingen van 24 en 26 maart 1998	5
1. Inleidende uiteenzetting door de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn	5
1.1. Kinderrechten als formele opdracht	5
1.2. Realisatie en initiatieven per bevoegdheidsdomein	6
1.3. Samenwerking met de federale overheid	14
2. Bespreking	15
2.1. Algemeen	15
2.2. Bespreking per bevoegdheidsdomein	18
 Vergadering van 23 april 1998	 21
1. Bespreking met de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn	21
1.1. Voortzetting van de algemene bespreking	21
1.2. Voortzetting bespreking per bevoegdheidsdomein	23
 Vergadering van 25 juni 1998	 31
1. Onderwijs	31
1.1. Uiteenzetting door de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken	31
1.2. Bespreking	34
2. Media	37
2.1. Uiteenzetting door de heer Eric Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, KMO, Landbouw en Media	37
2.2. Bespreking	39
 Vergadering van 1 juli 1998	 39
1. Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening	39
1.1. Uiteenzetting door de heer Eddy Baldewijns, Vlaams minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening	40
1.2. Bespreking	40
2. Gezondheidsbeleid	42
2.1. Uiteenzetting door mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid	42
2.2. Bespreking	42

Vergadering van 2 juli 1998	44
1. Bespreking met de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn	44
1.1. Voortzetting van de algemene bespreking	44
1.2. Voortzetting bespreking per bevoegdheidsdomein	45

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin besprak het Opvolgingsrapport betreffende een beleid ten aanzien van kinderen, kindermishandeling, kinderrechten en slachtoffer- en daderhulp in Vlaanderen op 24 en 26 maart, 23 april en 2 juli 1998 met de heer Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn ; op 25 juni 1998 met de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over het aspect onderwijs en de heer Eric Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, KMO, Landbouw en Media, over het aspect media ; op 1 juli 1998 met mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, voor het aspect gezondheidszorg en met de heer Eddy Baldewijns, Vlaams minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening.

Het opvolgingsrapport is een reactie op de resolutie betreffende de nood aan een inclusief beleid ten aanzien van kinderen, kindermishandeling, kinderrechten en slachtoffer- en daderhulp in Vlaanderen (Stuk 730 (1996-1997) – Nr. 1), die het Vlaams Parlement op 10 juli 1997 goedkeurde.

Vergaderingen van 24 en 26 maart 1998

1. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER LUC MARTENS, VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, GEZIN EN WELZIJN

Op 6 mei keurde de Vlaamse regering een actieplan goed voor preventie en hulpverlening met betrekking tot kindermishandeling en kinderrechten vanuit het welzijns-, gezins- en gezondheidsbeleid. Hierbij werd voorgesteld om in twee fasen te werken. De eerste fase betrof de kindermishandeling en kinderrechten vanuit het welzijns-, gezins- en gezondheidsbeleid. In een tweede fase zou verder werk gemaakt worden van een inclusief beleid om te komen tot een meer kindvriendelijke samenleving. De leidraad bij deze tweede fase is het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Het opvolgingsrapport is ingedeeld in drie delen :

1. de initiatieven tot formele inbedding van de kinderrechten ;
2. een stand van zaken per bevoegdheidsdomein van de maatregelen en beleidsstimuli die bijdra-

gen tot de totstandkoming van een kindvriendelijke samenleving ;

3. de samenwerking en het overleg met de federale overheid.

1.1. Kinderrechten als formele opdracht

De volgende noodzakelijke formele bakens tot controle en sturing van de problematiek van de kinderrechten werden gezet :

- Het decreet van 15 juli 1997 tot oprichting van een *Kinderrechtencommissariaat* en de aanstelling van een *Kinderrechtencommissaris*. De wervingsprocedure voor de Kinderrechtencommissaris werd ingezet.
- Het decreet van 15 juli 1997 tot instelling van het *kindeffectrapport*. Op korte termijn zal de Vlaamse regering een beleidsplan tot uitvoering van het decreet voorleggen.
- Er werd een *werkgroep Kinderrechten* opgericht. Die is samengesteld uit medewerkers van verschillende kabinetten en deskundigen uit de administratie en VOI's. De werkgroep onderzoekt de mogelijkheden tot realisatie van de voorstellen geformuleerd in het eindrapport van de Nationale Commissie tegen Seksuele Uitbuiting van Kinderen.
- Binnen de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn werd een "*aanspreekpunt kinderrechten*" geïnstalleerd. Zij is belast met de coördinatie van de initiatieven inzake kinderrechten en levert een belangrijke bijdrage tot de opvolging en verslaggeving over de implementatie van het VN-Verdrag.
- Binnen Kind en Gezin werd een *aandachtsambtenaar kinderrechten* aangesteld die als opdracht kreeg de principes van het Verdrag ingang te doen vinden in de diverse deeldomeinen van een zorg voor het jonge kind en zijn gezin.
- Binnen de administratie werden in 1997 verscheidene *niet-gereguleerde toelagen* goedgekeurd voor projecten aangaande kinderrechten : kinderrechtswinkel, minoriusproject (verbintenis rechtspositie van minderjarigen in voorzieningen voor bijzondere jeugdbijstand).

- Met het oog op het bevorderen van de communicatie tussen kinderen en volwassenen werd een "*stappenplan campagne*" gestart. In een folder en een brochure worden de "stapstenen" naar een vlotte en respectvolle omgang tussen kinderen en volwassenen toegelicht. In de loop van 1998 zal de vormingsmap verschijnen. Deze gaat dieper in op de inhoud van de folder en de brochure. Er wordt eveneens een TV-spot gemaakt.
- De implementatie van het Kinderrechtenverdrag is geen eenvoudige aangelegenheid. Zij vraagt een belangrijke investering inzake het verwerven van inzicht en kennis en het *uitbreiden van deskundigheid*. De Vlaamse regering vertaalt dit door subsidiëring van cursussen en van het Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen.
- De *eindtermen sociale vaardigheden* bevestigen de aandacht die het beleid heeft voor de bescherming en ondersteuning van de integriteit van de leerling. Ook voor 1998-1999 wordt de nodige aandacht gegeven aan de implementatie van de eindtermen sociale vaardigheden vermits de minister van Onderwijs ze heeft opgenomen in zijn prioriteitenlijst.
- In november 1997 werd via de v.z.w. *Limits* een project gelanceerd dat de oprichting inhoudt van een Informatiecel Ongewenst Seksueel Gedrag in het Onderwijs. Zij heeft een informatie- en adviesopdracht ten aanzien van directeurs, leerkrachten, leerlingen, ouders enz.
- Een *stuurgroep* (samengesteld uit vertegenwoordigers van onderwijsnetten, ouderverenigingen, PMS/MST, administratie enz.) onderzoekt hoe het rapport van de Nationale Commissie tegen Seksuele Uitbuiting van Kinderen omgezet kan worden in zeer concrete adviezen aan de minister van Onderwijs.

1.2. Realisatie en initiatieven per bevoegdheidsdomein

1. Internationale betrekkingen

- Wanneer Vlaanderen *verdragen* ondertekent wordt er een verwijzing ingebouwd naar de rechten van de mens waarvan de kinderrechten een specifieke toepassing zijn.
- Vlaanderen steunt de internationale strijd tegen *kinderarbeid*.

2. Toerisme

- Toerisme Vlaanderen werkt aan een samenwerkingsakkoord tussen gemeenschappen en gewesten over het statuut van reisbureaus waarin een *deontologische code* wordt uitgewerkt o.m. m.b.t. het *sekstoerisme*.

3. Onderwijs

- Het *onderwijstijdschrift Klasse* besteedt sinds zijn ontstaan aandacht aan de problematiek van kindermishandeling en kinderrechten.
- Op 1 september 1996 werd een *omzendbrief* aan alle scholen verstuurd met suggesties i.v.m. een schoolbeleid over kindermishandeling.
- In 1998 zal *V-dag* als voornaamste invalshoek de kinderrechten hebben.

4. Gezondheidsbeleid

Eind 1997 werden met de *centra voor geestelijke gezondheidszorg* (CGG's) convenants afgesloten inzake de problematiek van kindermishandeling en daderhulp.

Kindermishandeling

Van de CGG's wordt verwacht dat zij instaan voor de psychotherapeutische behandeling van kinderen die lijden aan psychische problemen ten gevolge van kindermishandeling. Daartoe werden de CGG's uitgenodigd om per bestuurlijk arrondissement een netwerk te vormen. Binnen dit netwerk plegen zij overleg over de concrete invulling van de opdracht.

Er werden 18 netwerken van CGG's gevormd rond de thematiek van kindermishandeling. In deze 18 netwerken participeren in totaal 68 centra. De leden van het Vlaams Parlement vinden een gedetailleerd overzicht van de gevormde netwerken in het opvolgingsrapport. In totaal werd voor de convenants Kindermishandeling/Kinderrechten 79 mio frank aan extra middelen ingeschreven. Het opvolgingsrapport geeft een overzicht van de verdeling van die middelen over alle regio's van de Vlaamse Gemeenschap, alsook de criteria waarmee bij de verdeling van de middelen rekening werd gehouden.

Daderhulp

Rond het thema daderhulp werden 8 netwerken gevormd. In de 8 netwerken participeren in totaal 66 centra. Een overzicht van de gevormde netwerken is te vinden in het opvolgingsrapport.

In het kader van een (in voorbereiding zijnd) samenwerkingsakkoord tussen het Ministerie van Justitie en de Vlaamse Gemeenschap voor begeleiding en behandeling van seksuele delinquenten wordt van de CGG's verwacht dat per provincie één of maximum twee erkende centra een specialisatie gaan ontwikkelen inzake de extra-penitentiaire behandeling van daders van seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen en ten aanzien van meerderjarigen. Een overzicht van de CGG's gespecialiseerd inzake daderhulp vinden de leden van het Vlaams Parlement in het opvolgingsrapport.

Aan elk netwerk is een budget toegewezen, uitgaand van een beschikbaar bedrag van 30.000.000 frank, en berekend in functie van het aantal inwoners in de bediende regio. Zoals voor het thema hulpverlening inzake kindermishandeling zijn voor deze opdracht de budgetten ook toegewezen aan de netwerken bij middel van een convenant met een looptijd van 3 jaar.

5. Stedelijk Beleid

Hoewel onrechtstreeks met de problematiek verbonden, kunnen initiatieven op dit vlak evenmin onderschat worden.

In het kader van *het Sociaal Impulsfonds* hebben alle maatregelen onrechtstreeks een impact op de jongere in zijn gezin en omgeving.

3 criteria hebben rechtstreeks raakvlakken met deze problematiek, nl. :

- kinderen tussen 0 tot en met 19 jaar die bij een alleenstaande ouder wonen ;
- jongeren die via de Bijzondere Jeugdbijstand ambulante, semi-ambulante of residentiële zorg ontvangen ;
- het aantal geboorten in kansarme gezinnen.

In afwachting van de grondige evaluatie van de SIF-convenanten 1997 (verslag voorzien einde maart 1998) kan men nu reeds stellen dat de lokale besturen duidelijke initiatieven nemen om deze problematiek te ondervangen :

- naschoolse begeleiding van scholieren (school-opbouwwerk, huistaakbegeleiding...) ;
- uitbouw vrijetijdsbesteding, oprichten en verfraaiing van speelpleinen, jeugthuizen, enzovoort ;
- kinderopvang ;
- initiatieven in het kader van een drugpreventiebeleid.

Eveneens dient melding te worden gemaakt van projecten die in het kader van de *federale Veiligheids- en Samenlevingscontracten* gecombineerd worden met SIF-initiatieven :

- politie-antennes ;
- overlegstructuren met rijkswacht en politie ;
- wijkwerking ;
- verkeersveiligheid.

6. Vervoer en Ruimtelijke Ordening

Ook *verkeersveiligheid* bevordert een meer kindvriendelijke samenleving.

Binnen LIN werd een werkgroep opgericht met als doelstelling het opstellen van aanbevelingen ten voordele en ter bescherming van kinderen rond scholen en op de weg van en naar school.

- Het Vlaamse gewest zal bijzondere aandacht besteden aan de (her)structurering van schoolomgevingen.
- Er zal een beleid gevoerd worden tot het stimuleren van het dragen van voorwerpen die de veiligheid verhogen zoals fietshelmen, fluorescerende armbanden en riemen.
- Bij de federale overheid zal aangedrongen worden om de bestaande verkeersreglementering aan te passen om de veiligheidsvoorzieningen voor schoolbussen te verhogen.

7. Bijstand aan personen

7.1. Algemeen

Met de installatie van de Gezins- en Welzijnsraad wordt een forum gecreëerd waar in belangrijke mate de belangen en rechten van kinderen aan bod kunnen komen.

Het decreet inzake kwaliteitszorg in de welzijnsvoorzieningen legt de verplichting op een kwaliteitsbeleid te ontwikkelen dat onder meer betrekking heeft op het verstrekken van hulp- en dienstverlening waarin respect voor de menselijke waardigheid, de bejegening, de persoonlijke levenssfeer, de ideologische, filosofische of godsdienstige overtuiging, het klachtenrecht, de informatie aan en de inspraak van de gebruiker gewaarborgd zijn, en waarbij rekening wordt gehouden met de sociale context van de gebruiker.

In het bijzonder in de voorzieningen waar deze hulpverlening verstrekt wordt aan kinderen, zal erover gewaakt worden dat aangepaste vormen van inspraak, informatieverstrekking en klachtenrecht garanties bieden voor het respecteren van de kinderrechten ter zake.

In het kader van het door de Vlaamse regering op 10 maart 1998 goedgekeurd Vlaams actieplan "Social Profit" zullen, gespreid over de periode 1998-2000, bijkomende middelen uitgetrokken worden voor het beleid ten aanzien van kinderen en kinderrechten en ten aanzien van slachtoffers en daders.

Over de concrete invulling zullen nog verdere onderhandelingen met de sociale partners plaatsvinden.

7.2. Zorg voor het jonge kind

7.2.1. Preventieve kinderzorg

Wat de zorg voor het jonge kind en zijn gezin betreft, wordt erop gewezen dat de structurele hervorming van de consultatiebureaus, blijkens eerste onderzoeken een succes is geworden en het vooropgezette doelgroepbereik werd gehaald. In het bestek van onderhavig rapport dient speciaal verwezen te worden naar het inhoudelijke luik van de vernieuwde preventieve zorg waar verhoogde aandacht wordt besteed zowel in consulten als gezinsbegeleiding aan kinderen en gezinnen met risicofactoren, waaronder kindermishandeling, kinderen met een handicap, kansarmen, enzovoort.

Kernpunt in de gezinszorg vormt tevens de gestructureerde aanpak van de kansarmoedeproblematiek en dit in samenspraak en contact met andere organisaties uit de welzijnssector, o.m. via netwerkontwikkeling in gemeenten in het kader van het Sociaal Impulsfonds. Diverse projecten rond kansarmoede en vernieuwde dienstverlening zijn lopend of in onderzoek ; een beleidskader projecten werd door de instelling aanvaard.

7.2.2. Kinderopvang

Naast de implementatie en opvolging van die projecten, is, op het algemeen vlak, de ontwikkelingsstimulatie en de voorbereiding op de instap in het kleuteronderwijs voor 1998 een te realiseren optie.

Op het vlak van crisisopvang hebben de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG) een belangrijke rol. De CKG's zijn voorzieningen die gedurende een kortstondige periode voor de kinderen zorgen en eventueel voorzien in de verdergaande ondersteuning in hun opvoedingstaak. Ze vangen kinderen op tussen 0 en 6 jaar. Ook broers en zussen van de in het centrum opgenomen kinderen kunnen opgevangen worden. Bijkomend kunnen nog een beperkt aantal oudere kinderen begeleid worden.

Het ligt in de bedoeling om de regelgeving van de CKG's bij te sturen, onder meer de inpassing van de principes van het Kinderrechtenverdrag wordt in dit verband vernoemd.

7.2.3. Adoptie

Voor het internationale aspect van de adoptie werd een beleidsbrief opgesteld die uitmondde in het decreet van 15 juli 1997. Diverse bepalingen van het Verdrag zijn in deze wetgeving terug te vinden.

7.2.4. Kindermishandeling

Op 25 november 1997 werd aan de Vlaamse regering de visietekst meegedeeld die elementen als preventie, sensibilisering, vorming, melding en opvang synthetiseert. Deze visietekst geldt als richtlijn voor de hulpverlening bij kindermishandeling en expliciteert de rol van de vertrouwenscentra.

Uitgangspunten in de hulpverlening inzake kindermishandeling zijn:

- belang van preventie ;
- hulpverlening op maat van het kind ;
- multidisciplinariteit ;
- netwerkontwikkeling, coördinatie van de hulpverlening ;
- belang van vrijwillige hulpverlening bij intrafamiliale kindermishandeling en het belang van werken in vertrouwen ;

- gelijkheidsprincipe : er dient duidelijkheid en éénvormigheid te komen over de criteria die worden gehanteerd om te besluiten tot gerechtelijke aangifte én over de criteria aan de hand waarvan de aanpak van types problemen wordt bepaald binnen de vrijwillige hulpverlening (bijvoorbeeld beroepsmatige relatie, problematische opvoedingsrelatie) ;
- toeleiding naar hulp : ‘dark number’ zou moeten dalen ;
- sleutelfiguren binnen de hulpverlening bij kindermishandeling, waarbij samenwerken de boodschap is ;
- doorzichtigheid van de hulpverlening.

In aansluiting daarop werden of worden de volgende stappen ondernomen :

- Op 2 december 1997 werd een nieuw besluit goedgekeurd door de Vlaamse regering tot vaststelling van de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de vertrouwenscentra kindermishandeling ;
- Het budget aan vertrouwenscentra werd in 1997 verhoogd van 60 miljoen naar 81,64 miljoen frank ;
- Het afsluiten van samenwerkingsakkoorden met partners op het terrein, hoofdzakelijk met de centra geestelijke gezondheidszorg ;
- Rond de samenwerking met het algemeen welzijnswerk lopen volop gesprekken ;
- In een latere fase zullen samenwerkingsprotocollen ontwikkeld worden met de bijzondere jeugdbijstand ;
- In de loop van 1998 zal aan het publiek het nieuwe eenvormige telefoonnummer voor de vertrouwenscentra kindermishandeling bekend gemaakt worden (folder en affiches). Voor de permanentie buiten de kantooruren wordt momenteel gewerkt aan een samenwerkingsovereenkomst met teleonthaal ;
- De realisatie van een brochure over kindermishandeling in samenwerking met het ministerie van Justitie ;
- Het project "Ontwikkeling van een meetinstrument ter screening van risico's op problematische opvoedingssituaties, waaronder kindermis-

handeling" werd toegewezen aan de KU Leuven (prof. W. Hellinckx) en ging van start in oktober 1997. Het project zal lopen over 3 jaar.

7.3. *Bijzondere Jeugdbijstand*

Binnen de sector bijzondere jeugdbijstand is de kinderrechtenthematiek een vast stramien doorheen de werking zowel op het terrein van de hulpverlening als van de algemene preventie.

In de individuele hulpverlening wordt extra aandacht besteed aan de betrokkenheid van cliënten en het expliciet vermelden van de perceptie van jongeren en ouders in de verslaggeving, dit zowel inzake de problematiek (analyse en diagnose) als de mogelijke oplossingsvoorstellen (indicatiestelling en toewijzing).

Zowel in de hulpverlening in problematische opvoedingssituaties als in de taken inzake algemene preventiewerking wordt het opzetten van netwerken gestimuleerd met een verhoogde aandacht voor het kind, de jongere en zijn/haar participatierecht.

Hulpverlening

De bijzondere jeugdbijstand is in Vlaanderen een actieve participant in de diverse platforms kindermishandeling.

De bijzondere jeugdbijstand wil haar aanbod verder differentiëren zodat zorg op maat beter kan worden gerealiseerd. De bijkomende middelen die aan de sector werden toegewezen zullen onder meer worden aangewend voor de bevordering van de ambulante ondersteuning van gezinnen en voor de uitbreiding van de onthaal- en observatiecapaciteit.

Preventiewerking

De preventiewerking van de comités voor bijzondere jeugdzorg wordt geprofileerd binnen de kinderrechtentvisie. Problematische opvoedingssituaties worden in belangrijke mate mede veroorzaakt door maatschappelijke uitsluitingsmechanismen die juist de meest kwetsbare jongeren treffen. De comités voor bijzondere jeugdzorg stellen zich tot doel om binnen een inclusief welzijnsbeleid en dus vanuit welzijnsnetwerken deze uitsluitingsmechanismen om te buigen en vooral de draagkracht van deze jongeren te versterken.

Daartoe wil men :

- meehelpen om de kennis over jonge mensen in problematische opvoedingssituaties te verhogen om zo die jongeren vooral met hun positieve aspecten zichtbaar te maken op alle beleidsniveaus ;
- meehelpen aan de kinderrechteneducatie om een zo ruim mogelijke groep mensen te sensibiliseren voor de rechten van het kind en het toepassen van de kinderrechtenvisie ;
- het stimuleren van actieve participatie van jonge mensen op alle beleidsniveaus die hen aanbelangen.

Zo wordt er momenteel via onderzoek gewerkt aan strategieën om de mening en de stem van kinderen, jonge mensen krachtiger te laten doorklinken (project "Met kennis van kinderen" CBJ Halle-Vilvoorde). Dit project zal volgend jaar worden verbreed naar alle comités voor bijzondere jeugdzorg. Voor andere voorbeelden van de projecten die door de comités zijn opgestart, verwijst de minister naar het uitgebreide rapport.

Deze aanzetten zullen verder worden uitgewerkt in 1998. Bij de selectie van de preventieprojecten 1998 zal voorrang worden gegeven aan projecten die onder meer de participatie van kinderen en jongeren bevorderen en de doelstellingen van het Kinderrechtenverdrag implementeren.

Verder zijn de diensten van de bijzondere jeugdbijstand betrokken bij heel wat overleg zoals omtrent zorg op maat, recht op onderwijs, zorg voor het kind met een vluchtelingenstatus en dergelijke meer.

7.4. Gezinseducatie

Binnen de sector van de gezinszorg kan worden verwezen naar het besluit van de Vlaamse regering van 24 juli 1997 tot regeling van de erkenning en de subsidiëring van verenigingen voor gezinseducatie. Overeenkomstig zijn de thema's "Seksueel misbruik van kinderen", "Media" en "Het gebruik van nieuwe media, en van Internet in het bijzonder" erkend als prioritaire thema's inzake gezinseducatie (MB tot bepaling van de specifieke thema's inzake gezinseducatie van 20 januari 1998).

De erkende verenigingen beschikken tot 31 december 1998 voor het ontwikkelen van deze specifieke thema's en het aan de administratie ter beoordeling voorleggen van de integrale en duidelijke omschreven inhoud van deze thema's.

7.5. Algemeen Welzijnswerk

7.5.1. Nieuw decreet betreffende het algemeen welzijnswerk

Realisaties

Binnen de sector algemeen welzijnswerk valt het nieuwe decreet van 18 december 1997 te vermelden waarbij, voor de autonome centra voor algemeen welzijnswerk, de erkenningscategorieën werden afgeschaft met inbegrip van het onderscheid ambulant/residentieel.

Bedoeling is dat na de reorganisatie op basis van de nieuwe regelgeving nog maximaal 35 autonome centra voor algemeen welzijnswerk werkzaam zijn, zodat minder versnipperd, vanuit een eenheid van beheer en beleid een gediversifieerd hulp- en dienstverleningaanbod kan worden uitgebouwd op de eerste lijn. Daarbij moet bijzondere aandacht gaan naar hulpverlening, preventie en probleemsignalering en samenwerking met de andere welzijnsvoorzieningen en relevante maatschappelijke instanties.

Uitdagingen

Eén van de onderliggende principes is het algemeen welzijnswerk (nog) toegankelijker te maken voor jongeren en kinderen en het preventieve aspect van de eerstelijnszorg, ook voor kinderen en jongeren, dieper uit te bouwen.

7.5.2. Hulp- en dienstverlening aan (ex)gedetineerden en hun naastbestaanden

Visie op opdrachten en verantwoordelijkheden

De reikwijdte van de dienstverlening aan de gedetineerden en hun naastbestaanden conform de wet van 8 augustus 1980 werd vastgelegd in het samenwerkingsakkoord van 28 februari 1994 en uitgediept in het daarop volgende eindverslag van de Vlaamse Interdepartementale Commissie "Hulpverlening aan gedetineerden" (14 februari 1995).

Essentieel hierin is samenwerking met alle relevante voorzieningen uit de welzijns-, gezondheids-, onderwijs-, tewerkstellings- en culturele sector en de toeleiding van hun hulp- en dienstverlening naar de gedetineerden.

Operationalisering

De coördinatie en de afstemming van de acties en initiatieven dient te gebeuren in het kader van de

inbreng van de Vlaamse Gemeenschap in de welzijnsteams in de gevangenissen in Vlaanderen en Brussel. Met betrekking tot deze coördinatie, werd een sleutelrol toebedeeld aan de centra voor algemeen welzijnswerk met een specifieke functie justitieel welzijnswerk. Zij zijn zowel voor Justitie als voor het veld van maatschappelijke voorzieningen de eerste partners voor het introduceren en ontwikkelen van een hulp- en dienstenaanbod aan de gedetineerden en hun naastbestaanden op het vlak van welzijn, gezondheid, onderwijs, cultuur, tewerkstelling, opleiding, enzovoort.

Versterking van het basisaanbod van de psychosociale hulpverlening en de sociale bemiddelingsrol

In de gerechtelijke arrondissementen waar nog geen justitieel welzijnswerk voorhanden was in de autonome centra voor algemeen welzijnswerk (Oudenaarde, Brussel) werden in 1997 dergelijke centra erkend voor telkens twee personeelsleden en werd het centrum in Turnhout versterkt, gelet op de grote gedetineerdenpopulatie in hun werkgebied.

In 1997 werden, verdeeld over alle centra voor justitieel welzijnswerk, bijkomend 12,5 beroepskrachten gesubsidieerd die de taak krijgen van sociale bemiddelaars. Zij dienen er vooral voor te zorgen dat alle hulp- en dienstverlening die door de Vlaamse Gemeenschap geboden wordt, ook toegeleid wordt naar de gedetineerden. Het gaat om onder andere :

- verbetering van opleidings- en tewerkstellingskansen ;
- uitbouw van sociaal-culturele werking ;
- uitbouw van onderwijs ;
- ondersteuning van vorming, opleiding en ontspanning door leatuur- en informatievoorziening ;
- sportieve vorming en ontspanning.

In het totaal worden de autonome centra voor algemeen welzijnswerk voor hun taak justitieel welzijnswerk sinds 1997 gesubsidieerd voor 36 beroepskrachten.

Een aantal evoluties maken het noodzakelijk dat het overleg met het ministerie van Justitie geïntensifieerd wordt om het samenwerkingsakkoord te evalueren en eventueel bij te sturen, om te onderzoeken hoe de strafinrichting de dienstverlening

van de Vlaamse Gemeenschap meer toegankelijk kan maken voor de gedetineerden, en om na te gaan hoe deze dienstverlening naar de gedetineerden kan worden toegeleid.

7.5.3. Slachtofferhulp

Realisaties

Op 17 maart 11. keurde de Vlaamse regering het samenwerkingsakkoord goed tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg.

- Het slachtofferbeleid moet gevoerd worden op verschillende beleidsniveaus en met vele partners. Inzake de slachtofferproblematiek ontmoeten het veiligheidsbeleid van het ministerie van Binnenlandse Zaken, het strafrechtelijk beleid van het ministerie van Justitie en het welzijnsbeleid van de gemeenschappen elkaar voortdurend.
- Om de verschillende beleidsniveaus op elkaar af te stemmen, wordt er binnenkort een samenwerkingsakkoord gesloten inzake slachtofferzorg. Het moet een naadloze overgang waarborgen van de slachtofferbejegening door de politiediensten en justitiële diensten naar de diensten van de gemeenschap die instaan voor de slachtofferhulp.

Verbintenissen

De Vlaamse Gemeenschap erkent en subsidieert binnen elk gerechtelijk arrondissement een autonoom centrum voor algemeen welzijnswerk dat slachtofferhulp als een bijkomende taak kreeg toegewezen in het kader van het decreet betreffende het algemeen welzijnswerk van 18 december 1997. Dit centrum staat in voor de ondersteuning van en de hulpverlening aan de naar het centrum doorverwezen slachtoffers of aan de slachtoffers die op eigen initiatief op het centrum terechtkomen.

Het doorverwijsmodel

De Vlaamse Gemeenschap zorgt ervoor dat de door de politie en justitiële diensten verwezen slachtoffers, gecontacteerd worden en de verdere nodige zorgen krijgen. De centra voor slachtofferhulp dienen hiervoor samen te werken met alle relevante diensten onder andere de meer gespecialiseerde centra, indien nodig. Elk centrum dient al deze slachtoffers binnen enkele dagen te contacteren.

De overlegstructuren

Via het samenwerkingsakkoord worden ook de noodzakelijke overlegstructuren opgezet om de gemaakte afspraken in de praktijk te implementeren en op te volgen.

De samenwerking op structureel vlak wordt in elk gerechtelijk arrondissement gegarandeerd via de arrondissementale raad.

De samenwerking tussen de professionelen van de verschillende justitiële, politieke en welzijnsdiensten vereist dat er ook een welzijnsteam voor slachtofferzorg wordt gevormd. Het welzijnsteam slachtofferzorg moet de samenwerking op het terrein in detail vorm geven.

Het beleidsoverleg tussen de betrokken partijen ten slotte wordt gevoerd binnen het Nationaal Forum Slachtofferbeleid.

Middelen

Rekening houdend met dit samenwerkingsakkoord werden in 1997 reeds de volgende initiatieven genomen :

- In de drie gerechtelijke arrondissementen waar nog geen centrum voor algemeen welzijnswerk voor de opdracht slachtofferhulp was erkend, werd deze erkenning verleend.
- Het totaal aantal beroepskrachten dat voor deze opdracht werd gesubsidieerd, werd verhoogd van 15 naar 36,5.

7.5.4. Hulpverlening aan seksuele delinquenten

Op dit ogenblik wordt een samenwerkingsakkoord tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake hulpverlening aan seksuele delinquenten gefinaliseerd.

Per provincie werd één autonoom centrum voor algemeen welzijnswerk erkend om zich te specialiseren in het opnemen van deze taak. De totale subsidiëring ervan bedraagt 17,4 miljoen frank.

De minister besluit dat via de acties op hogervernoemde terreinen wordt gestreefd naar een geïntegreerde welzijnsgerichte benadering van criminaliteit, onveiligheidsgevoelens en slachtofferzorg. Binnen de afdeling welzijnzorg van de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn werd dan ook een ambtenaar aangeduid die als aanspreekpunt moet fungeren op het vlak van de relatie welzijn-

justitie. Zijn werkzaamheden zijn gesitueerd op drie terreinen :

- coaching, versterking en opvolging van het werkveld ;
- beleidsvoorbereidend en coördinerend werk op Vlaams niveau ;
- permanent en gestructureerd overleg en onderhandelingen met de federale overheid.

7.6. Regionaal overleg, regionale samenwerking en vorming

Op 19 december 1997 heeft de Vlaamse regering het besluit genomen tot ondersteuning van regionaal overleg en regionale samenwerking in de welzijnssector. Met dit besluit worden de provincies ertoe gestimuleerd methodische, inhoudelijke en logistieke ondersteuning te bieden aan regionaal overleg en samenwerking. Hierbij zijn de volgende sectoren betrokken: de bijstand aan kinderen, de bijstand aan gezinnen, de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, het algemeen welzijnswerk, het onthaal en de integratie van minderheden, de zorg voor personen met een handicap, de ouderenzorg, de bijzondere jeugdbijstand, het maatschappelijk opbouwwerk.

In de begroting 1998 wordt een bedrag van 13,8 miljoen frank uitgetrokken voor de ondersteuning van dit besluit. Daarnaast wordt van de provincies en de Vlaamse gemeenschapscommissie een eigen financiële inbreng gevraagd.

Verder wordt ook in het kader van andere besluiten aandacht besteed aan regionaal overleg en regionale samenwerking, bijvoorbeeld tussen de vertrouwenscentra kindermishandeling, de centra voor geestelijke gezondheidszorg en de centra voor algemeen welzijnswerk.

Ook in het kader van vorming gebeuren er gericht een aantal inspanningen. Zo wordt in samenwerking met het Centrum van de Rechten van het Kind een opleiding georganiseerd ten behoeve van de preventieconsulenten bij de comités voor bijzondere jeugdzorg. Door de organisatie "Kind en Samenleving" wordt ten behoeve van de consulenten van de sociale diensten bij de comités voor bijzondere jeugdzorg en bij de jeugdrechtbank alsook voor de leden van de bemiddelingscommissies voor bijzondere jeugdbijstand een cursus "Spreken met kinderen" ingericht. De vertrouwenscentra kindermishandeling krijgen een uitgesproken vormingsopdracht met het oog op het versterken van de

knowhow van andere hulpverleners en de uitbreiding van aantal hulpverleners dat deze complexe problematiek aankan.

7.7. Kinderrechten en armoedebestrijding

Een centraal thema in de armoedebestrijding, naast vele andere aspecten die onder meer in het themadebat armoede en sociale uitsluiting van het Vlaams Parlement ter sprake zijn gekomen, is de problematiek van de plaatsing van kinderen.

Hierover heeft de VICA-themagroep "Jeugd en kansarmoede" een ontwerp van aanbevelingen ten opzichte van kwaliteitseisen en alternatieven voor plaatsing: gezins- en jongerenondersteunende maatregelen geformuleerd.

In het kader van de niet-gereguleerde subsidies worden een aantal experimentele projecten met betrekking tot gezinsgericht werken met kansarme gezinnen naar aanleiding van plaatsing van kinderen ondersteund.

7.8. Gehandicaptenzorg

In het kader van het beleidsplan van het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap wordt vooropgesteld dat zorg meer op maat en meer gezinsondersteunend moet worden opgebouwd. Bij de uitvoering van dit beleidsplan werden reeds acties ondernomen die deze doelstelling realiseren.

Momenteel wordt gewerkt aan de wijziging van de reglementering waarbij het mogelijk wordt op deeltijdse basis gebruik te maken van residentiële en semi-residentiële voorzieningen.

In probleemgezinnen waar het moeilijk is om een kind met een handicap permanent thuis op te vangen, maar waar een voltijdse plaatsing in een internaat noch door het kind noch door de ouders wordt gewenst zal het mogelijk zijn de noodzakelijke en aangepaste begeleiding te verlenen.

Ook de werkvorm 'begeleide uitgroei' uit residentiële voorzieningen wordt mogelijk gemaakt. Hierdoor wordt het mogelijk de overgang van residentiële naar semi-residentiële of ambulante zorg soepeler te laten verlopen. Concreet komt het hierop neer dat tot maximum 6 maand na de plaatsing kinderen, en vooral hun ouders, thuis kunnen begeleid worden door vertrouwde begeleiders van de residentiële voorziening.

Voor 1998 werd een budget vrijgemaakt om initiatieven te ontwikkelen waarbij gezinnen die de zorg voor hun kind zoveel mogelijk thuis, zelf willen realiseren ook voor vrijetijdsactiviteiten ondersteuning kunnen krijgen. Hierbij wordt vooral gemikt op het ondersteunen van vrijwilligersnetwerken.

In de loop van 1998 zal een actieplan ontwikkeld worden inzake de preventie en hulpverlening met betrekking tot seksueel misbruik van gehandicapte kinderen.

7.9. Het beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden

In het Strategisch Plan voor het Vlaams beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden, goedgekeurd door de Vlaamse regering op 24 juli 1996, wordt gesteld dat in alle acties die in het kader van het Vlaamse minderhedenbeleid zullen worden gevoerd, de jongeren als prioritaire doelgroep worden genomen.

Ten aanzien van de problematiek van niet-begeleide minderjarige asielzoekers en illegale verblijvers is overleg gepleegd met de federale minister van Binnenlandse Zaken. Er zijn afspraken gemaakt over de bevoegdheidsverdeling, in deze zin dat de federale overheid de zorg voor deze jongeren en kinderen zal opnemen gedurende de hele asielprocedure.

Met betrekking tot de opvang die vanuit Vlaanderen geboden wordt aan uitgeprocedeerden en niet-legale verblijvers is aan de federale overheid gevraagd twee zaken te regelen: de verblijfsstatus en de daaraan gekoppelde rechten met betrekking tot steun en sociale zekerheid, en de voogdij.

Wat het eerste betreft, is er een principiële toezegging vanwege de minister van Binnenlandse Zaken, wat het tweede betreft, worden de voorstellen terzake besproken in een werkgroep waarop ook de minister van Justitie wordt uitgenodigd.

7.10. OCMW's

De verjonging van de bijstand, de grotere bijstandsafhankelijkheid van jongeren en de nieuwe maatschappelijke nood aan kinderopvang heeft binnen het OCMW geleid tot een grotere aandacht voor kinderen en jongeren.

- Zo is het OCMW in toenemende mate actor of coördinator van initiatieven voor kinderopvang en voor- en naschoolse opvang, hetzij via een

eigen instelling of voorziening hetzij via onthaalgezinnen ;

- De professionalisering van de sociale diensten van de OCMW's leidde tot meer aandacht voor gerichte opleiding en begeleiding van jongeren op het vlak van de gezinseducatie, gezondheidsproblematiek, de onderwijssituatie en het professioneel vlak.

8. Cultuur en Sport

Wat cultuur betreft, kan het belang niet onderschat worden van de ondersteunende acties die, ook geïnspireerd door beleidsmaatregelen, aan een meer kindvriendelijke samenleving kunnen meebouwen. Hierbij dient de werking van jeugdverenigingen, speelpleinen en andere concrete initiatieven zoals "Roefel" en "Grabbelpas" te worden vermeld.

De *decreten landelijk jeugdwerk*, provinciaal- en gemeentelijk jeugdwerkbeleid voorzien in bijzondere waarborgen voor het bereiken van bijzondere doelgroepen. Veel van de jongeren uit deze doelgroepen hebben te maken met vormen van kindermishandeling of verwaarlozing.

- In het kader van de vormgeving van het *muséumbeleid* zal in 1998 werk gemaakt worden van kindvriendelijke educatieve projecten in musea.
- Binnen het *letterenbeleid* worden in het kader van de leesbevordering de acties voor eerste lezers verder uitgewerkt. Via de taalverwerving wordt de opvoeding tot weerbaarheid van de kinderen gestimuleerd. Het project 'boekenboxen', waarin onthaalgezinnen en opvangcentra een boekenkist hebben ontvangen, wordt in 1998 voortgezet. Nadrukkelijk zal in 1998 ook het voorlezen worden gestimuleerd, waardoor ook grootouders en ouders bij het taalverwervingsproces en het lezen worden betrokken.
- In artikel 8 §3 van het *podiumdecreet* werd een hogere basiseducatie ingeschreven voor kinderen jeugdtheater en figurentheaters.
- Het nieuwe *muziekdecreet* biedt de mogelijkheid om "muziekeducatieve organisaties" te ondersteunen.
- Wat *sport* betreft, worden voor 1998 de volgende initiatieven gepland door het Vlaams Commissariaat-Generaal voor de bevordering van

de lichamelijke opvoeding, de sport en de openluchtrecreatie :

- Binnen de "Campagne Stappenplan" zal er gewerkt worden aan een werkmap die als didactische ondersteuning kan gebruikt worden bij de vorming en opleiding van begeleiders en trainers in de sportsector.
- Bij de stuurgroep van de Vlaamse trainerschool VTS zal de problematiek geïntroduceerd worden.
- Na goedkeuring door de Stuurgroep van de VTS, worden de cursussen sportkaderopleiding aangepast waarbij specifiek aandacht besteed zal worden aan de communicatie tussen volwassenen (trainers) en kinderen en aan de kinderrechten.

9. Media

Wat de initiatieven op het vlak van kinderen en kinderrechten in het mediabeleid betreft, kan er eerst en vooral gewezen worden op de beschermingsbepalingen ten aanzien van kinderen die opgenomen zijn in het ontwerp van reclamedecreet : het verbod op sponsoring in en rond kinderprogramma's, het eerbiedigen van een sperperiode voor wat betreft het telewinkelen.

In uitvoering van de richtlijn "televisie zonder grenzen" werden de reeds bestaande bepalingen ter bescherming van minderjarigen tegen programma's die hun fysieke, mentale of zedelijke ontwikkeling zouden kunnen schaden, nog uitgebreid. Dergelijke programma's zullen voortaan met een duidelijke (akoestische) waarschuwing aangekondigd moeten worden.

Ook zal actief meegewerkt worden aan de follow-up en concretisering van het Europese Groenboek over de bescherming van minderjarigen en de menselijke waardigheid in de context van de audiovisuele en informatiediensten.

1.3. Samenwerking met de federale overheid

Deze samenwerking uit zich enerzijds in de samenwerkingsakkoorden omtrent slachtofferhulp, omtrent hulpverlening aan gedetineerden en de hulpverlening en therapie aan seksuele delinquenten en anderzijds in de besprekingen die gevoerd worden in uitvoering van de Interministeriële Conferentie

voor de Bescherming van de Rechten van het Kind.

Op 17 maart ll. keurde de Vlaamse regering het samenwerkingsakkoord tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg goed.

Op korte termijn zal aan het Vlaams Parlement een ontwerp van decreet voorgelegd worden tot goedkeuring van het samenwerkingsakkoord.

Het slachtofferbeleid dient immers gevoerd te worden op verschillende beleidsniveaus en met vele partners. Inzake de slachtofferproblematiek ontmoeten het veiligheidsbeleid van het ministerie van Binnenlandse Zaken, het strafrechtelijk beleid van het ministerie van Justitie en het welzijnsbeleid van de gemeenschappen elkaar voortdurend.

Ondertussen wordt onderhandeld met de federale overheid om het samenwerkingsakkoord inzake de hulpverlening aan daders te actualiseren in het bijzonder ten aanzien van seksuele delinquenten.

In uitvoering van de besluiten van 17 december 1997 van de Interministeriële Conferentie voor de Bescherming van de Rechten van het Kind werd een werkgroep samengesteld uit kabinetsleden en ambtenaren van de federale overheid en de gemeenschappen. Dit overleg beoogt een akkoord te bereiken over de procedures voor het optreden bij mishandeling en de uitbreiding van de bescherming van het jonge slachtoffer. Het gaat om onder meer :

- geen hiërarchie tussen het optreden van het gerecht en het optreden van de sociale sector ;
- erkenning van de voorwaarden van de sociale aanpak binnen de perken van het beroepsgeheim en mogelijkheid voor justitie om de voorkeur te geven aan de sociale aanpak ;
- overstapmogelijkheden tussen de sectoren en interventiemodellen ;
- oprichting in ieder arrondissement van een raad voor kindermishandeling ;
- bevestiging van de rol van de diensten voor bijzondere jeugdzorg, de diensten voor slachtofferhulp en de vertrouwenscentra kindermishandeling.

De bespreking van die voorstellen zou moeten leiden tot de uitwerking van richtlijnen voor de

gerechtelijke overheden en van instructies (per decreet of via voorwaarden voor erkenning en subsidiëring) voor de medisch-sociale voorzieningen. In de samenwerkingsprotocollen kan ook aandacht worden besteed aan de wijze van noodzakelijke samenwerking tussen de sectoren.

2. BESPREKING

2.1. Algemeen

De heer Bart Vandendriessche, waarnemend voorzitter, onderstreept het belang van een inclusief beleid en van het Opvolgingsrapport betreffende een beleid ten aanzien van kinderen, kindermishandeling, kinderrechten en slachtoffer- en daderhulp in Vlaanderen.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel wijst erop dat het rapport van de Nationale Commissie tegen de Seksuele Uitbuiting van Kinderen inspirerend kan werken. Die commissie werd opgericht naar aanleiding van de publieke verontwaardiging van het jongste anderhalf jaar. De spreekster merkt op dat het Vlaams Parlement ook vroeger al aandacht heeft gevraagd voor kinderen : onder meer met het kindeffectrapport en de installatie van een kinderrechtencommissaris. Mevrouw Van Den Heuvel onderstreept dat momenteel vooral de federale regering en het federale parlement in de vuurlinie liggen. Het Vlaamse niveau blijft ten onrechte buiten spel : de Vlaamse bevoegdheden leveren immers heel wat aanknopingspunten om te werken aan de rechten van kinderen. Volgens de spreekster is geweld tegen kinderen van alle tijden, maar heerst er vandaag de verstikkende overtuiging dat het met kinderen goed gesteld is. Daarom bestaat de neiging om niets meer te ondernemen. Kinderen moeten volgens mevrouw Van Den Heuvel in hun eigenheid worden gerespecteerd. Dit respect voor kinderen moet structureel worden verankerd.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel stelt vast dat een weldoordachte visie ontbreekt in het rapport van de Vlaamse regering. In plaats van een opvolgingsrapport zou beter een actieplan tot stand zijn gekomen. Het Strategisch Plan voor Etnische en Culturele Minderheden had als model kunnen dienen. Dit plan werd opgesteld door de administratie Planning en Statistiek van de Vlaamse Gemeenschap, en is een zeer werkbaar instrument. Volgens de spreekster moet er eerst werk worden gemaakt van een visie, van een missie. Zodra een missie is opgesteld, kunnen krachtlijnen, kernopdrachten en uitgangspunten worden uitgewerkt. Een en ander

moet in strategische doelen worden omgezet. Het rapport is volgens de spreker slechts een opsomming van wat op het terrein gebeurt.

Minister Luc Martens wijst erop dat de kritiek weliswaar deels terecht is, maar dat dit nog een jong thema is binnen het beleid. Een strategisch plan uitwerken kost jaren tijd : aan het Strategisch Plan voor Etnische en Culturele Minderheden werd niet minder dan vijf jaar gewerkt. Er moet volgens de minister dus een keuze worden gemaakt : ofwel werkt men eerst een algemene strategie uit, maar dan duurt het jaren voordat er iets gebeurt, ofwel worden de meest noodzakelijke maatregelen al genomen en worden de grote beleidslijnen al doende uitgewerkt.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel geeft toe dat niet zolang gewacht kan worden. Toch is het belangrijk dat nieuwe initiatieven passen in een algemene visie, waar iedereen zich achter kan scharen. Er moeten indicatoren worden opgesteld die een evaluatie mogelijk maken. Ze wijst erop dat er intussen toch heel wat ervaring werd opgedaan met andere actieplannen, zodat een strategie op kortere termijn kan worden opgesteld. De spreker wijst erop dat terdege rekening moet worden gehouden met het VN-Verdrag. Centraal staan daarbij de drie p's : provision, dit is het recht van toegang tot diensten en goederen, protection, waaraan volgens de spreker te vaak uitsluitend belang wordt gehecht en participation, dat de spreker nergens in het rapport heeft teruggevonden.

Mevrouw Yolande Avontroodt merkt op dat ze deze filter ook heeft gebruikt en dat het woord participatie twee keer voorkomt : één keer in verband met initiatieven voor buitenschoolse kinderopvang en een tweede keer bij de hulpverlening inzake kindermishandeling.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel vindt het rapport al bij al een belangrijk werkstuk. Het geeft een overzicht van de reeds genomen initiatieven. Dat moet echter gekoppeld worden aan een actieplan, zodat beter kan worden opgevolgd in hoeverre de doelstellingen reeds zijn gerealiseerd.

Voor mevrouw Yolande Avontroodt is het feit dat het om een opvolgingsrapport gaat, de reden dat het hoofddaccent ligt op de beschermingsaspecten inzake de hulpverlening voor kinderen. In de praktijk is men nog ver verwijderd van de nodige hulpverlening. Het lid geeft het voorbeeld van het comité bijzondere jeugdzorg in Antwerpen, waar maar één preventiemedewerker in dienst is. Mevrouw Avontroodt vraagt de minister welke

plaats de kinderrechtencommissaris krijgt in het geheel.

Ze vindt dat een aantal beschermingsrechten goed zijn uitgewerkt maar dat een aantal even fundamentele rechten, zoals het recht op informatie en media, onvoldoende aan bod komen. Aan het fundamentele thema van de drugs worden maar drie regels gewijd. Er moet meer aandacht besteed worden aan het onderdeel over internationale betrekkingen, waarin men spreekt over de Rechten van de Mens, maar waar het Verdrag over de Rechten van het Kind niet wordt vermeld. Ten slotte merkt ze opdat men zich in het deel over onderwijs vooral heeft toegelegd op weerbaarheid en mishandeling en dat het recht op participatie ontbreekt.

In de eerste paragraaf van de nota staat dat er in twee fasen wordt gewerkt en dat men pas na de afsluiting van de eerste fase tot een inclusief beleid zal komen. Er wordt echter geen termijn gesteld. Mevrouw Avontroodt vindt dat men niet kan wachten tot de afstemming van de hulpverleningsinitiatieven is afgerond maar dat men nu reeds kan starten met een inclusief beleid of dat men minstens een eindtermijn dient te stellen.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel merkt op dat ze ervan uitgegaan is dat de tekst eigenlijk de presentatie is van het inclusief beleid.

Minister Luc Martens antwoordt dat het opvolgingsrapport een inventaris is van datgene waartoe de collega's zich hebben geëngageerd. Hij merkt op dat het gaat om een onbekend thema. Daarom zijn niet alle collega's even betrokken om mee te werken. Ook de zware belasting voor de administratie maakt dat het niet eenvoudig is om daar rond te werken. Hij geeft toe dat de nota nog een groot onevenwicht bevat, met name de thema's cultuur en welzijn wegen te zwaar door. Ten gronde heeft preventie te maken met de organisatie van het economisch leven, met ruimtelijke ordening, media en onderwijs. Die gedachtesprong heeft men echter nog niet gemaakt. Volgens de minister stoot men nog altijd op een aantal drempels en is het vooral een kwestie van zoeken en tasten.

Minister Luc Martens is geboeid door het idee om een strategisch plan op te stellen. Hij benadrukt evenwel dat dit een grote mobilisatie vereist evenals de bereidheid om zich in te schrijven in een bepaalde kijk op kinderen. Dat is een verhaal van rechten en plichten. Kinderen tot hun recht laten komen betekent ook dat ze moeten kunnen groeien in verantwoordelijkheid. Volgens hem is men nog niet toe aan het uittekenen van de basislijnen

over alle beleidsdomeinen heen. Hij is zich wel bewust van de onvolmaaktheden van het rapport maar stelt dat er binnen deze zittingsperiode een nog meer consistente benadering niet mogelijk is.

Minister Luc Martens beseft dat de nadruk ligt op protectie. Volgens hem dient ook de structurele preventie, die anticipeert op bepaalde problemen, aan bod te komen. Het aspect participatie vereist volgens hem een andere manier van werken. Hij stelt dat frontaal onderwijs nog steeds de dominante werkvorm is in het onderwijs, terwijl het bedrijfsleven al lang voor andere werkvormen heeft gekozen, die meer mobiliserend zijn tegenover de kaders.

Mevrouw Yolande Avontroodt wijst in dit verband op het voorstel van mevrouw Vanderpoorten over de participatieraad in het onderwijs.

Minister Luc Martens betwijfelt of de participatieraad een antwoord is. Hij vindt dat er sedert 1968 al heel wat gebeurd is op het vlak van de participatie. Hij stelt vast dat de beperktheid van veel participatiestructuren intussen duidelijk geworden is. Ze staan evenzeer onder kritiek omdat ze een deel geworden zijn van het institutionele kader. Volgens hem is participatie eerder een stijlprobleem dan een structureel gegeven. De minister wijst erop dat mensen veel verwachten van de overheid maar dat ze ook zelf hun verantwoordelijkheid moeten opnemen. De overheid kan de randvoorwaarden creëren maar de mensen zelf moeten zich engageren om een biotoop te creëren waarin kinderen tot hun recht komen.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel stelt de vraag of men de opdracht om een actieplan op te stellen, niet kan geven aan het Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen.

Minister Luc Martens beaamt dat dit een mogelijkheid is. Hij wijst erop dat het centrum ook een belangrijke rol heeft te vervullen ten aanzien van de commissaris voor de kinderrechten. Deze laatste heeft volgens de minister als belangrijke taak via het kennisnemen van de individuele problemen de structurele zwakheden bloot te leggen voor het beleid. Het centrum zal mee moeten helpen zoeken naar de passende antwoorden die het beleid kan geven. Hij beseft dat sommigen sceptisch staan tegenover het centrum, maar hij meent dat het toch een belangrijke partner zal zijn.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel vreest dat er een louter reactief beleid gevoerd zal worden. Als de kinderrechtencommissaris aan het werk is, zullen

immers veel opdrachten naar de regering doorgeschoven worden. Zij pleit ervoor dat de regering ook een proactief beleid zou voeren. De twee beleidsvormen moeten samengaan.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, wijst erop dat er nu sprake is van een opvolgingsrapport, terwijl er in het verleden al een actieplan was voor preventie en hulpverlening met betrekking tot kindermishandeling en kinderrechten. Ze beschouwt het feit dat er nu een coördinerende minister is aangeduid als een belangrijke stap naar een inclusief beleid. Dit was voor het parlement dan toch een cruciale vraag. Het opvolgingsrapport beantwoordt volgens de voorzitter aan een aantal verzuchtingen uit de resolutie van het parlement. Die verzuchtingen waren een reactie op het vroegere actieplan. Bovendien hebben verschillende punten in de praktijk een invulling gekregen.

Ze meent dat het wellicht moeilijk is om een dergelijk belangrijk beleidspunt in te brengen "en cours de route" van een bestaande ploeg. Volgens haar blijft het dan ook belangrijk dat de problematiek in de volgende zittingsperiode onder de aandacht zou blijven. Mogelijk is er tegen die tijd minder druk vanuit de publieke opinie, of zitten hier integendeel mensen die via de witte beweging in de politiek zijn gestapt. Ze wijst erop dat er schokken nodig zijn geweest om het thema hoog op de agenda te plaatsen, en dat in gelijksoortige gevallen vrij snel weer wordt overgegaan naar de orde van de dag. Om kinderrechten of slachtoffer- en daderhulp op de agenda te houden, is een visie noodzakelijk.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, zet enkele positieve punten uit het rapport op een rijtje. Een eerste positief punt is het aanspreekpunt bij de administratie, dat coördinerend zal optreden ten aanzien van Vlaamse en federale instanties. De voorzitter denkt bijvoorbeeld aan het verslag over de implementatie van het VN-verdrag voor de Rechten van het Kind. Het is nog onduidelijk welke rol het parlement daarin kan spelen. Kan er geen voorverslag van de Vlaamse inbreng aan het parlement voorgelegd worden, vooraleer het definitieve verslag wordt ingediend? Dat zou het parlement de kans geven suggesties te doen. Mogelijk kan de kinderrechtencommissaris hierbij een ondersteunende rol spelen.

Positief is uiteraard de vorming en de sensibilisering die bij de administratie wordt voorzien ten aanzien van het beleidsniveau en van het werkveld in ruimere zin. Het gaat immers niet enkel om de

hulp- en welzijnssector, maar ook onder meer om onderwijs, de vrijetijds- en de sportsector.

Ook een eenduidige aanpak van de hulpverlening bij kindermishandeling is een grote stap vooruit. Jammer genoeg is er vooraf geen debat over die visietekst geweest in het parlement.

De samenwerkingsakkoorden met de federale overheid houden een afstand van bevoegdheden in voor het parlement. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, meent dat het parlement vooraf zijn mening moet kunnen geven over de inhoud van zo'n akkoord. Het mag het niet enkel ter goedkeuring voorgelegd krijgen, want op dat moment is het onmogelijk nog iets te wijzigen.

Minister Luc Martens werpt op dat dit niet mogelijk is, omdat zo'n akkoord het resultaat is van erg lange onderhandelingen. De minister neemt aan dat voor de kennisgeving aan het parlement de correcte procedure gevolgd wordt. Het zou een illusie zijn te denken dat het parlement daar nog iets aan kan wijzigen. Dan zou de regering opnieuw alle partners rond de tafel moeten krijgen.

Op de vraag van mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, of in het pakket, dat met de social-profitsector is afgesproken ook de problematiek van kindermishandeling en kinderrechten is opgenomen, antwoordt minister Martens dat er met vier enveloppes zal worden gewerkt. De gehandicaptenzorg krijgt de grootste enveloppe, dan volgt de ouderenzorg, en verder zijn er enveloppes voor kinderrechten en bijzondere jeugdzorg, en voor kinderopvang.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, geeft aan dat een nieuw gesprek over de toegang van jongeren en hun ouders tot de bijzondere jeugdbijstand erg wenselijk is, en dat de historisch gegroeide beschotten op een constructieve manier afgebroken moeten worden. Uiteraard is het een verdienste dat alle beleidsinitiatieven voor kinderen, kinderrechten, kindermishandeling, slachtoffer- en daderhulp worden gebundeld waardoor een versnipperde aanpak wordt vermeden.

Minister Luc Martens gaat akkoord met veel van de bekommernissen. Hij neemt de opmerkingen mee. Het is er hem hier niet om te doen het groot gelijk te halen.

Op de vraag van mevrouw Yolande Avontroodt of het inclusieve beleid vanaf nu van start zal gaan, antwoordt minister Luc Martens in eigen naam volmondig ja. Hij voegt er echter aan toe dat het

niet meevalt zijn collega's daarvan te overtuigen. Pas als iedereen spontaan nadenkt over de gevolgen van een beslissing voor kinderen, kan er sprake zijn van een inclusief beleid. Hij zal zich blijven inspannen om dit groeiproces in goede banen te leiden. In vergelijking met een tweetal jaren terug merkt hij al een duidelijke vooruitgang.

2.2. Bespreking per bevoegdheidsdomein

2.2.1. Internationale betrekkingen

Mevrouw Yolande Avontroodt stelt dat in artikel 8 van het decreet rond het kindeffectrapport staat dat de rechten van het kind zoals ze omschreven zijn in het verdrag, geëerbiedigd moeten worden. In de tekst wordt enkel gewag gemaakt van de rechten van de mens en daarin komen bepaalde aspecten niet aan bod. Mevrouw Yolande Avontroodt ervaart dit als een gemis.

Minister Luc Martens antwoordt dat de formulering nogal cryptisch is. De formulering kan begrepen worden zoals mevrouw Yolande Avontroodt ze interpreteert, maar men zou de tekst ook ruimer kunnen interpreteren. Hierop vraagt mevrouw Yolande Avontroodt of er al voorbeelden zijn van het afsluiten van verdragen waarbij er effectief aan kinderrechten gerefereerd wordt. Minister Luc Martens antwoordt ontkennend, in die zin dat niet expliciet verwezen werd naar het Kinderrechtenverdrag.

2.2.2. Toerisme

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, vraagt de minister erover te waken dat in het samenwerkingsakkoord over het statuut van reisbureaus de deontologische code opgenomen wordt o.m. over het sekstoerisme. Het parlement zal alleen over het goedkeuringsdecreet kunnen stemmen.

2.2.3. Onderwijs

Mevrouw Sonja Becq vindt dat in het opvolgingsrapport heel wat initiatieven in het onderwijs aan bod komen. Zij vraagt zich af hoe er in de scholen gewerkt wordt rond het thema kindermishandeling. Ze verwijst naar de commissie voor Onderwijs waar men bezig is een resolutie uit te werken over leerlingenparticipatie. Zij wil weten of minister Luc Martens enig zicht heeft op wat er zich op het terrein afspeelt, eventueel in samenwerking met bijzondere jeugdzorg.

Volgens minister Luc Martens gebeurt er heel veel binnen de scholen zelf, zonder dat het beleidsmatig opgelegd wordt, omdat het deel uitmaakt van het pedagogisch concept van de school zelf.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel merkt op dat kindermishandeling, ongewenst seksueel gedrag of seksueel misbruik enerzijds sterk in de beschermingssfeer hangen, terwijl men anderzijds werkt aan sociale vaardigheden. Behalve het aspect participatie mist het lid ook een pleidooi om onderwijs op maat van de kinderen te brengen. Dat dit nog ontbreekt illustreert het lid aan de hand van een voorbeeld. Enkele jaren geleden stelde men vast dat spijbelen problematische proporties had aangenomen. Men heeft dit probleem zagezegd opgelost, maar nu stelt men vast dat de vervelingsgraad op school toeneemt. Het probleem wordt in de ogen van de volwassenen goed aangepakt, maar de problemen waarmee de kinderen echt kampen, verdwijnen niet. Met dit voorbeeld wil ze aantonen dat de manier waarop deze tekst inclusief beleid definieert, ontoereikend is.

Minister Luc Martens wijst er op dat dit voor het onderwijs een moeilijk punt is. De vrijheid van onderwijs is immers ingeschreven in de grondwet. De overheid heeft zich steeds zeer terughoudend opgesteld ten aanzien van de door de verschillende netten gehanteerde pedagogische concepten. Dit werd bijvoorbeeld geïllustreerd door de moeizame discussie over de eindtermen. Minister Luc Van den Bossche legde veel concretere eindtermen voor dan wat uiteindelijk werd aanvaard. De vrijheid van onderwijs in ons land impliceert dat de overheid zich niet al te sterk uitspreekt over haar verwachtingen ten aanzien van de finaliteit van het onderwijs.

Volgens minister Luc Martens is de hamvraag welke goden men in het onderwijs moet dienen. Volgens sommigen gaat het om de goden van de economie, volgens anderen over die van de technologie of die van de rationele wetenschappen. Is het echter niet veeleer zo dat het gaat om het aanleggen van een cultureel kapitaal, het ontwikkelen van het vermogen om in de samenleving cultuurscheppend, vormend en zingevend aanwezig te zijn? We moeten eerst het debat daarover voeren, pas dan kan men de discussie over de kinderrechten starten.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel zegt dat men twee zaken uit elkaar moet houden. De vraag over welke goden men dient, is een terechte vraag. Maar de redenering vertrekt al te vaak van de finaliteit die de volwassenen aan het onderwijs willen geven.

Er is in dat verhaal geen plaats voor wat de kinderen willen. Het is wellicht zo de overheid niet kan ingrijpen in het pedagogisch concept van een schoolengemeenschap, maar dit is iets anders dan de implementatie van de kinderrechten. Al te vaak denken volwassenen over kinderen, en niet samen met hen.

Minister Luc Martens wijst er op dat men de netten onrecht aandoet door te veronderstellen dat zij momenteel niet bezig zijn met die problematiek. In alle netten zijn er immers werkgroepen die met het thema bezig zijn en dit proberen te verwerken in de leerprogramma's. Minister Martens is het ermee eens dat men vanuit de groeidynamiek van de kinderen moet denken, wat een nieuwe attitude veronderstelt. Hij voegt er aan toe dat bijvoorbeeld de methodescholen en het onderwijs in de traditie van de jezuïeten verschillende pedagogische opvattingen kennen.

Mevrouw Patricia Ceysens zegt dat mevrouw Ria Van Den Heuvel het probleem van spijbelen juist formuleerde. Als zij zich vervelen en daardoor pestgedrag gaan vertonen, is men niet veel verder. Het probleem wordt op die manier niet ten gronde aangepakt. Het onderwijs sluit niet voldoende aan bij de cultuur van de jongeren, die heel snel evolueert. Mevrouw Ceysens vindt dat minister Luc Martens zeer ver gaat door te stellen dat de overheid niet kan ingrijpen in het pedagogisch concept. Minister Luc Martens ontkent dat hij beweerd zou hebben dat de overheid er niets kan aan doen. Hij meent dat zijn woorden ten onrechte te absoluut worden geïnterpreteerd. Mevrouw Patricia Ceysens wijst er op dat men in klassen met veel kansarme kinderen wel degelijke projecten kan opzetten. Ook meent zij dat bijvoorbeeld de internetklasjes niet alleen de technologiegoden dienen, maar ook de kinderen zelf.

Minister Luc Martens herhaalt dat de vraag naar de finaliteit heel belangrijk is. Wil men enkel mensen afleveren die meteen en goed kunnen meedraaien in de economie of wil men meer? Heeft de economie een eigen finaliteit of een dienende rol? Economie kan voor de minister geen doel op zich zijn, want economie draait om het maken van winst en dat is pas aanvaardbaar wanneer de winst een humaan perspectief dient. De opleidingen moeten dus de economie overstijgen en ook een cultureel en ethisch perspectief bieden. Dit ontbreekt al te vaak. Mevrouw Patricia Ceysens zegt dat deze zaken elkaar niet hoeven uit te sluiten, maar dat men het economische aspect zeker mee moet geven in de opleidingen. Wat Ketnet lukt, moet volgens haar in het onderwijs kunnen lukken.

Minister Luc Martens zegt dat het onderwijs momenteel zwaar onder druk staat. In het beroeps-onderwijs bv. komt veel agressie voor. De vraag is hoe zoiets komt. Waarom gedragen kinderen zich zo dolgedraaid? De minister wil zijn bezorgdheid uitdrukken over het feit dat er blijkbaar een en ander misgaat in het stadium dat aan de school voorafgaat.

Mevrouw Yolande Avontroodt betreurt dat bij het onderdeel onderwijs bijna uitsluitend het accent wordt gelegd op de oprichting van een Informatiecel Ongewenst Seksueel Gedrag in het Onderwijs. Het lid onderstreept verder het belang van eenduidigheid en herkenbaarheid in de hulpverlening. Richt de informatiecel zich tot de leerlingen of tot de leraars? Over welke expertise beschikt de v.z.w. Limits die hiervoor werd aangezocht? Wordt hier geen overlapping gecreëerd met de vertrouwenscentra kindermishandeling? De spreker wijst ook op de gevaren van een heksenjacht op leraars. Ter ondersteuning van de leerkrachten zou er meer gedaan kunnen worden dan de oprichting van een informatiecel. Waarom kunnen kinderrechten niet opgenomen worden in de eindtermen? De leerlingen moeten weten hoe ze met hun rechten en plichten kunnen omgaan.

De minister antwoordt dat mevrouw Yolande Avontroodt een amendement kan indienen bij het ontwerp van decreet over de eindtermen. Hij onderstreept dat in de eindtermen reeds veel voorkomt dat hierbij aansluit. Voorts wordt in de opvolgingsnota precies gewezen op het gevaar van een heksenjacht. Volgens de minister mag niet worden uitgegaan van een foutieve gedraging, voordat dit bewezen is. Onder meer de media creëren een klimaat waar beschuldigingen al te lichtzinnig worden geuit. De minister merkt op dat de v.z.w. Limits al ervaring heeft met de administratie. De v.z.w. richtte zich tot voor kort tot leerkrachten en directies; recent heeft ze haar actieterrein verbreed tot de leerlingen.

Mevrouw Yolande Avontroodt betwijfelt of het aangewezen is dat eenzelfde kanaal wordt gebruikt voor de leerlingen en de leerkrachten. PMS en MST wijzen leerlingen nu door naar de geëigende diensten. Door alweer een nieuw project te lanceren bestaat het gevaar dat er heel wat expertise verloren gaat.

De spreker vraagt zich voorts af of de speciale aandacht voor kinderrechten op V-dag eenmalig zal zijn. Ze vraagt wat het verband is met de kinderdag op 20 november, in verband waarmee in de Kamer en de Senaat resoluties zijn aangenomen.

De minister antwoordt dat het om twee verschillende zaken gaat. V-dag op 8 mei zal enkel in 1998 kinderrechten als voornaamste invalshoek hebben. De Interministeriële Conferentie maakte de afspraak dat elk jaar op 20 november aandacht zou worden besteed aan de kinderrechtenproblematiek.

Mevrouw Van Den Heuvel sluit zich aan bij de opmerking van mevrouw Avontroodt over de Informatiecel Ongewenst Seksueel Gedrag in het Onderwijs. Volgens het lid moet het ongewenst seksueel gedrag in zijn totaliteit worden aangepakt. De ongewenste intimiteitenlijn werd intussen overgeheveld naar Teleonthaal. De spreker zegt dat men er geen ernst van maakt door telkens nieuwe initiatieven te nemen.

De minister repliceert dat ook hij geen voorstander is van een dispaarot optreden. Veel meldpunten zouden beter herleid worden tot één. Meldpunten moeten een brede waaier van vragen kunnen ontvangen om ze daarna door te geven aan meer gespecialiseerde diensten. De inschakeling van de v.z.w. Limits voor het onderwijs is niet zo onlogisch. De v.z.w. werkt reeds voor de administratie van de Vlaamse Gemeenschap. De stap van de Vlaamse ambtenaren naar het onderwijspersoneel is niet zo groot. Net als in de bedrijfswereld is het in de administratie wettelijk verplicht voor de overheid om een meldpunt uit te bouwen. Minister Luc Van den Bossche heeft dit op consistente wijze uitgevoerd.

Mevrouw Yolande Avontroodt merkt op dat niet alleen het onderwijspersoneel, maar ook de leerlingen bij de v.z.w. terecht moeten. Het project is in die zin te breed en ook te eng waar het gaat om mishandeling en seksuele intimiteiten ten opzichte van kinderen. De spreker stelt dat zich voor het MST en de arbeidsgeneeskunde een gelijksoortig probleem voorgedaan heeft: kan eenzelfde arts vertrouwenspersoon zijn voor zowel leerling als leerkracht? Principieel heeft men uiteindelijk voor een scheiding gekozen. De spreker vraagt of er al een evaluatie van het project uitgevoerd is.

De minister zegt dat hij niet in de besluitvorming tussenkomt: hij heeft alleen een coördinerende taak. Hij onderstreept echter dat minister Van den Bossche logisch is tewerk gegaan door het actieterrein van de v.z.w. te verruimen. Hij beklemtoont verder dat de jongerentelefoon nog steeds blijft bestaan. Mevrouw Avontroodt zal haar vraag opnieuw voorleggen aan de minister van Onderwijs.

Het recht van kinderen op gratis onderwijs is belangrijk met het oog op het wegwerken van ongelijkheid. Mevrouw Ria Van Den Heuvel is van mening dat men hieraan minstens zou moeten werken.

Minister Luc Martens antwoordt dat de minister van Onderwijs zich van dit aspect bewust is. Het zal vervat zitten in de rapporten met betrekking tot de kostprijs van het onderwijs. De bedoeling van deze rapporten bestaat erin de verschillen tussen de diverse netten te objectiveren, maar men wil tevens zicht krijgen op de kostprijs van het onderwijs in het algemeen. Meteen zal de betekenis van gratis onderwijs duidelijk worden. Volgens minister Luc Martens rijst immers de vraag hoe breed men dit laatste definieert, bijvoorbeeld of men er ook de maaltijden, het vervoer of de schoolbenodigdheden al dan niet gaat in betrekken. Hij merkt op dat dit niet evident is en dat aan een volkomen gratis onderwijs een behoorlijk prijskaartje zal hangen.

Vergadering van 23 april 1998

1. BESPREKING MET DE HEER LUC MARTENS, VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, GEZIN EN WELZIJN

1.1. Voortzetting van de algemene bespreking

Mevrouw Lindekens stelt dat het opvolgingsrapport dat nu op tafel ligt, uitgaat van wat op dit ogenblik voor kinderen is gebeurd en de schokkende gebeurtenissen die België meemaakte. De volgende stap moet verder gaan. Men moet denken vanuit de noden van kinderen, niet vanuit de verwachtingen van de bevolking, die zijn ingegeven door die gebeurtenissen.

De spreker wijst erop dat de titel van het rapport doet vermoeden dat het om een geïntegreerd kinderbeleid gaat, terwijl het in de praktijk vooral gaat om daderhulp en justitieel welzijnswerk. Er worden te weinig zichtbare inspanningen geleverd inzake kinderrechten en inzake de hulpverlening aan kinderen en jongeren. Er is niet echt een visie op een beleid ten aanzien van kinderen. Het gaat vooral om een samenraapsel van bestaande initiatieven, waarbij er hier en daar wat meer middelen uitgetrokken worden. De spreker ervaart het wel als gunstig dat er meer aandacht is voor kinderrechten en dat er binnen de verschillende administraties een aanspreekpunt komt.

Mevrouw Lindekens informeert ook naar de studie van het Centrum voor Bevolking- en Gezinsstudies (CBGS) over de instapleeftijd bij kleuters. De minister antwoordt dat er over de instapleeftijd twee studies werden verricht, waarvan de resultaten ter beschikking kunnen gesteld worden van de commissie. Mevrouw Kathy Lindekens is geïnteresseerd in de resultaten van deze studies. Toch stelt ze zich de vraag of het zinvol is een studie te verrichten over iets wat al beslist is. De minister vraagt zich af of de beslissing over de instapleeftijd niet wat overhaast gebeurd is, zeker in vergelijking met de beslissingen met betrekking tot de problematiek van de etnisch-culturele minderheden. Een aantal aspecten werden wellicht over het hoofd gezien. Als men alle consequenties zou aanvaarden, zou de uitvoering onbetaalbaar zijn. Mevrouw Sonja Becq wijst er evenwel op dat er een aantal bedenkingen werden geformuleerd in een resolutie die kort daarna ook goedgekeurd werd. De minister roept het Parlement op om te erkennen dat het in deze materie geen heel wijze beslissing heeft genomen. Mevrouw Kathy Lindekens repliceert daarop dat de leden van de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid over dit thema moeten aangesproken worden.

Mevrouw Kathy Lindekens vindt in het rapport een lijst van niet-gereguleerde toelagen voor projecten rond kinderrechten. De subsidies voor de kinderrechtenwinkels zouden deze maand stopgezet worden met het geldige argument dat dit initiatief al te lang heeft kunnen genieten van experimentele toelagen en dat er nieuwe initiatieven mogelijk moeten gemaakt worden. Ze vraagt zich af wat er dan moet gebeuren met de kinderrechtenwinkels die hun bestaansreden toch wel bewezen hebben. Ze meent bovendien dat hun actieterrein moet uitgebreid worden naar andere provincies en hoopt dat de minister niet van plan is deze werking op te doeken. Ze stelt ook vast dat enkele specifieke projecten nader onderzocht worden om voor subsidiëring in aanmerking te komen en vraagt zich af welke criteria daarbij gehanteerd worden.

De minister geeft toe dat het nog niet mogelijk gebleken is een algemeen beleid ten aanzien van kinderen te bepalen en dat hijzelf en zijn administratie op dat vlak nog veel te leren hebben. Er is nog geen consistent plan met een duidelijke visie, goede doelstellingen, kritische succesfactoren en een beschrijving van de operationalisering. Het opmaken van een inclusief beleid is volgens de minister echter een proces van een paar jaar. Om dit goed te doen, is nog veel meer literatuurstudie, onderzoek en effectenmeting nodig op alle terrei-

nen. Hiervoor is de tijd tot nu toe te kort geweest. Hij wil deze kwestie wel op een goed spoor zetten. In dat verband heeft hij een gesprek gehad met de heer Lieven Vandenberghe, administrateur-generaal van Kind en Gezin. Het is de bedoeling om op korte termijn een kader aan te geven voor een strategisch plan. Daarmee wil hij nog binnen deze regeerperiode een begin maken. In verband met het strategisch denken is er wel enige ervaring op het veld, maar minder in de eigen diensten. Kind en Gezin is hiervoor onvoldoende uitgerust. De minister ziet dit rapport vooral als een status quaestionis. Hij wijst er ook op dat de mentale bereidheid om daaraan mee te werken nog niet bij alle ministers in dezelfde mate aanwezig is.

Het probleem van de kinderrechtenwinkels is de minister bekend. Er is trouwens een bijeenkomst gepland met vertegenwoordigers van de kinderrechtenwinkels. Er wordt gedacht aan een kinderrechtenwinkel in iedere provincie. Er zou een basisondersteuning verleend worden. De diensten in de welzijnssector moeten echter niet los van elkaar staan: er moet gezocht worden naar een structurele oplossing. De vraag is of men binnen de kinderrechtenwinkels bereid is deze functies te vervullen in samenwerking met andere partners op het terrein.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, benadrukt dat het Vlaams Parlement graag betrokken wordt bij de bespreking van dit soort problemen. Er bestaan immers niet alleen de kinderrechtenwinkels, maar ook de justitiehuizen en de rechtshulp die door de federale overheid georganiseerd wordt. Zelfs het Europees Centrum vraagt het Vlaams Parlement om subsidiëring. De minister wijst erop dat er volgende week al een ontmoeting gepland is om de zaken te doen vooruitgaan. Hij meent dat hij in dergelijke kwesties niet op het Parlement kan wachten.

Op een vraag van mevrouw Van Den Heuvel over de verhouding tussen de strategische planning en het beleidsplan dat in het kader van het kindeffectrapport (KER) moet worden gerealiseerd, antwoordt de minister dat rekening moet gehouden worden met het feit dat alles nieuw is. Het is noodzakelijk om dit later aan de orde te brengen. Er zijn veel waardevolle initiatieven, maar momenteel zit men in een pioniersperiode. Daardoor komt het dat sommige zaken soms wat chaotisch lijken. Maar daar mag men zich niet aan storen.

Het beleidsplan tot realisatie van de kindeffectrapportage en tot toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind wordt

door de minister ter beschikking gesteld van de commissie. Hierin wordt onder meer bepaald dat bij elk ontwerp van decreet, de minister moet uitmaken of het rechtstreeks het belang van kinderen raakt. Wanneer dit belang aanwezig is en de bevoegde minister wenst toch geen KER te laten opstellen, moet een commissie daarover advies uitbrengen. Die commissie zal nog dit jaar worden samengesteld. Op vraag van mevrouw Yolande Avontroodt wordt het desbetreffende voorontwerp van besluit van de Vlaamse regering (besluit van de Vlaamse regering tot aanwijzing van de deskundige commissie bedoeld in artikel 4, tweede lid van het decreet houdende instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind) eveneens ter beschikking gesteld van de commissie. Het beleidsplan beschrijft verder ook welke bevoegdheden van de Vlaamse regering stapsgewijs aan een KER zullen onderworpen worden. Tegen 17 oktober 1998 moeten alle ministers de beleidsdomeinen aangeven. Tegen 15 juli 1998 moeten ze een deel terrein van hun bevoegdheid als proeftuin aanduiden. Een aantal ministers deden al suggesties. Sommige suggesties waren goed, andere waren te algemeen.

De minister zegt dat er ook verslaggeving over de implementatie van het Universeel Verdrag van de Rechten van het Kind voorzien is. De regering heeft een nota over de methode van rapportering goedgekeurd, maar een gesprek daarover is zeker nog mogelijk.

Volgens de minister kan de methode van een KER vooruitlopen op de formulering van een strategisch plan. Om het strategisch plan adequaat in te vullen, zullen voortdurend de effecten inzake kinderrechten moeten worden geëvalueerd. Mevrouw Van Den Heuvel wijst erop dat in het strategisch plan elk element een plaats moet krijgen, dus ook de beslissing van de regering over het KER.

De heer Felix Strackx stelt dat het opvolgingsrapport op hem een degelijke indruk heeft gemaakt. Toch vraagt hij zich af of het nodig is in dit verband het hele jeugdbeleid te bespreken. Men heeft er de jeugdboekenweek, de podiumkunsten, het muziekdecreet en nog andere zaken bij betrokken, en voor sommigen is zelfs dit nog niet eens voldoende. Hij meent dat het vooral moest gaan over nieuwe beleidsinitiatieven, die genomen zijn naar aanleiding van de actuele gebeurtenissen.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel vraagt zich af wat de heer Felix Strackx dan wil overhouden in de bespreking. De minister herhaalt dat het de bedoe-

ling is om te komen tot een inclusieve benadering, vervat in een strategisch plan. Het Parlement heeft de regering verweten te traag te reageren op de Dutroux-affaire. Maar nu stelt men vast dat de discussie steeds breder wordt, zoals de heer Strackx terecht opmerkte.

Hierbij aansluitend wijst mevrouw Kathy Lindekens erop dat bepaalde vragen binnen deze commissie al een half jaar voor het uitbreken van de zaak Dutroux werden gesteld. Mevrouw Van Den Heuvel stelt dat het Vlaams actieplan absoluut onvoldoende was als antwoord en dat dit nieuwe antwoord weer onvoldoende is. Mevrouw Yolande Avontroodt bevestigt dat er binnen deze commissie al dergelijke thema's werden aangesneden in de maand juni vóór het uitbreken van de Dutroux-affaire. De minister specificeert dat de discussie breder benaderd wordt naarmate de besprekingen rond het samenwerkingsakkoord vorderen. Oorspronkelijk werd het debat immers sterk door de actualiteit gedomineerd, terwijl men nu terecht een bredere visie ontwikkelt. De manier waarop de opdracht van het opvolgingsrapport werd begrepen, is op analoge wijze mee geëvolueerd.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen wijst erop dat de discussie over het voeren van een horizontaal beleid op verschillende terreinen terugkomt. Schokkende gebeurtenissen in de actualiteit kunnen in dit verband een stimulans zijn om een bepaalde doelgroep uitputtend door te lichten vanuit alle beleidsdomeinen.

1.2. Voortzetting bespreking per bevoegdheidsdomein

1.2.1. Toerisme

Mevrouw Kathy Lindekens vraagt wanneer de deontologische code klaar zal zijn en wat de gevolgen voor het sekstoerisme zullen zijn. Zijn er bijvoorbeeld sancties gepland? Minister Martens zegt dat hij niet op de hoogte is van de stand van zaken. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, herinnert eraan dat de minister-president hiervoor verantwoordelijkheid draagt. Herhaaldelijk werd hem gevraagd naar de stand van zaken van dit dossier. Over dit thema zijn er onderhandelingen met de andere gemeenschappen en gewesten gevoerd. Het ontwerp van decreet zal als een ontwerp van decreet houdende goedkeuring van een samenwerkingsakkoord worden voorgelegd. Vóór de ondertekening van het akkoord zal het Parlement het kunnen inkijken. Mevrouw Merckx-Van

Goey, voorzitter, is vast van plan de minister-president erop te wijzen dat de deontologische code essentieel is.

1.2.3. Onderwijs

Mevrouw Kathy Lindekens vindt het positief dat de kinderrechten opgenomen zijn in de eindtermen, maar wijst erop dat een groot luik daarvan afhankelijk is van de houding van de school zelf. Volgens haar volstaat het niet dat kinderen een leerproces over kinderrechten doormaken en leren hoe ze daar zelf kunnen voor op komen. De manier waarop de school met kinderen omgaat, is veel belangrijker. Bij de eindtermen zijn de sociale vaardigheden door minister Van den Bossche als een prioriteit naar voor geschoven. Mevrouw Lindekens vraagt of men in dat kader niet meer moet doen om de deskundigheid van de leerkrachten te vergroten. Belangrijk is ook dat men daar in de lerarenopleiding de nodige aandacht aan besteedt. Het tijdschrift Klasse stimuleert wel de participatie van jongeren, maar de vraag is of de scholen wel worden gestimuleerd om de participatie van jongeren te bevorderen.

De minister wijst erop dat men de eindtermen moet interpreteren in het kader van de verhouding tussen de overheid en het privé-initiatief. In België ligt, wat het onderwijs betreft, het zwaartepunt traditioneel bij het privé-initiatief. Dit betekent dat de eindtermen alleen maar een kader aanreiken. Doordat de inrichtende macht van de school op zijn pedagogische vrijheid staat, dient de overheid voorzichtig te zijn en kan zij niet zomaar een 'staatsproject' dicteren. Toch stelt hij vast dat men op het terrein geen misbruik maakt van de vrijheid, ook al bestaat er geen decretale verankering, en dat men behoorlijke inspanningen levert om rond bepaalde thema's te werken.

Ten gronde meent de minister dat men wel de vraag moet stellen wat men van het onderwijs verwacht. Momenteel oefent de economische context een sterke invloed uit. Er is een sterke druk van de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven om het onderwijs te functionaliseren. Dit is volgens de minister echter een ander debat. Hij is van mening dat men in de komende jaren het pedagogische debat dient te voeren en dat men dan een antwoord zal vinden op de reeds gestelde vragen. Volgens hem gaat de fundamentele discussie niet meer over de grote structuurhervormingen, maar over het pedagogisch aspect.

Mevrouw Kathy Lindekens merkt op dat het respect voor de kinderrechten niet zozeer te

maken heeft met pedagogiek, aangezien scholen met eenzelfde pedagogisch project bepaalde functies op een verschillende manier invullen. De minister antwoordt dat dit inderdaad ook te maken heeft met het individu in wording. Volgens hem heeft minister Luc Van den Bossche op dat vlak reeds een grote stap vooruit gezet, met name met de evolutie naar een vraaggestuurd vormingsaanbod. Daardoor is de vrijheid sterk toegenomen, hoewel de middelen nog achterop blijven.

Hierop inpikkend vraagt mevrouw Yolande Avontroodt of die tendens naar een vraaggestuurde vorming geen risico's inhoudt. Minister Martens herhaalt dat het voorheen de koepels waren die over het aanbod van de navorming beslisten, en dat men tot het besef gekomen is dat elke school ook voor de navorming eigen behoeften heeft. Dat de school zelf kan bepalen welke navorming ze wenst voor haar leerkrachten ligt ook in de lijn van de responsabilisering van de scholen. De minister geeft toe dat deze responsabilisering altijd risico's inhoudt wanneer er partners zijn die bijvoorbeeld niet open staan voor de navorming. Het is dan de opdracht van de koepels om de scholen te stimuleren, en de minister meent dat de koepels deze taak zonder problemen op zich hebben genomen. Het risico dat partners zich niet engageren noemt hij een onvermijdelijke consequentie van de responsabilisering.

De minister stelt verder vast dat het tijdschrift *Klasse* actief wordt gehanteerd door de administratie. Persoonlijk vindt hij het een interessant instrument dat activerend kan werken voor de verschillende doelgroepen. Minister Luc Martens vindt het ook positief dat minister Luc Van den Bossche en zijn kabinet de redactionele equipe de vrijheid geven om de zaken met een grote vrijmoedigheid te poneren.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel stelt zich vragen bij de opleiding tot weerbaarheid, die een van de sociale basisvaardigheden vormt die zijn opgenomen in de eindtermen. De spreker haalt een krantenbericht aan waarin staat dat leerlingen vanaf 6 jaar een fysieke weerbaarheidstraining zullen moeten volgen. Volgens haar is dit helemaal geen goede evolutie. Men mag jonge kinderen niet met de verantwoordelijkheid voor hun eigen veiligheid opzadelen. Het thema moet echter wel in de eindtermen worden opgenomen. Mevrouw Kathy Lindekens vreest dat dit soort initiatieven te veel aandacht krijgt en dat het per se weerbaar maken een ander soort generatie kinderen zal voortbrengen. Mevrouw Sonja Becq heeft de indruk dat de klemtoon die op weerbaarheid werd gelegd na de Dutroux-weeën, stilaan aan het verminderen is en dat

nu sterker wordt beklemtoond dat men de verantwoordelijkheid niet mag afschuiven.

De minister onderschrijft de stelling van mevrouw Becq dat de weerbaarheid niet mag geïsoleerd worden of als ultiem doel vooropgesteld. Hij voegt eraan toe dat minister Van den Bossche de weerbaarheid slechts vermeldt als vierde sociale basisvaardigheid, na de luisterbereidheid, de bespreekbaarheid en de mondigheid. Hij wijst op het belang van die volgorde.

Mevrouw Sonja Becq wijst erop dat er in de Commissie voor Onderwijs wordt gediscussieerd over de participatie van de leerlingen. Ze benadrukt wel dat de kous niet af is met de installatie van de leerlingenraden. Men dient ook na te gaan in hoeverre de leraren en de leerlingen hiermee kunnen omgaan.

Wat de leerlingenparticipatie betreft noemt de minister het een positieve evolutie dat er in het onderwijs een aantal democratische instrumenten worden ontwikkeld. Een negatief effect is echter dat deze instrumenten geprofessionaliseerd zijn, en dat allerhande inspraakraden een deel van het instituut geworden zijn. Belangrijker nog dan de structuren is de attitudevorming, waartoe de lerarenopleiding een belangrijke aanzet kan geven. Leerkrachten moeten bereid zijn een risicovolle houding aan te nemen en open te staan voor debat en discussie.

Mevrouw Lindekens haalt het thema van het ongewenst seksueel gedrag op school aan. Dit probleem werd aan de orde gesteld, omdat er steeds meer meldingen waren van ongewenst seksueel gedrag van leraren. Het is echter een probleem dat men meer algemeen moet bekijken. Men moet opletten dat er geen taboe rond dit probleem ontstaat. Waarom streeft men niet naar het verruimen van het bestaande aanbod? Men zou in elke school een vertrouwenspersoon kunnen aanstellen, die ook kan optreden voor andere problemen. Nu blijkt men te werken met de v.z.w. Limits, die echter een steunpunt is voor seksuele intimidatie in de ambtenarij. Mevrouw Lindekens vraagt zich af of deze v.z.w. wel voldoende ervaring heeft met het opvangen van kinderen.

Wat de v.z.w. Limits betreft stelt de minister dat hij alleen maar aangeduid heeft in welke context dit initiatief is gegroeid. Hij zegt dat er geen terugkoppeling is naar het departement Welzijn en vraagt zich af of dit wel wenselijk zou zijn. Hij is namelijk geneigd om vertrouwen te stellen in de bekwaamheid van de hulpverleners, ook al durft hij daarover

geen oordeel uitspreken. Hij is wel bereid om dit te bespreken met minister Van den Bossche en pleit ervoor om de hulpverlening ondertussen het voordeel van de twijfel te geven.

1.2.3. Gezondheidsbeleid

– *Algemeen*

Mevrouw Ria Van Den Heuvel vindt het luik gezondheidsbeleid in de nota erg beperkt. Het beleid als dusdanig komt er nauwelijks aan bod. De spreker geeft enkele voorbeelden van thema's die aan bod hadden moeten komen : de link tussen leefmilieu, gezondheid en kinderen – actueel door de problemen met ozon, afvalovens of bodemvervuiling – , de gezondheidszorg in achtergestelde buurten en de rechten van kinderen daarbij, het hoge sterftecijfer bij allochtonen. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, vindt het positief dat de nota duidelijk maakt hoe de middelen nu verdeeld zijn, maar mist een omvattende visie op het gezondheidsbeleid. Nochtans heeft de regering voldoende tijd gehad om terzake een visie te ontwikkelen. Zij dringt erop aan dat er nu iets zou gebeuren, terwijl de druk van de omstandigheden nog voelbaar is, omdat er anders helemaal niets meer van komt.

Minister Martens geeft toe dat dit luik nog verder kan worden uitgewerkt en verwijst hiervoor naar minister Demeester-De Meyer. De minister voegt eraan toe dat alle hoofdstukken onder dit euvel leiden, ten dele omdat de nota een overstap maakt van een reactie op korte termijn, onder druk van de omstandigheden, naar een meer omvattende herdefiniëring van het beleid vanuit het perspectief van het kind. Hij beaamt dat de regering veel tijd heeft gekregen om te reageren, maar stelt dat de bedoelde herdefiniëring de nodige tijd vergt.

– *Kindermishandeling en kinderrechten*

Mevrouw Ria Van Den Heuvel heeft vernomen dat nog niet alle bestuurlijke arrondissementen met een kinderequipe zouden zijn uitgerust en vraagt of dit al dan niet zo is. In welke mate is de intentie om dit overal te realiseren, ook werkelijk uitgevoerd ? Zij vreest verder dat centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG's) die niet in een netwerk zitten of niet bij een convenant betrokken zijn, dit als alibi gebruiken om geen hulp aan kinderen te verlenen. Op het vlak van de prestatiegerichtte aanpak die de minister in het convenantsysteem voorschrijft, vraagt zij de minister hoe de prestatie-indicatoren waarvan de aanvang voorzien was op 1 januari 1998, effectief tot stand zijn geko-

men. Zijn zij inmiddels, zoals gepland, ingebouwd in de beleidsplannen en vergeleken met de startsituatie ? Wat is de stand van zaken in verband met het beleidsondersteunend onderzoek naar de ontwikkeling van een set van effect-indicatoren ?

Voor een specifiek antwoord op deze vragen verwijst de minister naar minister Demeester-De Meyer. In het algemeen wijst hij erop dat er voldoende centra door een convenant zijn gevat. Er zijn in totaal 68 centra, verenigd in 18 netwerken. In verband met het thema prestatie-indicatoren en beleidsondersteunend onderzoek verwijst de minister opnieuw naar minister Demeester-De Meyer.

Mevrouw Yolande Avontroodt beklemtoont het belang van zowel preventieve als curatieve acties, van een goede basiszorg en van de samenwerking met federale instanties. Zij ervaart bij de definiëring van de eerste fase een probleem op het vlak van de samenwerking met psychiatrie en kinderspsychiatrie. Dit probleem bestaat in heel Vlaanderen. Dit element ontbreekt namelijk geheel in de nota en er bestaat op dit vlak nog niet eens een aanzet tot samenspraak. Zij stelt daarnaast een vraag over de aanwezigheid van relevante partners in de regio's. Zij stelt dat er wel Logo's zijn opgericht om de preventie te structureren, maar dat ze in deze teksten niet worden vermeld en dat iedere coherentie op dit vlak ontbreekt.

– *Daderhulp*

Mevrouw Yolande Avontroodt stelt dat de problemen in verband met daderhulp lijken op de problemen bij de centra voor kindermishandeling : er moeten misschien meer centra komen, maar er is evenzeer nood aan meer deskundigheid. Verder vindt zij dat dit systeem alleen een oplossing is voor daders die door Justitie zijn doorgestuurd en niet voor daders die uit de hulpverlening komen. Ook mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vindt dat de minister de commissieleden wat op het verkeerde been zet in verband met de daderhulp en de CGG's. In de nota wordt immers enkel gesproken over de link tussen CGG's en Justitie. Een geïnterneerde kan nochtans, wanneer hij vrijkomt, eventueel op vrijwillige basis, bij een CGG terecht komen. Er zijn ook daders die nooit veroordeeld zijn, omdat hun problemen in familiaal verband worden opgelost. Mevrouw Avontroodt pleit verder voor meer deskundigheid in de daderhulp voor diegenen die niet in contact kwamen met Justitie.

De minister ontkent dat de betrokken centra alleen op vraag van Justitie werken. Ook een huis-

arts kan een dader therapeutisch helpen via een dergelijk centrum. Hij verwijst wel naar de voorrang die geldt voor daders die door Justitie worden doorverwezen en naar het bestaan van een wachtlijst voor hen die door Justitie zijn doorgewezen. Hij voegt daar echter aan toe dat ook anderen toegang tot de centra hebben en dat er de facto een lage drempel bestaat. Deze drempel is volgens de minister vergelijkbaar is met deze van de eerstelijnszorg. De minister wijst erop dat de Vlaamse overheid wettelijk verplicht is de daderhulp ten aanzien van bedrivers van seksuele misdrijven te organiseren. Deze opdracht werd aan de CGG's gegeven. Dit betekent echter geenszins dat dit hun enige werkterrein is. Een doorverwijzing door Justitie is dus zeker geen noodzakelijke voorwaarde om voor CGG-hulp in aanmerking te komen.

Mevrouw Kathy Lindekens vraagt aandacht voor het domein van de extra-penaliteit. Zij vindt dat er te weinig aandacht wordt besteed aan de deskundigheid van de hulpverleners op het vlak van de specifieke leefwereld van mishandelde kinderen. Omdat volgens haar 75 percent van de daders van kindermishandeling uit de naaste omgeving van het kind komen, wordt er niet altijd een bestraffing gezocht. Het probleem met de hulpverlening is dat meestal het verhaal van de dader als uitgangspunt wordt genomen. Vertrekken vanuit het verhaal van de daders is echter iets totaal anders dan aandacht geven aan de emotionele band tussen dader en slachtoffer. Het instandhouden van deze emotionele band is volgens mevrouw Lindekens een belangrijk thema.

Minister Martens antwoordt dat die benadering inderdaad het uitgangspunt vormt van de professionele samenwerking. Hij benadrukt verder het belang van de vrijheid van de hulpverleners bij het definiëren van deze aanpak in een dergelijk multidisciplinair milieu. Deskundigheid is nodig en moet volgens de minister voldoende worden gehonoreerd, ook al is dit vaak moeilijker dan het honoreren van technische prestaties. De minister vraagt zich verder af hoe men de universiteiten kan vragen om aan deze problemen aandacht te schenken. De minister herinnert er aan dat de overheid alleen het kader van de opleidingen definieert en dat de vakgroep op de universiteit de feitelijke invulling van de opleiding bepaalt. Op een repliek van mevrouw Kathy Lindekens dat de overheid dit wel kan vooropstellen bij het uittekenen van een kader antwoordt de minister dat de overheid enkel ondersteunend kan optreden en dat de sector de vrijheid heeft om deze zaken naar best vermogen zelf aan te pakken. Mevrouw Kathy Lindekens meent in dit verband dat er voor een meer inclusie-

ve aanpak ook meer personeel nodig is. De minister wijst erop dat er op het budget van minister Demeester-De Meyer 79 miljoen frank is ingeschreven voor bijkomende omkadering in 1998, wat toch niet weinig is.

– Drugspreventie – weerbaarheid

Mevrouw Yolande Avontroodt leest in het opvolgingsrapport dat er subsidies worden verstrekt aan projecten ter bevordering van de weerbaarheid. Zij stelt dat ze dit maar mager vindt en dat er een betere invulling voor dergelijke projecten moet komen.

1.2.4. Bijstand aan personen

– Algemeen

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey stelt dat men in de toekomst meer de nadruk moet leggen op de wijze waarop via de bevoegdheid inzake welzijn een eigen Vlaamse rol met betrekking tot het maatschappelijk gegeven van criminaliteit kan worden uitgebouwd. In het kader van de geïntegreerde benadering van slachtoffer- en daderhulp, is het volgens de spreker nuttig om een aantal zaken te verruimen. Zij vindt het belangrijk dat er een antwoord kan worden gegeven op de maatschappelijke problemen die zich op dit vlak stellen en dat dit antwoord anders is dan dit van Justitie in de gebruikelijke zin van het woord.

Criminaliteit is volgens mevrouw Merckx-Van Goey immers geen probleem meer van één bepaalde overheidsinstantie. Het is precies vanuit de dagelijkse praktijk van hulpverlening, welzijnswerk, opbouwwerk en vormingswerk, dat een aantal vernieuwende initiatieven zijn genomen. Ze pleit er dan ook voor dat er vanuit een eigen Vlaams beleid een aantal richtlijnen zouden worden uitgetekend inzake de criminaliteitsproblematiek in de ruime zin. Daarvoor moet niet in de eerste plaats bijkomend worden gedefederaliseerd. Er zijn reeds tal van domeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is. Door het stimuleren en uitwerken van nieuwe werkvormen in samenspraak met de lokale overheden en de federale overheid kan heel wat worden gerealiseerd. Ook het feit dat er momenteel meer aandacht wordt besteed aan deze problematiek, moet als een stimulans worden aangegrepen om er nu werk van te maken.

Wat de bijkomende middelen betreft, kan het volgens mevrouw Merckx-Van Goey, voorzitter, nuttig zijn om de stand van zaken te kennen inzake het actieplan van de social-profitsector. De regering

heeft een voorstel gedaan en een beslissing genomen, maar wat is daar na overleg met de sociale partners van overgebleven ? Voor de discussie is het belangrijk te weten op welke wijze in bijkomende middelen voor zowel kinderen en jongeren als voor slachtoffers en daders zal worden voorzien, zo besluit de spreker.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel pleit ervoor dat er vooral in eerste lijn meer aandacht zou worden besteed aan een rechtstreekse toegankelijkheid voor jongeren en kinderen. Als dit kan worden geoptimaliseerd, dan is een belangrijke stap gezet, vindt zij.

In antwoord op mevrouw Trees Merckx-Van Goeij stelt de minister vooreerst dat het beleid inzake criminaliteit en justitieel beleid niet tot Vlaamse bevoegdheden behoort, al is de Vlaamse Gemeenschap wel een belangrijke partner. Het sanctierecht behoort evenmin tot de Vlaamse bevoegdheid, maar in een aantal andere zaken zoals bijvoorbeeld het herstelrecht, kan Vlaanderen wel een actieve rol spelen.

De discussie is volgens de minister volop aan de gang, al moet er natuurlijk worden onderhandeld. De nota van de minister aan de regering, getiteld 'Vlaams beleid ten aanzien van gedetineerden en nabestaanden', is nagenoeg afgewerkt. Daarin heeft de minister het over een beginselwet inzake strafuitvoering, die werd opgesteld door Lieven Dupont. Hoe gaat men bijvoorbeeld om met de recente nieuwe federale wet betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling, met de aanbevelingen van de Vlaamse Interdepartementale Commissie, met de signalen uit het werkveld, enzovoort ? Al deze zaken worden besproken en moeten langzamerhand groeien. De minister vindt het moeilijk om dit vandaag reeds te bespreken omdat het nog niet binnen de regering aan bod is gekomen. In dit verband had de minister onlangs een gesprek over de jongste studie van de assistent van professor Walgrave met betrekking tot het beleid ten aanzien van jongeren. Daarbij wordt de vraag gesteld of jongeren al dan niet in een penitentiaire instelling kunnen worden opgesloten. Dit is één van de voorliggende vragen. Welke opdracht moeten de gemeenschapsinstellingen hierin vervullen ? Dit zijn allemaal vragen die niet van vandaag op morgen kunnen worden beantwoord, zo stelt de minister, al moet er wel een zekere afstemming zijn.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goeij betreurt nochtans dat de federale overheid zonder enig overleg initiatieven neemt, terwijl op het Vlaams niveau wel overleg moet worden gepleegd. De minister

antwoordt dat men de federale minister van Justitie niet kan verhinderen om een studie te laten uitvoeren. In de betrokken studie wordt trouwens wel degelijk ruimte gelaten voor de gemeenschappen, die terzake de nodige initiatieven zullen moeten nemen. Hierover is intens overleg bezig met het federale niveau en met de andere gemeenschappen.

De minister wijst er verder op dat de Vlaamse regering daarbovenop middelen heeft vrijgemaakt voor de zogenaamde maatschappelijke behoeften, namelijk 500 miljoen frank voor dit jaar, 1 miljard frank voor volgend jaar en 1 miljard frank voor het daaropvolgende jaar. Bovendien had men in 250 miljoen frank voorzien voor de werkdruk en loon-anomalieën en ook 250 miljoen frank voor het paritair comité 319. Daarnaast was er nog tweemaal 300 miljoen frank beschikbaar voor vorming in 1998 en 1999. Men heeft die verdeling gerespecteerd, alhoewel er zich verschuivingen hebben voorgedaan. In een eerste fase worden de middelen voor 1998 gericht op werkdruk en actuele problemen, met inbegrip van loon-anomalieën. De middelen voor nieuwe maatschappelijke behoeften die nu in de begroting vervat zitten, komen in aanmerking. Vanaf 1999 gaan de middelen integraal naar maatschappelijke behoeften, met uitzondering van 130 miljoen frank. Die som gaat naar actuele problemen en werkdruk. Voor 1999 zijn de volgende bedragen gebudgetteerd : 390 miljoen frank voor de gehandicaptenzorg, 250 miljoen frank voor de thuiszorg, 150 miljoen frank voor bijzondere jeugdzorg, algemeen welzijnswerk, kinderrechten en vertrouwenscentra en 90 miljoen frank voor kinderopvang. In het jaar 2000 wordt het bedrag voor gehandicaptenzorg met 510 miljoen frank verhoogd. Thuiszorg krijgt er 250 miljoen frank bij en bijzondere jeugdzorg, algemeen welzijnswerk, kinderrechten en vertrouwenscentra, 150 miljoen frank. Een gedetailleerd overzicht van deze cijfers wordt door de minister ter beschikking gesteld van de commissie.

– *Zorg voor het kind*

– Preventieve kindzorg

Mevrouw Yolande Avontroodt mist in het opvolgingsrapport een analyse van het probleem van de coherentie van de Logo's. Er is momenteel nauwelijks contact tussen Kind en Gezin en de bestaande preventieve gezondheidszorg in Vlaanderen. De minister zou Kind en Gezin meer moeten aanmoedigen om hierin een rol spelen. De spreker leest in het rapport dat 'instrumenten worden ontwikkeld voor de meting van de verwachtingen van de

ouders en dat er een project wordt opgestart om voor kinderen boven de 15 maanden een vernieuwde zorgverlening te verstrekken in samenwerking met andere zorgverleners'. De spreker vraagt hierover een verduidelijking.

De minister beaamt dat Kind en Gezin zich actief moet engageren om een omvattend preventiebeleid te voeren. Het instrument waaraan men werkt kan hij vooralsnog niet beoordelen. Als VOI moet Kind en Gezin daarover immers niet met de minister overleggen. Kind en Gezin kan dus zorgen voor financiering via het eigen budget.

– Kinderopvang

Wat de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG's) betreft wijst mevrouw Kathy Lindekens erop dat de leeftijdsgrens voor de opvang zes jaar is. De aanleiding tot plaatsing van kinderen in een CKG is vaak dezelfde als deze tot plaatsing binnen de bijzondere jeugdzorg. Men verbreekt hier volgens de spreker de band binnen het gezin. De soorten van opvang verschillen, wat haar niet eerlijk lijkt voor de kinderen.

De minister erkent dat er daarover enig getouwtrek was. Binnen Caritas kwam men tot een zekere eensgezindheid. De dag daarna ontstond er weer onenigheid. De huidige toestand is bevroren. Broers en zussen kunnen wel degelijk blijven. Er zijn zelfs afwijkingen mogelijk, wat bewijst dat het systeem minder rigide is dan men denkt. Toch kan de minister nu nog geen volledig antwoord geven aangezien er nog een aantal definities moeten worden vastgesteld en een aantal beslissingen genomen.

– Adoptie

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey informeert bij minister Martens wat inzake adoptie de evolutie is op het federale niveau. De minister antwoordt dat de minister van Justitie opnieuw bevestigde dat hij binnen deze zittingsperiode een en ander zal afronden. De minister dringt daar voortdurend op aan. Regering en Parlement hebben echter nog geen eindbeslissing genomen. Dankzij het feit dat men niet gewacht heeft op een federaal initiatief heeft men langs Vlaamse kant reeds heel wat expertise kunnen opbouwen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey, voorzitter, zegt te beseffen dat een ratificatie op federaal niveau ook consequenties meebrengt voor de Vlaamse regelgeving. Het moet dan ook mogelijk zijn om

vóór het einde van deze zittingsperiode de kleine bijsturingen aan te brengen.

– Kindermishandeling

Mevrouw Kathy Lindekens zegt bijzonder verontroost te zijn over de door de ministers gehanteerde parameters voor de vertrouwenscentra. Het aantal jongeren per provincie is een goede parameter voor de sensibilisering of de preventie. Voor het verlenen van hulp aan wie in nood is, zijn andere objectieve parameters volgens de spreker belangrijker, zoals bijvoorbeeld het aantal jongeren dat hulp zoekt. Bij hulp na mishandeling en verwaarlozing gaat het om levensnoodzakelijke ondersteuning in de concrete betekenis van het woord. Het is ook een sleutelfunctie voor zeer veel zaken die in een latere fase in de maatschappij mislopen. Het cirkeleffect van verwaarlozing en mishandeling toont aan dat bij opeenvolgende generaties hetzelfde gebeurt. Men moet die band doorbreken zodat een volgende generatie hier niet meer mee te maken heeft. Op dit moment zijn er kinderen die om hulp vragen. Men stelt een telefoonnummer ter beschikking en men stimuleert mensen om om hulp te vragen. Indien men dan geen antwoord kan aanreiken, is dat volgens de spreker veel erger dan een toestand waarbij er geen hulplijn zou zijn. De fundamentele vraag is volgens mevrouw Lindekens wat er gebeurt met kinderen die zich aanmelden. De mensen uit de sector melden in elk geval dat er ongelukken zullen gebeuren. In Antwerpen neemt men geen telefoons meer aan omdat men zich niet echt kan engageren. Wat gebeurt er met de slachtoffers ?

De cijfers van Kind en Gezin tonen volgens de spreker aan dat het vertrouwenscentrum van Antwerpen het minst zelf optreedt bij oproepen : het haalt slechts 11 percent. De nieuwe visietekst van Kind en Gezin streeft naar 13 percent hulp door de centra.

De minister verwijst vooreerst naar zijn antwoord op de mondelinge vragen van mevrouw Yolande Avontroodt en Ria Van Den Heuvel van 23 april 1998 in verband met deze problematiek. Hij stelt verder dat het probleem van de hulplijnen niet alleen zijn verantwoordelijkheid is, maar ook die van de steden zelf. Men kan op vele manieren op een telefoon reageren. Men kan de melding noteren en op het dossier gaan zitten, maar men kan ook partners zoeken om de zaken samen aan te pakken, al is dat laatste geen ideale situatie. De minister wil in elk geval een oplossing zoeken, maar het aantal meldingen als parameter nemen vindt hij geen zinvol alternatief. De complexiteit

van de problematiek wordt volgens hem ook in de hand gewerkt doordat er een groot verschil bestaat tussen de vijf centra qua management. Misschien zou er daarom een soort van doorlichting moeten worden georganiseerd.

Mevrouw Kathy Lindekens betreurt dat de minister de verantwoordelijkheid lijkt door te schuiven naar de steden. De minister antwoordt dat hij wil samenwerken met de steden, maar niet in hun plaats kan optreden. Bij de evaluatie van het SIF zal er rekening mee moeten worden gehouden dat de steden kindermishandeling als een van hun prioriteiten moeten beschouwen.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel wijst erop dat het nieuwe besluit op de vertrouwenscentra voor kindermishandeling een uitgesproken beroep doet op het algemeen welzijnswerk. Het decreet op het algemeen welzijnswerk garandeert de vrijwilligheid van de voorzieningen. Hoe brengt de minister deze twee in overeenstemming? Is de eerstelijns hulp voldoende uitgerust om hierop in te gaan? De visietekst over kindermishandeling zou door Kind en Gezin zijn geschreven, maar een aantal aanverwante sectoren zitten niet helemaal op diezelfde lijn.

De minister antwoordt dat het overleg tussen de vertrouwenscentra voor kindermishandeling en de centra voor algemeen welzijnswerk nog niet is afgerond. Hij hoopt dat dit lukt in juni 1998. De visietekst werd volledig doorgepraat met de vertrouwenscentra. In principe staan ze erachter. Hetzelfde gebeurt nu met het algemeen welzijnswerk, maar dat is nog niet rond. Volgens de minister kende het algemeen welzijnswerk de laatste jaren een enorme evolutie qua vorm en inhoud. Er is heel wat inspanning geleverd op het vlak van tewerkstelling, subsidie en omkadering. De samenwerking loopt niet onaardig. De reorganisatie moet het inhoudelijk werk versterken. Iedereen levert daartoe inspanningen. Over de vraag of men voldoende uitgerust is om samen te werken met de vertrouwenscentra durft de minister zich momenteel niet uit te spreken. Het engagement in de sector is wel groot genoeg.

Mevrouw Yolande Avontroodt heeft het moeilijk met het feit dat het woord 'arts' uit de term 'vertrouwensartsencentrum' is geschrapt. Het gaat immers nog altijd om het stellen van een diagnose en het voorschrijven van een therapie. Elk mishandeld kind heeft een therapie nodig. Niet zozeer overbehandeling, maar wel onderbehandeling vormt momenteel een gevaar. Samenwerkingsakkoorden met het algemeen welzijnswerk zijn prima en

nodig, maar ook samenwerking met kinderpsychiatrie is noodzakelijk. Een voorwaarde voor de erkenning van de centra is volgens de spreker de aanwezigheid van een arts-specialist. Omwille van het brede terrein en de gezinsbenadering van deze problematiek, is zij er niet van overtuigd dat dit een echte kinderspecialist moet zijn. De arts-specialist moet in heel de materie thuis zijn. In plaats van een erkende specialist moet het dus in de eerste plaats om een gezinsspecialist gaan.

De minister sluit zich bij dat laatste aan. De nieuwe naam 'vertrouwenscentrum' werd volgens hem samen met de centra zelf afgesproken. Het is niet de bedoeling een stap achteruit te zetten in verband met de omkadering, de bezetting en het personeel. De naamsverandering houdt niet in dat de deskundige artsen weg moeten. Het was wel de bedoeling om duidelijk te maken dat het een element van welzijn is, en niet van volksgezondheid of gezondheidszorg. De centra voelden zich beter bij welzijn.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vraagt of het nieuwe eenvormige telefoonnummer voor de vertrouwenscentra reeds operationeel is. De minister antwoordt dat hierover eerst een akkoord moet bereikt worden met Belgacom. De vertrouwenscentra zijn al goed op elkaar afgestemd, maar er zijn nog een aantal technische problemen over de doorverwijzingen. De invoering van het eenvormig nummer is voor de vertrouwenscentra niet zo eenvoudig. Er is heel wat weerstand tegen, omdat elk centrum ook op de eigen autonomie, verantwoordelijkheid en erkenning staat. Deze zaak is nog niet helemaal rond, maar men is al ver gevorderd, zodat de invoering van het nummer mogelijk lijkt ondanks de technische problemen.

Mevrouw Kathy Lindekens maakt er de minister op attent dat de CGG's die het kind en de dader begeleiden, niet het mandaat hebben om de dader tot medewerking te dwingen. Dat moet volgens haar veranderen want dat is slechts halve hulpverlening.

– Bijzondere jeugdzorg

Mevrouw Kathy Lindekens noemt de organisatie van de bijzondere jeugdzorg een ernstig probleem. Bijna alles in dit hoofdstuk van het opvolgingsrapport is 'one shot' en wordt dus beperkt in tijd. De spreker mist een beleidsvisie op langere termijn over de bijzondere jeugdzorg en meer bepaald over de oriëntering of heroriëntering van de grote geldstromen. Ze wenst ook te vernemen welke veranderingen noodzakelijk zijn.

Vooraf in Antwerpen heeft men volgens de spreker met serieuze problemen te kampen. De betrokkenen stellen dat ze hun verantwoordelijkheid niet meer aankunnen. Jongeren worden geplaatst op plekken waar ze absoluut niet thuishoren, zoals gevangenissen of zeer zware instellingen, omdat ze nergens anders heen kunnen. Andere kinderen of jongeren die in een zeer zware instelling horen te zitten, raken er niet binnen. In de praktijk wordt om 7 uur gestart met telefoneren. De eerste die belt, kan iemand in een instelling laten plaatsen, maar de tweede of derde beller blijft met de jongere zitten. Jeugdrechters, consultants en mensen uit de comités kaarten dit probleem aan en pleiten voor een volledige heroriëntering van de sector. Ze verwachten niet veel van een nieuwe ronde tafel, maar willen dat eindelijk iets wordt gedaan aan de problemen.

Mevrouw Yolande Avontroodt treedt mevrouw Lindekens hierin bij. Het probleem is volgens haar reëel, maar niet enkel een kwestie van geld. Er kan nog veel gebeuren op het vlak van preventie, zowel individueel als gemeenschappelijk, maar nu hebben de betrokkenen daar nauwelijks tijd voor. De algemene preventie moet in elk geval beter worden gestimuleerd. Dit is volgens de spreker niet alleen een kwestie van middelen, maar ook van visie en aandacht. Hoe komt het dat zoveel instellingen dichtslibben? Vaak ligt de oorzaak bij het oneigenlijk gebruik, omdat er geen kinderpsychiatrie is en omdat er geen gesloten afdelingen zijn.

Volgens mevrouw Kathy Lindekens hoeft preventie niet noodzakelijk theoretisch te zijn. Binnen de bijzondere jeugdzorg houdt een betere toegang van jongeren en kinderen in het algemeen welzijnswerk een goede vorm van preventie in. Het zou een goede zaak zijn indien de kleine problemen daar worden opgelost.

De minister is zich goed van deze problematiek bewust. Het is echter te gemakkelijk om louter meer plaatsen te eisen. Er wordt effectief iets gedaan aan het tekort, maar dat is slechts een deel van het verhaal. Volgende week vindt er een nieuwe erkenningsronde plaats, en opnieuw zal er een bijkomende impuls voor Antwerpen zijn. Dat is niet eenmalig, aangezien wat nu wordt gegeven niet opnieuw wordt teruggenomen. Er zal dus opnieuw een bijkomende inspanning worden geleverd. Vorig jaar zaten in de gevangenis dertien of veertien jongeren. Men mag daarbij niet uit het oog verliezen dat het om jongeren gaat, die ernstige criminele feiten hebben gepleegd.

Het is juist dat er in de instellingen soms jongeren worden opgenomen die er niet horen te zitten, maar dit gebeurt enkel wanneer men wordt geconfronteerd met werkelijk zware gevallen. Doordat de hele problematiek nogal complex in elkaar zit, gebeurt het dat sommigen terecht komen op plaatsen waar eigenlijk anderen zouden moeten zitten. Dit gebeurt ook in de psychiatrie. Wat de kwantiteit betreft, wil de minister een aantal maatregelen nemen. Tijdens de volgende weken zal een nieuwe ronde tafel worden georganiseerd. Daarbij zal ook een bijkomende inspanning worden geleverd voor Antwerpen. Maar ook elders zijn er problemen.

De minister vindt dat mevrouw Avontroodt terecht pleit voor preventie, maar wijst erop dat dit enkel op middellange termijn tot resultaat leidt. Ook andere departementen, zoals die voor huisvesting, moeten daar dan bij worden betrokken. Een ruime groep van partners moet deze preventie inhoud geven. De beste preventie is echter dat de ouders hun pedagogische opdracht goed vervullen. In een samenleving waarin de economie een zo dominante plaats inneemt dat ze mensen onttrekt van hun andere verantwoordelijkheden, zal men altijd veel aan preventie moeten doen. Dit is nog maar één pijnpunt.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vraagt of de minister inzake de bijzondere jeugdbijstand over specifieke cijfers beschikt van dit jaar en van de voorlaatste ronde? De minister antwoordt dat de doorstroming naar de gemeenschapscentra veel groter wordt. Bij sommigen is er een maximale bezetting. Bij anderen is er nog een fractie van ruimte waarbij 93 à 94 procent van de bezettingsgraad is ingevuld. Daar zitten soms wel wat buffers. Maar ook hier is het samenspel van diverse partners van belang. Sommigen vinden dit niet belangrijk, vullen de opdrachten niet in en schuiven ze gewoon door naar de bijzondere jeugdzorg. Vorig jaar werd reeds een inspanning gedaan voor Antwerpen, en binnenkort gebeurt dat opnieuw. Voor 1999 wordt eveneens in bijkomende middelen voorzien. Maar de minister vindt het niet eerlijk dat alleen op die lijn wordt gespeeld. De zaak moet grondiger en ook vanuit kwalitatief oogpunt worden bekeken. Waarschijnlijk zal men hier voor de begrotingscontrole meer zicht op hebben. De minister kan evenwel niet verder gaan dan zijn budget toelaat. Naast de talloze middelen die voor het komende jaar zullen worden toegekend aan de social-profitsector, mag men zich geen illusies maken over eventuele extra bijkomende inspanningen.

Mevrouw Mevrouw Sonja Becq wijst erop dat zich in Halle-Vilvoorde soortgelijke crisissituaties hebben voorgedaan als in Antwerpen. Niemand wordt graag met een dergelijke situatie geconfronteerd. Anderzijds begrijpt de spreker de minister waar hij stelt dat het ook te maken heeft met de manier en de kwaliteit van werken. De spreker heeft dit probleem al een aantal keer aangekaart in de commissie en tijdens de plenaire vergadering. Met de verkiezingen en een nieuwe regeringsverklaring in het vooruitzicht stelt zich de vraag hoe het dossier op langere termijn zal evolueren. De spreker stelt zich hierbij de vraag of de comités voor bijzondere jeugdzorg dossierbeheerder dan wel dossierbegeleider zijn. De problemen die te maken hebben met de comités, hebben ook vaak te maken met de aanwezigheid van een algemeen welzijnswerk en de uitbouw ervan.

Hierbij stelt zich volgens de minister de vraag in welk stadium men een beroep doet op hulp. Sommigen doen dit te veel, anderen te weinig. In bepaalde gevallen zou men sneller een beroep moeten doen op de hulp, maar uit trots doet men dat niet. Het gaat om een zeer complex dossier. Belangrijk is vooral dat men de sector niet culpabiliseert. Er worden door de sector immers ook veel successen geboekt.

Vergadering van 25 juni 1998

1. ONDERWIJS

1.1. Uiteenzetting door de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken

Voorafgaandelijk merkt minister Luc Van den Bossche voor alle duidelijkheid op dat de 'spelregels' voor Onderwijs niet volledig in rekening gebracht zijn in het Opvolgingsrapport. Onderwijs is opgebouwd rond artikel 24 van de Grondwet : het onderwijs is vrij. In de loop der jaren zijn er verschillende interpretaties van dit artikel geweest over de mate van overheidsinmenging. Arresten van het Arbitragehof en adviezen van de Raad van State gaan globaal gezien toch dezelfde richting uit, nl. die van een grote mate van onderwijsvrijheid, zeker wat de invulling van het pedagogisch project betreft. Er werd wel aanvaard dat de overheid eindtermen kan opleggen, minimaal te bereiken doelstellingen voor de grote meerderheid van de leerlingen in heel Vlaanderen. Die ontwikkelingsdoelen zijn niet zozeer resultaatsverbintenissen,

maar middelenverbintenissen. Het Arbitragehof heeft uiteindelijk aanvaard dat de eindtermen niet alleen slaan op leerinhouden, maar ook op attitudes. Het was wel een discussie op het scherp van het mes. Op dit ogenblik zijn er eindtermen voor het basisonderwijs en voor de eerste graad van het secundair onderwijs. De eindtermen voor de tweede graad van het secundair onderwijs en het hoger onderwijs staan er aan te komen.

De eindtermen, die goedgekeurd zijn door het Vlaams Parlement, bevatten o.m. attitudevorming in verband met leefklimaat, emancipatie en individuele ontplooiing van leerlingen. Natuurlijk rijst dan de vraag in welke mate zich dat weerspiegelt in de lerarenopleiding. De wetgever heeft er duidelijk voor gekozen het curriculum van de lerarenopleiding niet zelf te willen schrijven. Dat zou ook onmogelijk zijn in een omgeving van onderwijsvrijheid. Wat het hoger onderwijs betreft gebeurt de invulling overigens nogal los van het curriculum. Wel is er een akkoord over dat de toekomstige leraren getraind worden in functie van het concept van de basiscompetenties. Preventie van seksueel misbruik bij leerlingen en weerbaarheidstraining als onderdeel daarvan, zitten niet expliciet in de basiscompetenties voor de lerarenopleiding. Dit heeft te maken met het concept van deze basiscompetenties waarin de verantwoordelijkheden van de leraar centraal staan : de leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen (didactiek), de leraar als opvoeder, de leraar als inhoudelijk expert, als organisator (klasmanagement), als innovator/onderzoeker, als partner van ouders/verzorgers, als lid van een schoolteam, als partner van externen, als lid van de onderwijsgemeenschap en als cultuurparticipatant. Rond die tienvoudige profilering wordt de vorming opgebouwd.

Wanneer bijvoorbeeld over attitudevorming, leefklimaat, emancipatie en individuele ontplooiing van leerlingen wordt gesproken, wordt wel verwezen naar de eindtermen, en in het bijzonder naar sociale vaardigheden. Die bieden bijvoorbeeld genoeg aanknopingspunten binnen de eindtermen voor het basisonderwijs in verband met het ontwikkelen van de weerbaarheid van de leerlingen, al staat het uiteraard iedere school vrij om binnen haar eigen opvoedingsproject de realisatie van deze eindtermen te realiseren. In de mate waarin weerbaarheid in die eindtermen is opgenomen zal dit onderwerp ook in de lerarenopleiding aan bod komen.

In de basiscompetenties voor leraren zit het als leerkracht omgaan met seksueel misbruik o.m. vervat in het omgaan met lerenden in sociaal-emotio-

nele probleemsituaties en met lerenden met gedragsmoeilijkheden. Van de beginnende leraar wordt daar gevraagd dat hij, met ondersteuning, probleemgedrag kan herkennen dat kan wijzen op sociaal-emotionele problemen bij lerenden (dus ook gedrag herkennen dat typerend is bij seksueel misbruik). Hij of zij leert daar dan onder begeleiding mee om te gaan. Bovendien moet een leraar ook in staat zijn te zorgen voor het algemeen lichamelijk welzijn van de lerenden.

Omdat een leraar en een school bij fenomenen als seksueel misbruik ondersteuning nodig hebben van deskundigen, is er in de basiscompetities ook een vaardigheid voor de leraar als partner van externen. Een leraar moet hierbij contacten kunnen leggen, communiceren en samenwerken met onderwijsbetrokken initiatieven en organisaties.

Het onderwijs heeft een opdracht, maar kan niet "het einde van de wereld" als opdracht hebben. De minister heeft de indruk dat men nogal gemakkelijk de neiging heeft om alle problemen naar het onderwijs door te schuiven. Onderwijs moet dingen leren onderkennen, maar niet zelf remediëren, wel doorverwijzen naar professionelen.

Het omgaan met seksueel misbruik is delicaat geworden dan het omgaan met drugs. Het parket en de rijkswacht zijn zich in de loop der jaren anders gaan opstellen ten aanzien van drugsgebruik. Ook in de scholen zelf is men geëvolueerd naar een gemakkelijker erkennen van het probleem. Er zijn afspraken over de samenwerking met parket en rijkswacht. De drempel voor actie is dus niet meer zo hoog. Wat de problematiek ook delicaat maakt is het gegeven dat het signaleren van seksueel misbruik veelal tegen de ouders ingaat.

Naast deze ondersteuning is ook enige juridische onderbouwing aanwezig voor de leraar. Hij of zij moet immers op de hoogte zijn van de rechten van de lerende. Dit impliceert dat bijvoorbeeld het juridisch bindend Verdrag inzake de Rechten van het Kind bekend en gekend is, impliciet de beschermingsrechten van kinderen (o.m. tegen seksueel misbruik).

Scholen en leraars kunnen een beroep doen op de deskundigheid van v.z.w. Limits en Refleks Weerbaarheidscentrum. Er werd ook voor gezorgd dat men ook buiten de school toegang heeft tot de v.z.w. Limits.

Sinds november 1997 is er met de v.z.w. Limits OSGW-Consultancy een overeenkomst afgesloten.

Het project dat deze v.z.w. voor de Vlaamse Gemeenschap uitvoert heeft als doel een "informatiecel Ongewenst Seksueel Gedrag binnen het Onderwijs" uit te bouwen.

De v.z.w. Limits heeft zich – in uitvoering van dit contract – ertoe verbonden om :

- telefonische informatie te verstrekken rond ongewenst seksueel gedrag op school aan iedereen die bij het onderwijsgebeuren betrokken is (ouders en leerlingen, directie, leerkrachten, PMS/MST, leerlingenbegeleiders ... ;
- klachten op anonieme wijze te registreren ;
- op vraag van de schooldirectie klachten te behandelen m.b.t. ongewenst seksueel gedrag ;
- een draaiboek te ontwerpen dat in crisissituaties kan gebruikt worden ;
- voorstellen te formuleren voor een verder beleid m.b.t. ongewenst seksueel gedrag.

Bij de uitvoering van deze overeenkomst kwam de v.z.w. reeds vlug tot de vaststelling dat sommige vormen van ongewenst seksueel gedrag gepaard gaan met vormen van geweld. Daarbij moet niet onmiddellijk aan fysiek geweld gedacht worden, maar aan andere vormen van machtsmisbruik. Het gaat daarbij niet alleen om gevallen in de relatie leerlingen-leerkrachten, maar ook in de relatie tussen leerkrachten onderling, de relatie leerkrachten-directie. Het fenomeen doet zich zowel in het basis-onderwijs als in het universitair onderwijs voor, zowel bij mannen als bij vrouwen. Het gaat dus duidelijk om een machtsfenomeen.

De basisovereenkomst met de v.z.w. Limits werd dan ook verruimd. De informatiecel "Ongewenst seksueel gedrag in het onderwijs" werd uitgebreid tot een "Meldpunt geweld binnen het onderwijs". De v.z.w. verleent ten aanzien van deze bijkomende opdracht dezelfde diensten als inzake het "Ongewenst Seksueel Gedrag op school" met inbegrip van de klachtenbehandeling.

Op geregelde tijdstippen wordt de werking van het project geëvalueerd en bijgestuurd. Een stuurgroep volgt inhoudelijk op. De stuurgroep – voorgezeten door een medewerker van het kabinet van onderwijs – is samengesteld uit vertegenwoordigers van de onderwijsnetten, afgevaardigden van de ouderverenigingen, inspecteurs van het basis én secundair onderwijs, vertegenwoordigers van de PMS/MST-sector, een aantal externe deskundigen

en uit de voorzitter van de Nationale commissie tegen seksuele uitbuiting van kinderen.

In de laatste bijeenkomst van deze stuurgroep heeft de v.z.w. Limits al de klachten besproken die via de telefoonlijn tot dan toe aan hen gemeld werden. Uit deze bespreking is gebleken dat de aard van de klachten sterk varieert, dat scholen tevreden zijn over de informele en discrete aanpak van de V.z.w. en dat een aanzienlijk aandeel van de klachten handelt over lopende problemen.

Limits, OSGW – Consultancy is een v.z.w. die sinds vijf jaar werkt rond Ongewenst Seksueel Gedrag op het werk. Ondernemingen waarmee wordt samengewerkt zijn o.a. privé-ondernemingen uit het bankwezen, drukkerijen en uitgeverijen maar ook het Vlaams Parlement en de administratie van de Vlaamse Gemeenschap. Daarnaast biedt de v.z.w. ook vorming aan rond Ongewenst Seksueel Gedrag. Dit werd reeds uitgevoerd in opdracht van de stad Antwerpen, van de Rijkswacht en in opdracht van HIVA te Leuven.

De consultants zijn allen erkende trainers rond ongewenst seksueel gedrag en gediplomeerden in de seksuologie met een ruime ervaring in de seksuele hulpverlening en gezinstherapie.

De klachten die bij de telefoonlijn bij de v.z.w. Limits zijn binnengekomen en die reeds aan een evaluatie zijn onderworpen, werden nooit gemeld door de betrokken leerlingen zelf.

De meldingen gingen steeds uit van ouders, familie, directie, inspectie of PMS. De minister wil daar geen conclusies aan verbinden, maar het is een opvallend fenomeen. Samen met de v.z.w. Limits zal worden nagegaan in welke mate de telefoonlijn bij de leerlingen zelf meer bekendheid kan krijgen en in welke mate er nog een aantal psychologische drempels weggewerkt kunnen worden.

Limits heeft een actueel en geselecteerd databestand van contactpersonen en organisaties opgezet waarmee de informatiecel kan doorverwijzen en samenwerken indien nodig. Uiteraard ontbreekt de welzijnssector hierin niet.

Zoals hierboven reeds kort werd aangegeven staat Limits ook in voor het ontwerpen van een draaiboek. In dit boek zal een crisis-scenario worden uitgewerkt voor scholen die geconfronteerd worden met een klacht rond seksuele intimidatie. Dit draaiboek zal bondig en schematisch beschrijven welke stappen er gevolgd moeten worden bij het behandelen van een klacht. Dit crisisscenario zal

per regio ook een sociale kaart van de instanties waarmee kan samengewerkt worden, bevatten.

Wat concrete en fysieke weerbaarheidstrainingen betreft : deze trainingen passen normaliter in een ruimer project. Zo is er het reeds vernoemde project van Refleks Weerbaarheidscentrum, een centrum dat met behulp o.m. van de Koning Boudevijnstichting een integrale aanpak heeft uitgewerkt in de vorm van een basispakket ten behoeve van het basisonderwijs, dit in verband met de uitbouw van trainingen rond preventie van seksueel misbruik van kinderen.

Het spreek vanzelf dat Refleks veel verder gaat dan het fysieke aspect, ofschoon weerbaarheid in strikt technische zin ook een methodiek an sich vergt. Een integrale benadering blijft echter altijd voorop staan.

Uit diverse buitenlandse onderzoeksgegevens naar de resultaten en effecten van preventieprogramma's voor kinderen bleek dat deze programma's op lange termijn weinig resultaat boekten. De vaardigheden die kinderen aanleerden tijdens eenmalige behandeling van het onderwerp in een cursus of tijdens een aantal lessen resulteerden niet in een blijvend resultaat. Het was in zekere zin veeleer een therapie voor de volwassenen : men heeft iets ondernomen. Refleks nu wil de weerbaarheid van kinderen stimuleren op lange termijn, wil de vertrouwensband met volwassenen bevorderen en wil de signaalgevoeligheid van volwassenen verhogen. Het aanspreekpunt van de v.z.w. Limits verwijst dan ook geregeld naar Refleks Weerbaarheidscentrum.

De leerlingenparticipatie ten slotte, gaat in de goede richting, meent de minister. Leerlingenparticipatie is echter niet verplicht Volgens het ARGO-decreet moeten alleen methodes worden uitgewerkt om de leerlingen te betrekken, met de suggestie in de memorie van toelichting dat schoolraden opgericht konden worden. De minister schrikt ervoor terug decretaal op te treden, om de eenvoudige reden dat men geen cultuur van samenspraak kan opleggen. Een dergelijke bepaling zou niet effectief zijn. Wel kan men het onderwijs een algemene missie geven. Het volstaat niet schoolraden op te richten, men moet de leerlingen ook opvoeden tot participatie. Men moet hen vanaf de kleuterklas aanleren een stuk verantwoordelijkheid op te nemen. Het juridische systeem zit in die zin niet goed in elkaar : op zijn achttiende is men van de ene dag op de andere verantwoordelijk. Er is juridisch geen pad uitgetekend naar de volledige rechten. Er zijn wel reeds de eerste aanzetten, zoals het

recht van kinderen om gehoord te worden bij echtscheidingsprocedures.

De Koning Boudewijnstichting heeft naar aanleiding van haar rapportering over de voorbije werking aan het departement Onderwijs gevraagd naar de uitbouw van een Vlaams Steunpunt Scholieren. Doelstellingen zouden zijn : het bevorderen van regionale contacten, uitbreidbaar tot internationale contacten. De minister is echter meer voorstander van een Aanspreekpunt Rechten van Leerlingen en Ouders. De administratie maakt daarover voorstudies, gekoppeld aan een verlenging van het samenwerkingsakkoord met de Koning Boudewijnstichting voor 1998-1999.

In een aantal scholen functioneert de leerlingenparticipatie vrij goed, in andere staat men er nog ver van af. De minister is er niet zo zeker van dat dat steunpunt ontwikkeld moet worden. Men moet zich hoeden voor bureaucratisering. Meer dan voor een steunpunt binnen de administratie is de minister te vinden voor het aanwenden van deskundigheid buiten de administratie. De minister wenst wel de resultaten van de studies af te wachten.

1.2. Bespreking

Volgens mevrouw Yolande Avontroodt vragen de jeugdrechters dat het onderwijs de leefwereld van het kind beter zou doen kennen, ook in het onderwijs zelf. Eigenlijk kennen de volwassenen de leefwereld van kinderen niet en weten ze niet wat kinderen zijn. Het lid vraagt of daaraan meer aandacht kan worden besteed in de lerarenopleiding.

Minister Luc Van den Bossche vindt het een gemakkelijksoplossing om alles naar onderwijs door te schuiven. Dat de leefwereld van kinderen onvoldoende gekend is, is juist, maar het is een algemeen maatschappelijke uitdaging dat te verhelpen. Als men dit onderwerp wil toevoegen aan de leerstof moet men ook zeggen wat er geschrapt kan worden. Het is de tendens in deze maatschappij om alles naar onderwijs door te schuiven. Als ouders een kind op de wereld zetten, moeten zij ze ook opvoeden. Het onderwijs kan de verantwoordelijkheid van het ouderschap niet opvangen.

Naar aanleiding van de recente omzendbrief van de federale minister van Justitie over het vervolgingsbeleid inzake drugs zouden de procureurs-generaal in een brief aan de parketten vragen om de nauwe samenwerking met de scholen op een lager pitje te zetten. Het accent zou meer op het

preventieve vlak moeten komen te liggen. Bij scholen die een coherent drugsbeleid en een nauwe samenwerking met politiediensten ontwikkeld hebben, leven daaromtrent vragen. Is de minister op de hoogte van die brief, vraagt mevrouw Yolande Avontroodt.

De minister zegt niet op de hoogte te zijn van de brief. Hij is in ieder geval niet gelukkig met de verklaringen vanuit de parketten-generaal. Het gaat niet op dat men enerzijds verklaart dat het allemaal niet zo erg is en dat het onderwijs anderzijds heel wat inspanningen doet om drugsgebruik te voorkomen. Met preventie alleen zal men het probleem nooit uitschakelen. Want de regel overtreden blijft aantrekkelijk voor de jongeren en er speelt het gevoel van het erbij horen. experimenteren is niet gevaarlijk, maar de verdere evolutie in het gebruik is doorslaggevend. De laatste jaren was er een goede samenwerking tussen scholen, politie en parketten, waarbij afspraken waren over wanneer al of niet vervolgd werd. Het zou jammer zijn indien dat evenwicht nu verloren zou gaan.

Wat de v.z.w. Limits aangaat, vraagt mevrouw Avontroodt of er geen overlapping dreigt met de belendende sectoren, zoals de vertrouwenscentra kindermishandeling en de nieuwe centra leerlingenbegeleiding. Er is voldoende deskundigheid op het terrein. Hoe wordt er via melding aan Limits oplossingsgericht gewerkt ? De heer Peter De Ridder vraagt zich eveneens af waarom voor de v.z.w. Limits gekozen werd, en niet voor het bestaande aanbod. Heel wat organisaties hebben inderdaad een contract met de v.z.w. Limits afgesloten, maar het gaat dan vooral om OSGW met volwassenen. Zijn de deskundigen van de v.z.w. Limits experts in het werken met kinderen ? Mevrouw Ria Van Den Heuvel vraagt hoeveel klachten er reeds zijn binnengekomen sinds de start van het project met Limits. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey wil weten naar wie de v.z.w. Limits doorverwijst. Wordt structureel een brug gelegd naar welzijn, bv. in de raad van bestuur van de v.z.w. ? Werd er al gewezen op de noodzaak om samen te werken met welzijnsvoorzieningen ?

De minister antwoordt dat er inderdaad verschillende kanalen zijn, o.m. in de school zelf via directie of groene leerkrachten. Limits is een van de kanalen waarlangs de problematiek naar boven kan komen. De v.z.w. werd eraan toegevoegd omdat de andere kanalen structurele kanalen zijn. De v.z.w. Limits heeft een goed zicht op het hele veld van voorzieningen en verwijst dan ook vaak door. Gezien de anonimiteit kunnen zij de doorverwijzing niet opvolgen. De minister ziet geen pro-

bleem in het feit dat zowel leerlingen, leerkrachten als directie zich tot Limits kunnen wenden. Men stelt wel vast dat er een zekere drempeligheid is voor leerlingen om klachten te melden, maar de oorzaak daarvan is volgens de minister elders te zoeken. Het is een uitdaging voor Limits om het vertrouwen van de leerlingen verder te winnen. Het is volgens de minister niet nodig afzonderlijke circuits te ontwikkelen voor leerlingen en leerkrachten. Seksuologen zijn niet alleen opgeleid in de seksualiteit van volwassenen, maar ook in die van kinderen.

De v.z.w. Limits was 'een bestaand aanbod', zegt de minister voorts. Er zijn niet zoveel dergelijke organisaties op de markt. De minister vindt dat Limits vrij behoorlijk werk levert. Het Vlaams Parlement heeft overigens ook zo geoordeeld en met hen een contract afgesloten. Op de vraag van mevrouw Van Den Heuvel antwoordt de minister dat tot nog toe een 50-tal klachten binnengekomen zijn. De v.z.w. Limits verwijst door naar voorzieningen van de hele welzijnssector waarvan ze overigens goed op de hoogte is. Wat de structurele brug naar welzijn aangaat, stelt de minister vast dat hij niet kan ingrijpen in de samenstelling van de raad van bestuur van een v.z.w. Hij is wel voorstander van een meer evenwichtige samenstelling.

Mevrouw Yolande Avontroodt wil de minister in zijn hoedanigheid van minister van Ambtenarenzaken wijzen op de problemen in de bijzondere jeugdbijstand, waar een tekort aan personeel is door het gebrek aan flexibiliteit van het ambtenarenstatuut.

De problemen hebben veel te maken met de wijze waarop de Inspectie van Financiën controleert, zegt de minister. Het parlement moet weten wat het wil. De decreetgevende macht heeft een bureaucratie opgezet van precontroles die totaal niet rendabel zijn. Een aanvraag tot vervanging moet eerst gecontroleerd worden door die inspectie. Die werkt zo snel dat het te vervangen personeelslid al terug is vooraleer de controle is gebeurd. De zoveel precontroles hebben geen zin, in tegenstelling tot postcontroles. De minister voorspelt een incident met de Inspectie van Financiën. Hij heeft het probleem opgelost door een enveloppe toe te kennen waaruit de bijzondere jeugdbijstand vanaf 1 september mag putten zonder toelating van de Inspectie van Financiën. Ook de personeelsformatie wordt uitgebreid. Het ambtenarenstatuut zou inderdaad flexibeler mogen zijn, beaamt de minister, maar de vakbonden zijn daar niet altijd voorstander van. Het protest in de bij-

zondere jeugdbijstand was terecht, besluit de minister.

Moet er niet gedacht worden aan een regelgevend kader voor de beoordeling van leerkrachten door de leerlingen, vraagt mevrouw Yolande Avontroodt. De rechten van de leerlingen moeten beter gerespecteerd worden. Het lid denkt daarbij aan een recente uitspraak van de Raad van State die een leerling na twee jaar in het gelijk gesteld heeft.

Volgens de minister levert elke uitoefening van beslissingsbevoegdheid op een bepaald moment problemen op, maar er moet tenslotte beslist worden. De minister verwijst naar de beroepsmogelijkheden binnen de school. In een volgende stap is er de Raad van State. De klasseraad beslist en de minister wenst daar niet in tussenbeide te komen. Als er klachten de minister bereiken worden die aan de inspectie doorgegeven. Er bestaat natuurlijk geen onfeilbaarheid. De minister vindt niet dat er andere kanalen moeten worden uitgewerkt. Op meer dan 1 miljoen scholieren is het niet verwonderlijk dat er eens een probleem is. In vergelijking met het aantal beoordelingen in onderwijs zijn er in feite heel weinig problemen.

Het is vooral de school zelf die als opdracht heeft de eindtermen te bereiken. In het licht daarvan is het belangrijk dat directie en leerkrachten daartoe ondersteuning krijgen, meent de heer Peter De Ridder. Vooral over de rechten van het kind en weerbaarheid en mondigheid is kwalitatieve navorming wenselijk. Worden daartoe initiatieven georganiseerd?

De navorming is hervormd bij het decreet over de lerarenopleiding, antwoordt de minister. De navorming is vraaggestuurd, slechts een klein deel is aanbodgestuurd vanuit de overheid. De scholen krijgen zelf de middelen en beslissen zelf wie welke navorming volgt.

Een stuurgroep onderzocht hoe het rapport van de Nationale Commissie tegen Seksuele Uitbuiting van Kinderen omgezet kan worden in adviezen aan de minister van Onderwijs. Het benieuwt mevrouw Ria Van Den Heuvel of die adviezen gegeven werden en in hoeverre de minister er rekening mee houdt. De minister antwoordt dat zijn kabinet tot nog toe geen adviezen ontvangen heeft.

Inzake de leerlingenparticipatie zei de minister dat er alleen de regeling in het ARGO-decreet was. De heer Peter De Ridder vraagt of, buiten het tijdschrift Klasse, de scholen ook op een andere wijze gestimuleerd worden tot het opzetten van leerlin-

genparticipatie. Mevrouw Ria Van Den Heuvel kan ermee instemmen dat men een cultuur van participatie niet kan opleggen, maar ze is toch van oordeel dat bepaalde verplichtingen kunnen bijdragen tot het creëren van een gewoonte. Het lid denkt daarbij aan het verplicht opmaken van een jeugdwerkbeleidsplan waarbij communicatie ontstaan is tussen gemeentelijke beleidsmensen en jongeren. Ten slotte is mevrouw Van Den Heuvel verheugd dat de minister in zijn uiteenzetting het ook over de leerlingenparticipatie heeft gehad. In het Opvolgingsrapport zelf ligt de klemtoon te veel op de bescherming van kinderen, vindt het lid. Men mag daarin niet overdrijven.

Participatie wordt gestimuleerd via Klasse, zegt de minister, niet altijd tot ieders vreugde. Het is een zeer goed communicatiemiddel ook ten aanzien van ouders en leerkrachten. Verder is er het project van de Koning Boudewijnsstichting waar Onderwijs zeer actief aan deelneemt. Jaarlijks zijn er bijeenkomsten gepatroneerd door Onderwijs en de Koning Boudewijnsstichting, met leerlingen die in een participatief verband werken. Het is een groei-proces. Er is een mentaliteitswijziging aan de gang in onderwijs.

De minister vindt dat de vergelijking met de gemeentelijke beleidplannen niet helemaal opgaat. Op het niveau van de gemeenten wordt het gevaar van bureaucratisering zeer snel ontweken. Daar is er immers een gemeenteraad met een oppositie die erover zal waken dat het plan wordt opgemaakt. Als de minister de scholen een beleidsplan zou opleggen zou hij al gauw van het parlement het verwijt krijgen weeral iets van bovenuit op te leggen. De minister begrijpt het ongeduld van de leden maar wijst erop dat in de huidige maatschappij culturen zeer snel veranderen. Daarenboven kunnen conflicten helpen het proces te versnellen. Scholen die geen participatie ontwikkelen dreigen met conflicten geconfronteerd te worden. Op de opmerking van mevrouw Van Den Heuvel zegt de minister nooit voorstander te zijn geweest van overbescherming.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel maakt zich zorgen over het deeltijds onderwijs. Jongeren, vooral migranten vinden geen gepaste deeltijdse job om te combineren met het deeltijds leren. Neemt de minister hieromtrent initiatieven? De minister antwoordt bevestigend. Hij probeert tot een akkoord te komen met de vakbonden en de werkgevers. Daarbij wordt gedacht aan een wedde voor de jongeren die vergelijkbaar is met een middenstandsopleiding. Dat moet de drempel verlagen voor kleine bedrijven. Door een te klein aanbod

ontstaat een grotere selectie. De probleemgevallen worden dan niet gekozen. De meest kwetsbare groep belandt dus in een situatie van niet-tewerkstelling.

Tijdens het armoedebesluit in het Vlaams Parlement heeft men vastgesteld dat het onderwijs zelf wel kosteloos is, maar niet de parascolaire activiteiten. Mevrouw Ria Van Den Heuvel vraagt de minister welke maatregelen hij neemt om dat probleem op te lossen. De minister zegt daar geen valabel antwoord op te hebben. Het feit dat parascolaire activiteiten niet kosteloos zijn is een probleem, maar is geen prioritair aandachtspunt voor Onderwijs. Zelf is de minister de mening toegedaan dat elke leerling moet kunnen deelnemen. In het andere geval kunnen beter geen parascolaire activiteiten plaatsvinden. Het niet kosteloos zijn van alle scolaire activiteiten is volgens de minister een erger probleem. Onderwijs neemt overigens al een groot deel van de Vlaamse uitgaven voor zich.

Volgens mevrouw Trees Merckx-Van Goey moet bekeken worden hoe de kinderproblematiek op een structurele wijze verder opgevolgd kan worden. Daarbij moeten niet alleen de realisaties nagegaan en geëvalueerd worden, maar moeten ook de lacunes aangewezen kunnen worden. Hoe kan het parlement daarover mee in debat treden? Een eerste stap in die richting is reeds het decreet op de kindeffectrapportage, zegt de voorzitter. Van de regering werd gevraagd dat zij een beleidsnota zou opstellen en in een overgangsfase 'proeftuinen' op te zetten. Wat onderneemt het departement Onderwijs in het kader van de toepassing van dit decreet?

De minister wenst graag deel te nemen aan een debat over het stellen van prioriteiten voor het beleid inzake kinderen. In verband met het KER heeft Onderwijs niet onmiddellijk prioriteiten. Onderwijs is voortdurend met dit proces bezig. De decreetgever kan wel invloed uitoefenen op de onderwijspraktijk, maar zal altijd moeten aanvaarden dat zijn rol niet het hele universum vult.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey deelt het voornemen van de commissie mee om volgend parlementair jaar een rondetafel te organiseren over de bijzondere jeugdbijstand. De problematiek zal niet binnen het enge kader van de sector bijzondere jeugdbijstand zelf bekeken worden. Ook het onderwijs is een betrokken partij. De voorzitter hoopt op de medewerking van de minister.

2. MEDIA

2.1. Uiteenzetting door de heer Eric Van Rompuy, Vlaams minister van Economie, KMO, Landbouw en Media

Eerst en vooral wijst de minister erop dat, wat de initiatieven op het vlak van kinderen en kinderrechten in het mediabeleid betreft, hij bij zijn beleid een tweevoudige aanpak hanteert : 1. een aantal reglementerende bepalingen m.b.t. de inhoud van programma's en reclame, en 2. het bevorderen van jeugdprogramma's en films.

2.1.1. In de eerste plaats bevat de Vlaamse media-regelgeving, die grotendeels is afgestemd op de Europese richtlijn Televisie zonder grenzen, een aantal concrete beschermingsbepalingen ten aanzien van kinderen. Zo mogen de omroepen geen programma's uitzenden die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen ernstig zouden kunnen aantasten, inzonderheid programma's met pornografische scènes of metodeloos geweld. Dit verbod geldt ook voor andere programma's die toch schade kunnen aanbrengen aan de fysieke, mentale of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen, tenzij door de keuze van het tijdstip van uitzending of door technische maatregelen gewaarborgd wordt dat minderjarigen die programma's normaal niet kunnen zien. Het nieuwe zogenaamde "reclamedecreet" voegt hier de bepaling aan toe dat "Indien dergelijke programma's ongecodeerd worden uitgezonden, zij voorafgegaan moeten worden door een auditieve waarschuwing".

Het is ook duidelijk dat er op dit systeem een zekere controle moet worden uitgeoefend. De minister verwijst hierbij naar het voorstel van decreet dat is ingediend door Vlaams volksvertegenwoordiger Michel Doomst en waarmee de Vlaamse Geschillenraad voor Radio en Televisie bevoegd wordt gemaakt voor de beoordeling van klachten in dit verband. Dit voorstel van decreet breidt de sanctiemogelijkheden uit zodat een efficiënter optreden mogelijk wordt.

Naast deze bepalingen ten aanzien van de programma-inhoud, voorziet de mediawetgeving eveneens in een bescherming van minderjarigen op het gebied van reclame, telewinkelen en sponsorvermelding.

In de onmiddellijke omgeving (d.i. 5 minuten voor en 5 minuten na) van programma's die bestemd zijn voor kinderen mag namelijk geen reclame worden uitgezonden. Niettegenstaande de heftige

discussies hierrond is dit verbod op reclame in de omgeving van kinderprogramma's behouden gebleven. Op dit vlak heeft Vlaanderen dus een van de meest strikte regelgevingen in Europa. De Europese Richtlijn bepaalt nl. enkel dat kinderprogramma's van minder dan 30 minuten niet door reclame of telewinkelen mogen worden onderbroken. Ook het verbod op telewinkelen en sponsorvermelding in de onmiddellijke omgeving van kinderprogramma's vormt een verstrenging t.a.v. de Europese regelgeving. Voor wat telewinkelen betreft, werd het begrip "onmiddellijke omgeving" zelfs verruimd tot 15 minuten voor en na het programma.

Daarnaast moet alle reclame en telewinkelen, dus ook in de omgeving van andere programma's, aan verschillende algemene criteria voldoen. Deze zijn grotendeels overgenomen uit de Europese richtlijn Televisie zonder grenzen. Reclame of telewinkelen mogen de minderjarigen niet rechtstreeks tot de aankoop van een bepaald product of dienst aanzetten door te profiteren van hun onervarenheid of goedgelovigheid. Ze mag minderjarigen er niet rechtstreeks toe aanzetten hun ouders of anderen te overreden tot de aankoop van producten of diensten waarvoor reclame wordt gemaakt of die door telewinkelen worden aangeprezen. Ze mag geen misbruik maken van het speciale vertrouwen dat minderjarigen hebben in ouders, leerkrachten of anderen en mag de minderjarigen niet zonder reden in gevaarlijke situaties tonen. Natuurlijk gelden voor de jongeren ook de algemene beschermingsmaatregelen zoals het verbod op reclame voor tabaksproducten.

In het verleden is er echter te weinig controle uitgeoefend op de naleving van dergelijke bepalingen. Om dat te verhelpen werd intussen het Vlaams Commissariaat voor de Media opgericht. Het is een autonoom functionerend college, dat als taak heeft te waken over de naleving van de wetgeving ter zake.

2.1.2. Naast deze beschermings- en verbodsbepalingen is er ook nog een tweede, positief, aspect van het mediabeleid, met name het bevorderen van jongerenprogramma's en het geven van financiële steun aan langspeelfilms voor kinderen.

Wat jongerenprogramma's betreft zou de minister bovenal willen wijzen op het belang van de openbare omroep. In haar beheersovereenkomst met de Vlaamse Gemeenschap wordt de VRT immers de algemene opdracht gegeven kwalitatief hoogstaande programma's te brengen, in het bijzonder voor

kinderen en jongeren. Meer concreet luidt de mis-sie van de openbare omroep (onder meer) een vast jeugdblok te programmeren met op weekdays een informatieprogramma voor jongeren. In uitvoering van die beheersovereenkomst is de VRT in december 1997 dan ook van start gegaan met zijn nieuwe jeugdzender "Ketnet" met onder meer het jongerennieuwsprogramma "Studio.Ket", beiden geconcipeerd vanuit het oogpunt van de jongeren.

Ketnet is een aparte zender voor en door jongeren geworden (meer nog een zender *van* hen,) die wekelijks 34 uur televisie brengt zowel voor de allerkleinsten als adolescenten. Het aantal uren dat de VRT aan jongeren besteedt, is dus grondig opgetrokken. Tegelijk richt de VRT zich ook uitdrukkelijk tot adolescenten, een groep die tot op heden voornamelijk naar de commerciële omroepen keken en niet naar de VRT.

Ketnet wil de jongeren een alternatief bieden voor de (eindeloos herhaalde) Amerikaanse series en dus vooral programma's brengen met een link naar hun eigen leefwereld. Belangrijk is ook dat dit nieuwe jeugdnet bewust reclame en sponsornvrij is gehouden.

Met Studio.Ket hebben de Vlaamse jongeren voor het eerst een eigen nieuwsprogramma gekregen. Studio.Ket is geen vereenvoudigde versie van het volwassenenjournaal maar wil dat nieuws brengen dat jongeren zelf willen weten en niet hetgeen jongeren volgens volwassenen moeten weten. Het programma wil de spreekbuis zijn van de Vlaamse jongeren. (Daarnaast laat de openbare omroep ook in de andere jongerenprogramma's het informatieve aspect ruimschoots aan bod komen.)

Ketnet is inmiddels een groot succes geworden, ook in Nederland waar het zelfs meer kijkers heeft dan het jeugdblok van de KRO, NCRV en AVRO.

In deze context moet trouwens ook nog vermeld worden dat de VRT (in 1995) als enige Vlaamse omroep het Handvest voor kindertelevisie onderschreven heeft. Dit handvest stelt dat kinderen recht hebben op programma's van hoge kwaliteit die speciaal voor hen zijn gemaakt en hen niet exploiteren. Deze programma's moeten niet alleen ontspannend zijn, maar ze moeten kinderen ook in staat stellen om zich fysiek, mentaal en sociaal zo volledig mogelijk te ontwikkelen. Hieraan heeft de openbare omroep dus ook gestalte willen geven met zijn nieuwe Ketnet.

Voorts heeft de minister het voorbije jaar in dit domein ook een nieuwe prijs in het leven geroepen, m.n. De prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor het beste Jeugdprogramma. Deze prijs werd op 7 februari 1998 voor het eerst uitgereikt. Het programma "De Boomhut" van Alida Neslo, een Ketnet-programma, is de eerste winnaar geworden. In de hoop dat deze prijs een aanmoediging mag zijn voor het maken van degelijke, creatieve jeugdprogramma's, zal deze verder jaarlijks uitgereikt worden. En om de continuïteit te verzekeren zal dit gebeuren in het kader van de jaarlijkse persprijzen van Radio en Televisiekritiek.

Tot slot wil de minister er ook nog even op wijzen dat via het Fonds Film in Vlaanderen ook kinderproducties gesubsidieerd kunnen worden. Vorig jaar werden bijvoorbeeld subsidies verleend aan de kinderlangspeelfilms "Tobias en Leeuw" en aan "De Bal" voor een bedrag van respectievelijk 26 en 20 miljoen frank.

De minister hoopt dat hij met dit overzicht enigszins heeft kunnen duidelijk maken dat ook de Vlaamse regering, wat betreft het mediabeleid, inspanningen levert op dit domein en dat er bij de recente hervormingen van de mediaregelgeving ook de nodige aandacht werd besteed (en besteed zal blijven worden) aan de bescherming van het kind.

2.2. Bespreking

De heer Peter De Ridder weet dat de minister er niets kan aan doen, maar hij wenst toch zijn ongenoegen te uiten over het feit dat kinderprogramma's moeten wijken voor de Wereldbeker Voetbal. Waar de minister evenmin veel impact op heeft is de overwegend negatieve wijze waarop jongeren (vooral van 12- tot 16-jarigen) in de media komen, meent mevrouw Ria van Den Heuvel : ze worden in verband gebracht met drugs, spijbelen, geweld. Zowel voor henzelf als voor het beeld dat volwassenen hebben, is het belangrijk dat dat wijzigt. Verder houdt het lid een pleidooi voor ondertiteling van de jeugdprogramma's en het jeugdjournaal voor de dove en slechthorende jongeren.

De ondertiteling is een teer punt, beaamt de minister. Bij de RTBF komt ondertiteling meer voor. De minister heeft er al op gewezen dat er bij de VRT meer inspanningen gedaan moeten worden voor ondertiteling. Er is reeds enige vooruitgang merkbaar. Het zou bv. belangrijk zijn dat Ketnet onder-

titeld wordt. De snelheid waarmee programma's ondertiteld moeten worden, levert wel problemen op. Mevrouw Van Den Heuvel wijst op het alternatief van het gebruiken van tolken. De minister wijst erop dat bij de RTBF waar voor het journaal met tolken gewerkt wordt, op twee netten uitgezonden wordt. Ketnet zendt op één net uit. De minister zal echter blijven aandringen dat er een oplossing gezocht wordt. De heer Peter De Ridder vraagt dat in het kader van het budget voor wetenschappelijke innovatie aandacht besteed zou worden aan de spraaktechnologie.

Mevrouw Yolande Avontroodt pleit voor meer beleidsondersteunend onderzoek over de – zowel positieve en negatieve – invloed van de media op de jongeren. Neemt de minister initiatieven tot een dergelijk onderzoek of heeft hij die genomen? Minister Eric Van Rompuy antwoordt dat in het kader van het Gezinscongres dat vanuit Welzijn georganiseerd werd, een studie over media en kinderen uitgevoerd werd. Op een colloquium van de Bond van Grote en Jonge Gezinnen is een studie voorgesteld over de perceptie van media door jongeren en kinderen. Plant de minister daaromtrent opvolging en evaluatie, vraagt mevrouw Yolande Avontroodt. De overheid kan wel een kader schetsen, maar heeft weinig invloed op de inhoud die de media brengen, antwoordt de minister. Met de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek zou inderdaad rekening gehouden moeten worden in de programmatie, niet alleen in de jeugdprogrammatie, maar ook in de hele programmatie. De VRT heeft op dat vlak zeker als eerste een opdracht te vervullen. De minister zal de VRT vragen rekening te houden met die studies.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vraagt naar de inhoud van het handvest dat de VRT ondertekend heeft. De minister zegt een kopie van het handvest aan de commissie te zullen bezorgen. Hij is niet op de hoogte van de reden waarom de andere omroepen het handvest niet ondertekend hebben. Het handvest werd opgesteld door de European Broadcast Union (EBU). Het handvest stelt dat kinderen recht hebben op programma's van hoge kwaliteit die speciaal voor hen zijn gemaakt en hen niet exploiteren, en die hen in staat stellen zich fysiek, mentaal en sociaal te ontwikkelen. De VRT probeert aan het handvest gestalte te geven o.m. via Ketnet.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey suggereert om bij de andere omroepen aan te dringen het handvest te ondertekenen, en in het geval ze ondertekening weigeren te vragen hun redenen kenbaar te

maken. De minister nodigt de commissie daartoe uit. In de Commissie voor Media is de idee gerezen om samen met de omroepen een deontologische code op te stellen. Misschien kan dit daarin ook opgenomen worden. De minister is er zich van bewust dat het opstellen van een dergelijke deontologische code vanuit het parlement niet van een leien dakje loopt. De definiëring van geweld bv. is niet eenvoudig; subjectiviteit komt steeds om de hoek kijken. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey voegt eraan toe dat naast de omroepen ook het video- en bioscoopcircuit gevat zouden moeten worden, wat de zaak er niet gemakkelijker op maakt. Er wordt nog steeds de discussie gevoerd over wie bevoegd is voor video. De minister, die bevoegd is voor filmproductie, beaamt dat het element subjectiviteit vlug unanimiteit in de weg staat. Hij verwijst naar de ervaring met de discussie over het al of niet subsidiëren van de film *Camping Cosmos*. Inzake subjectiviteit merkt de heer Felix Strackx op dat wat op de VRT als informatie voorgehouden wordt, bezwaarlijk als objectief beschouwd kan worden. Zeker kinderen hebben recht op objectiviteit. De minister antwoordt dat alles draait rond de vraag wat objectiviteit is. Dat is, vindt hij, een discussie die in de Commissie voor Media gevoerd moet worden.

Vergadering van 1 juli 1998

1. OPENBARE WERKEN, VERVOER EN RUIMTELIJKE ORDENING

1.1. Uiteenzetting door de heer Eddy Baldewijns, Vlaams minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening

Op het eerste gezicht lijken de bevoegdheden op vlak van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening weinig of geen rechtstreekse band te hebben met zaken als kinderrechten, kindermishandeling of slachtofferhulp. Toch hebben ingrepen in deze harde sector van wegen, kunstwerken en openbaar vervoer bij nader toezien vaak gevolgen voor kinderen. Door enkele gerichte maatregelen streeft de minister er dan ook naar de levenskwaliteit van de jongste medeburgers te verbeteren.

Zo heeft hij op het vlak van openbare werken een werkgroep in het leven geroepen die zich buigt over de problematiek van de veiligheid van de schoolomgevingen. Als eerste resultaat heeft deze werkgroep een technisch, maar bevattelijk document opgesteld waarin de richtlijnen zijn opgenomen op welke wijze schoolomgevingen moeten

ingericht of heringericht worden. Dit document "Schoolroutes en Schoolomgevingen" wordt toegevoegd aan het mobiliteitshandboek (dat gratis wordt verspreid aan veel direct betrokkenen bij de verkeersproblematiek: gemeenten, provincies, ambtenaren op alle niveaus enzovoort). Ook wordt het in het najaar in brochurevorm verspreid naar de inrichtende machten, de gemeenten, de ouderverenigingen enzovoort.

Daarnaast worden op twee jaar tijd 15 gevaarlijke schoolomgevingen langs gewestwegen prioritair aangepast. De scholen werden verdeeld over de vijf Vlaamse provincies en over de verschillende schoolnetten.

In het kader van de mobiliteitsconvenants, de overeenkomsten tussen het Vlaams gewest, De Lijn en de gemeenten, worden tal van doortochten heraangelegd. Bij deze herinrichtingen staat steeds de veiligheid van de zwakke weggebruikers voorop. Tot deze groep behoren de fietsers en voetgangers, die vooral bestaat uit kinderen en jongeren die met de fiets of te voet naar school gaan. De verkeersveiligheid van deze groep wordt in doortochten verbeterd door het vertragen van het autoverkeer (o.a. door het creëren van poorteffecten d.m.v. groenvoorzieningen en straatmeubilair), en door de (her)aanleg van fiets- en voetpaden. Belangrijk hierbij is ook dat dergelijke projecten grondig worden voorbereid met alle betrokkenen, dus ook met de bewoners.

Niet alleen de heraanleg van doortochten verbetert de verkeerssituatie van kinderen. Ook de aanleg van nieuwe veilige fietspaden zorgt daarvoor. De minister maakt hiervoor op zijn begroting jaarlijks gemiddeld 200 miljoen frank per provincie vrij.

Infrastructurele maatregelen zijn zeker nodig. Uit wat de minister daarnet meedeelde blijkt volgens hem duidelijk dat hij hiervoor veel inspanningen levert. Toch kan iedereen zelf een steentje bijdragen. Daarom heeft hij met zijn collega van Onderwijs en de federale staatssecretaris voor Veiligheid een campagne op touw gezet dat kinderen aanmoedigt om een fietshelm te dragen. Bijna 16.000 jongens en meisjes uit de lagere school (785 klassen) hebben hieraan deelgenomen. Door de vele positieve reacties krijgt deze campagne volgend schooljaar een vervolg met een actie rond de zichtbaarheid van de kinderen in het verkeer. Speciale aandacht zal daarbij gaan naar de schoolomgeving en de halteplaatsen van het openbaar vervoer.

In het kader van zijn bevoegdheden m.b.t. Vervoer, heeft de minister enkele kindvriendelijke afspra-

ken kunnen maken met de vervoersmaatschappij De Lijn. Kinderen en jongeren maken immers een groot deel uit van de klanten van De Lijn. Uit onderzoek blijkt dat 1 op 7 woon-schoolverplaatsingen in Vlaanderen gebeurt met het openbaar vervoer. De v.z.w. Opleidingscentrum van De Lijn zal dit jaar nog een bijzondere themadag rond "omgaan met schoolkinderen" organiseren voor al haar personeelsleden. Dit thema wordt vanaf nu ook opgenomen in de basisopleiding voor de nieuwe chauffeurs.

Op het vlak van Ruimtelijke Ordening wil de minister hier ook het belang van de algemene bouwverordening inzake wegen voor voetgangersverkeer onderstrepen. In deze bouwverordening, die tot stand kwam na overleg met de Voetgangersbeweging, staat de veiligheid van de zwakke weggebruikers, en dus ook van de kinderen centraal.

De bouwverordening legt een aantal voorschriften op die moeten nageleefd worden bij de aanleg van nieuwe of bij de aanpassing van bestaande voetgangersvoorzieningen in de bebouwde kom. Minder obstakels en bredere voetpaden zullen dan ook de veiligheid van kinderen verhogen.

De minister meent met deze korte toelichting te hebben aangetoond dat hij ook binnen zijn bevoegdheden de belangen van de kinderen verdedigt. Tot slot wil hij toch nog benadrukken dat wat de verkeersproblematiek betreft, niet alle verantwoordelijkheid op de schouders van de overheid mag worden gelegd. De minister zei daarnet al dat infrastructurele maatregelen op zich niet volstaan. Iedereen kan en moet een bijdrage leveren om de verkeersveiligheid van kinderen te verbeteren.

De minister is dan ook verheugd met de toenemende aandacht voor de verkeersveiligheid- en leefbaarheid. Deze positieve trend valt niet alleen te bespeuren bij de overheden, maar ook bij scholen, ouder- en jongerenverenigingen, bedrijfsleven,... Hij is ook optimistisch gestemd en ervan overtuigd dat door het verder zetten van de inspanningen goede resultaten kunnen worden geboekt.

1.2. Bespreking

Mevrouw Yolande Avontroodt meent dat ernstige inspanningen gedaan worden voor de veiligheid op het vlak van vervoer. Op het vlak van ruimtelijke ordening kan het echter beter, vindt het lid. Zij onderstreept dat er effectief aandacht moet komen

voor een veilige en gezonde omgeving en voor ruimte voor kinderen. Hoewel het onderwerp niet tot de bevoegdheid van de minister behoort, vraagt het lid maatregelen te onderzoeken voor de rollerblades, om zowel de kinderen zelf als de voetgangers te beschermen. Verder meent het lid dat de toegankelijkheid, ook tot het openbaar vervoer, nog steeds problematisch is voor mensen met een kinderwagen en voor gehandicapte personen in het algemeen en kinderen in het bijzonder.

Mevrouw Ria Van den Heuvel is eveneens opgezet met de initiatieven die de minister neemt, maar wenst toch bijzondere aandacht voor een aantal punten. De herinrichting van bepaalde gewestwegen verloopt volgens het lid vrij traag. Zij wil dan ook pleiten voor een versnelling in de uitvoering. Verder vraagt het lid het sociaal tarief voor bestaansminimumtrekkers bij De Lijn uit te breiden naar de inwonenden en naar de steuntrekkers in het algemeen. Uit onderzoek blijkt immers dat heel wat kinderen in achtergestelde gezinnen leven. Als derde punt vraagt mevrouw Van Den Heuvel de zone 30-regeling nog meer te promoten in woonzones. De bespeelbaarheid van die straten zou de norm moeten zijn, vindt het lid. Kinderen moeten kunnen experimenteren in het zelf op weg gaan naar vriendjes, de jeugdbeweging enz. Het lid staat achter het promoten van het gebruik van de fietshelm, maar wijst erop dat men het probleem niet mag omkeren. In de eerste plaats moet het verkeer veiliger worden. Wat ruimtelijke ordening ten slotte betreft, pleit het lid voor meer ontmoetingsruimten, groene pleintjes op veilige loopafstand waar kinderen elkaar kunnen vinden. Daarbij denkt men misschien teveel alleen aan de verstedelijkte gebieden. In de Westhoek bv. blijkt dat kinderen zich niet veilig kunnen begeven naar een ontmoetingsplaats.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vraagt hoe in overleg getreden wordt met de federale overheid. Voor veel van de te berde gebrachte problemen moeten immers maatregelen getroffen worden op het federale niveau. In het Opvolgingsrapport is er sprake van de werkgroep Veilige schoolomgeving. De voorzitter vraagt naar de samenstelling en het verdere verloop van de werkgroep. Hoe kan een ander vanuit deze commissie gevolgd worden?

Overleg met de federale overheid is inderdaad belangrijk, antwoordt de minister. De Interministeriële Conferentie voor Vervoer en Infrastructuur is de laatste maanden op geregelde tijdstippen samengekomen, vooral onder impuls van staatssecretaris voor Veiligheid, Jan Peeters. Onderwerpen die hier aangehaald werden, zoals bv. de promotie van de zone 30, liggen er ter tafel. Ook het gebruik

van helmen zal er te gepaster tijd aan bod komen. Over de plaats van de rollerblades op de openbare weg heeft staatssecretaris Peeters reeds vorig jaar regels uitgevaardigd, zij het niet tot tevredenheid van alle weggebruikers.

Ruimtelijke ordening is een aangelegenheid van algemeen belang waarbij heel wat elementen afgewogen worden, zegt de minister. De Vlaamse regering heeft zich ingespannen om het duurzaam karakter van de ruimte in de toekomst te garanderen, zoals bv. in het Ruimtelijk Structuurplan. Op gemeentelijk vlak moeten er verfijningen aangebracht worden, bv. voor ontmoetings- en speelruimte. De regering heeft het instrumentarium gecreëerd voor de gemeenten om initiatieven te nemen. De minister heeft ook verwezen naar de bouwverordening inzake de aanleg en aanpassing van voetpaden, die de veiligheid ten goede moet komen.

Wat de toegankelijkheid betreft, wijst de minister erop dat de recent aangekochte bussen en trams over een verlaagde vloer beschikken. De minister begrijpt de vraag om de wegenwerken te versnellen. Daartoe worden de nodige inspanningen gedaan op basis van een objectieve behoeftenanalyse zodat de echte prioriteiten inzake verkeersveiligheid het eerst aangepakt worden. De minister wil er wel aan toevoegen dat het uitvoeren zelf van wegenwerken niet altijd de veiligheid bevorderen. De minister kan het pleidooi volgen voor de "bespeelbaarheid" van de straten, als het gemeentewegen betreft van lokaal belang, maar niet voor doortochten van gewestwegen. De gemeente is in dat geval de initiatiefnemer, omdat zij veelal de beheerder is. Het sociaal tarief van De Lijn geldt ook voor samenwonenden van bestaansminimumtrekkers. In een werkgroep met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten wordt bestudeerd hoe de sociale inspanningen verder kunnen worden doorgetrokken. In de beheersovereenkomst met De Lijn zit een sociaal deel vervat.

De werkgroep Veilige schoolomgeving is samengesteld uit de administratie Wegen en Verkeer en de administratie Onderwijs. De minister wil de commissie op de hoogte houden van de werkzaamheden. Hij zal het eerste rapport ter beschikking stellen.

De minister had het over het gemeentelijk initiatief voor de aanleg van ontmoetingsruimtes enz. Mevrouw Kathy Lindekens vraagt in hoeverre de minister er zicht op heeft of kinderen, jongeren zelf betrokken worden op gemeentelijk niveau. Zij zelf hebben immers het beste zicht op de noden. In antwoord op een actuele vraag twee jaar geleden over

de aanleg van straten heeft de minister geantwoord dat hij dit punt zou meenemen in het overleg met de gemeenten. Is er vooruitgang geboekt? De minister zegt niet te kunnen getuigen van een spectaculaire vooruitgang ter zake. De minister stelt wel vast dat jeugdleden die thema's aanpakken. Jammergenoeg beschikken de jongeren niet overal over dit instrument.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vraagt bij de vertegenwoordigers van de administratie Onderwijs in de werkgroep Veilige schoolomgeving aan te dringen dat de scholen ook namens de kinderen kunnen spreken. De minister antwoordt dat de invalshoek van het kind genoeg aandacht krijgt. Het zijn mensen uit het veld die bij de werkgroep betrokken worden. De ervaring uit zijn vorig leven leert de minister dat leerkrachten die zich voor die problematiek inzetten, de problemen vaak bekijken vanuit de ogen van het kind.

2. GEZONDHEIDSBELEID

2.1. Uiteenzetting door mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid

2.1.1. Kindermishandeling

In uitvoering van de omzendbrief van 28 juli 1997 werden er 18 netwerken met 68 (van de 84) deelnemende CGG's (centra voor geestelijke gezondheidszorg) gevormd. Zij dekken Vlaanderen en Brussel. Een netwerk moet gezien worden als een samenwerking van CGG's die met elkaar overleg plegen over de concrete invulling van de opdracht. Het overleg dient te resulteren in een beleidsplan dat de basis vormt voor het afsluiten van een convenant.

De centra staan in voor de psychotherapeutische begeleiding/behandeling van kinderen die lijden aan ernstige psychische problemen waarbinnen de traumata ten gevolge van kindermishandeling een belangrijke categorie zijn.

De convenant wordt afgesloten voor een periode van 3 jaar. Op jaarbasis wordt 79 miljoen frank ter beschikking gesteld.

Belangrijk is de samenwerking met relevante partners, in het bijzonder met de vertrouwenscentra kindermishandeling (VCK's). Op lokaal niveau is ter zake afspraken maken een prioritaire opdracht

binnen elke convenant. Op intersectoraal niveau wordt een kaderprotocol onderhandeld tussen de koepels van de CGG (VMSI en FDGG) en de 6 vertrouwenscentra, met bemiddeling van de kabinetten Demeester-Martens. Zodra dit gefinaliseerd is wordt dit intersectoraal samenwerkingsprotocol voor goedkeuring aan de Vlaamse regering voorgelegd, conform een eerdere beslissing. Dit proces van overleg kan spoedig gefinaliseerd worden.

2.1.2. Daderhulp

In het kader van het samenwerkingsakkoord tussen het Ministerie van Justitie en de Vlaamse Gemeenschap voor begeleiding en behandeling van seksuele delinquenten, werden 8 netwerken gevormd waarin 66 centra participeren.

Binnen elk netwerk heeft 1 centrum een coördinerende rol. Dit centrum neemt de taak op zich van gespecialiseerd centrum inzake extra penitentiaire psychosociale behandeling van daders van seksueel misbruik.

Op jaarbasis krijgen de netwerken 30 miljoen frank voor de begeleiding en behandeling van seksuele delinquenten.

In alle beleidsplannen wordt de verbintenis aangegeven om een samenwerkingsverband te ontwikkelen met de centra voor algemeen welzijnswerk.

2.1.3. Drugpreventie

Op veeleer preventief-indirect vlak is het de bedoeling de sociale vaardigheden en de weerbaarheid van kinderen te verhogen zodat zij voor hun eigen mening of standpunt durven en kunnen opkomen ... en leren "neen" zeggen, ook onder groepsdruk en t.o.v. illegale drugs.

De minister verwijst in dat verband naar projecten als Leefsleutels, Buso-contactsleutels, In Petto.

2.2. Bespreking

Mevrouw Ria Van Den Heuvel is teleurgesteld over de voorstelling van het beleid van de minister ten aanzien van kinderen. De minister doet vast meer dan wat in het rapport wordt opgesomd. Voor de volledigheid van het rapport is het belangrijk dat alle initiatieven opgenomen worden. Zelf wil het lid er in opgenomen zien dat alle bestaande milieu- en gezondheidsnormen doorgelicht worden

op het risico dat kinderen lopen. De verslaggever verwijst naar een voorstel van resolutie dat zij samen met de heer Johan Malcorps indiende¹. De huidige normen zijn afgesteld op de gemiddelde volwassen man. Dus niet op de volwassen vrouw en zeker niet op kinderen. De kinderrechten uit het VN-verdrag kunnen verder uitgewerkt worden. Kinderen hebben recht op zuivere lucht, gezonde voeding... De initiatieven die de minister daaromtrent neemt, kunnen in het rapport opgenomen worden. Mevrouw Yolande Avontroodt sluit zich daarbij aan. De voorstelling van het beleid van de minister is te schraal. Het getuigt niet van een integrale benadering.

Mevrouw Avontroodt heeft ernstige aanwijzingen dat Kind en Gezin de vaccinaties naar zich toe trekt. Nochtans heeft de huisarts hier een belangrijke rol te spelen. Alle partners moeten bij het vaccinatiebeleid betrokken worden en de coördinatie moet volgens het lid onder de hoede van de minister komen. Verder verwijst het lid naar haar voorstel van resolutie over de jeugdpsychiatrische ziekenhuisdiensten². Er is een tekort aan dergelijke diensten. Het is de bevoegdheid van de minister om daaromtrent een visie te ontwikkelen. Ten derde is het lid het ermee eens dat daderhulp georganiseerd moet worden in erkende centra met een eigen deskundigheid. Het lid mist wel aandacht voor de specificiteit van daderhulp voor jonge daders. Ook moet een band gelegd worden met de verslavingsproblematiek, en dus met de desbetreffende hulpverleningscentra. Heel vaak zijn daders drugsverslaafden. Ten slotte wijst het lid op de nood aan specifieke aandacht voor de jeugdpsychiatrie binnen de forensische psychiatrie. Er is volgens haar nood aan gesloten afdelingen.

Worden in het kader van de convenants met de CGG's kinderequipes opgericht en worden extra kinderpsychologen of -psychiaters aangetrokken, vraagt mevrouw Kathy Lindekens. Wat de daderhulp betreft is de extrapenitentiaire aanpak belangrijk, vervolgt het lid. In zeer gevallen van seksueel misbruik is de dader een familielid. Die gevallen komen vaak niet voor het gerecht. Bij de begeleiding van de dader is het belangrijk dat het aspect slachtoffer aan bod komt. Men stelt echter vaak vast dat dit niet gebeurt. De band tussen slachtoffer en dader moet terug hersteld worden, meent het lid. Er is een voorstel van een aantal Antwerpse centra tot een integrale aanpak vanuit het slachtoffer. Steunt de minister dit ?

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey geeft toe dat het parlement duidelijker richtlijnen had kunnen geven over de inhoud van het Opvolgingsrapport. Nu is het veeleer een opsomming van nieuwe en recente initiatieven, en niet een volledig overzicht van het beleid. Werden de netwerken rond het thema daderhulp opgericht in het kader van het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap voor begeleiding en behandeling van seksuele delinquenten ? De minister antwoordt bevestigend. De onderhandelingen met het federale niveau zijn afgerond. Het samenwerkingsakkoord wordt in het najaar ter bekrachtiging aan het parlement voorgelegd. De CGG's en het AWW worden betrokken bij de begeleiding. De voorzitter vraagt of de ontwerp-tekst aan de commissie kan worden bezorgd. De minister antwoordt bevestigend.

Een van de knelpunten was de uitwisseling van informatie en de opvolging meent mevrouw Trees Merckx-Van Goey. Voor volksgezondheid moet het beroepsgeheim gerespecteerd worden, anderzijds moet voor de voorwaardelijke invrijheidstelling enige zekerheid inzake afspraken gegeven kunnen worden. De voorzitter merkt op dat in Vlaanderen weinig wetenschappelijk onderzoek gebeurt rond de mogelijke vormen van therapie voor seksuele delinquenten. De voorzitter wil hiervoor een pleidooi houden. Meer specifiek de problematiek van jonge daders vraagt om aandacht. Jonge daders zijn vaak zelf jonge slachtoffers geweest. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vraagt de minister bij een volgende stand van zaken kennis te geven van de bijkomende initiatieven ter zake.

In het themadebat Bijzondere Jeugdzorg zal de problematiek van de jeugdpsychiatrie zeker aan bod komen, vervolgt de voorzitter. In de gemeenschapsinstelling vertoeven heel wat jongeren die eigenlijk psychiatrische begeleiding behoeven. Heeft de minister al ideeën om daaraan een oplossing te geven ?

Minister Wivina Demeester-De Meyer antwoordt dat de beperkte inhoud van het Opvolgingsrapport het gevolg is van de vraag van de coördinerend minister om een antwoord te geven op de punten uit de resolutie van het parlement. De opmerking over de veeleer beperkte voorstelling van maatregelen geldt evengoed voor de andere ministers, behalve voor het deel van de coördinerend minister. Minister Demeester-De Meyer zegt in ieder geval met de opmerking rekening te zullen houden bij de opmaak van het volgende opvolgingsrapport.

Het is een goed voorstel om bij de gezondheidsnormen een onderscheid te maken tussen mannen,

¹ Zie Stuk 973 (1997-1998) – Nr. 1.

² Zie Stuk 715 (1996-1997) – Nr. 1.

vrouwen en kinderen, vervolgt de minister. Voor de dioxine-norm werd daar al een aanzet tot gegeven. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen volwassenen en kinderen. De minister zal de administratie de opdracht geven in de toekomst voor de normen de genoemde specificiteit in acht te nemen.

Het vaccinatiebeleid via Kind en Gezin verloopt goed, meent de minister. Heel wat mensen worden op die manier bereikt. Men kan er niet om heen dat Kind en Gezin een goed netwerk heeft. De minister wil daarmee geen afbreuk doen aan het pleidooi voor een geïntegreerd beleid waarbij alle partners betrokken moeten worden.

De minister beaamt dat er voor jeugdpsychiatrie nog veel werk aan de winkel is. De 79 miljoen frank voor de netwerken biedt de mogelijkheid om jeugdpsychologen en jeugdpsychiaters aan te trekken. De minister zal na verloop van tijd evalueren hoe die mogelijkheid benut werd. Want, onderstreept de minister, de overheid kan alleen het kader en de ruimte creëren, maar kan niet bepalen hoe het veld tewerk moet gaan. De aandacht voor jonge daders is er, meent de minister. Daarover kan natuurlijk moeilijk gerapporteerd worden, dat speelt zich af in de privé-sfeer. Er moet wel gezocht worden naar een goede registratie door de CGG's van het aantal kinderen dat begeleid wordt. Meer details kan men daar niet van verwachten. Daderhulp is inderdaad geen eenvoudige hulpverlening. Achter de problematiek van de dader zit de problematiek van het slachtoffer, in vele vormen. De CGG's zijn de aangewezen centra voor daderhulp, maar moeten effectief aandacht besteden aan de hele familie die erbij betrokken is. De convenants laat de CGG's toe zelf te bepalen hoe ze dat invullen. Men moet hen daartoe de tijd geven. In de mate van het mogelijke moet de ontwikkeling van het beleid van de CGG's gevolgd worden. In die zin is het akkoord met de koepels van CGG's en VCK's belangrijk voor de communicatie. De minister voegt er nog aan toe dat de doelstellingen van de netwerken terug te vinden zijn in hun beleidsplannen. Na één jaar wenst de minister de convenants te evalueren.

De forensische psychiatrie moet in overleg met de federale overheid bekeken worden, vervolgt de minister. Het onderscheid tussen jeugdcriminaliteit en jongeren met psychische problemen is niet gemakkelijk vast te stellen. Een beleid daaromtrent ontwikkelen is dus niet eenvoudig. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey merkt op dat veel samenhangt met de aanbodzijde inzake hulpverlening. De bevoegdheidsverdeling maakt het niet gemakkelijk. Gelukkig is er de trend om criminaliteit niet

louter als een justitieel probleem te beschouwen. De minister zegt dat professor Jennes en dokter Deboutte onderzoek verrichten over bovengenoemde problematiek. De beleidsnota van de minister die in het najaar te verwachten is, zal ook een deel wijden aan die problematiek. De moeilijkheden inzake bevoegdheidsverdeling liggen niet alleen op het vlak van Justitie, maar ook op het vlak van de gezondheidszorg zelf. De Vlaamse Gemeenschap is enkel bevoegd voor de erkenningen en de infrastructuur. De Vlaamse overheid kan wel nieuwe omkadering voor beschermde leefomgevingen voor jongeren subsidiëren.

Op de opmerking van mevrouw Avontroodt over de nauwere samenwerking met de drughulpverlening antwoordt de minister dat het niet aan de overheid toekomt om te bepalen hoe de begeleiding ingevuld moet worden. Een centrum voor drughulpverlening kan natuurlijk deel uitmaken van een netwerk. Altox in Antwerpen bv. hoort tot een netwerk. De netwerken maken het mogelijk dat banden gelegd worden tussen verschillende aspecten van een problematiek.

Vergadering van 2 juli 1998

1. BESPREKING MET DE HEER LUC MARTENS, VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, GEZIN EN WELZIJN

1.1. Voortzetting van de algemene bespreking

Mevrouw Yolande Avontroodt merkt op dat het Beleidsplan tot realisatie van de kindeffectrapportage en tot toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind (Stuk 1088 (1997-1998) – Nr. 1) niet los gezien kan worden van het Opvolgingsrapport. Kan de minister het beleidsplan toelichten ?

De minister antwoordt dat het beleidsplan inherent is aan het decreet van 15 juli 1997 houdende instelling van de kindeffectrapportage (KER) en tot toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind (Belgisch Staatsblad van 7 oktober 1997). Het beleidsplan omvat twee belangrijke aspecten : 1. de oprichting van een deskundige commissie en 2. het trapsgewijze invoeren van de KER over bevoegdheidsdomeinen van de Vlaamse regering.

Op 23 juni 1998 heeft de Vlaamse regering het besluit genomen tot oprichting van de deskundige commissie. De samenstelling, de opdracht, de wer-

kingsprocedure wordt er vastgelegd. De commissie is samengesteld uit drie leden die vertrouwd zijn met de methodiek van effectrapportage en twee leden die deskundig zijn op het vlak van kinderrechten. De commissie kan een beroep doen op maximum drie externe deskundigen, al naargelang het onderwerp van de ontwerpdecreten waarover zij moet adviseren. De commissie adviseert over ontwerpen van decreet die rechtstreeks het belang van het kind raken, maar waarvoor de bevoegde minister het niet onmiddellijk noodzakelijk acht een KER op te maken. Het advies is inherent niet bindend. Vanzelfsprekend is er nog steeds de parlementaire controle. Voor het uitbrengen van haar advies beschikt de commissie over minimum 15 en maximum 30 werkdagen. Ondertussen kan het ontwerpdecreet de gewone procedure doorlopen, zodat het door het advies geen vertraging oploopt. De minister belooft een 'stroomschema' te bezorgen.

Voor de geleidelijke invoering van de KER over de bevoegdheidsdomeinen wordt in de Vlaamse regering besproken welk onderdeel van het bevoegdheidsdomein van elke minister als proeftuin zal fungeren. Het desbetreffende besluit komt nog voor het reces op de Vlaamse regering. De meeste ministers hebben reeds een domein aangewezen.

Daarnaast is er de verslaggeving aan het parlement over de implementatie van het VN-verdrag over de rechten van het kind en het verslag over de eerbiediging van de kinderrechten in landen of regio's waarmee een verdrag afgesloten wordt.

De minister is van oordeel dat de uitvoering van dit decreet en de inwerkingtreding van het kinderrechtencommissariaat op termijn een groot effect zal ressorteren. Hij staat dan ook huiverachtig tegenover eventuele nieuwe initiatieven op dat vlak.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey is van mening dat het niet onmiddellijk de bedoeling is een nieuwe resolutie in te dienen. In het najaar kan beoordeeld worden of de evolutie voldoende aan de bezorgdheden tegemoetkomt.

Werden de contouren al uitgewerkt voor de toekenning van de middelen in het kader van het social profitakkoord voor de kinderrechten en kindermishandeling, vraagt mevrouw Yolande Avontroodt. Alleen de middelen voor het social-profitakkoord voor 1998 zijn in de verschillende paritaire comités aan de orde geweest, antwoordt de minister. De invulling van de uitbreidingen zullen pas in het najaar onderhandeld worden. De discussie uitbreiden tot zowel de werkdruk en de anomalieën

(1998) en als de uitbreidingen (1999) zouden tot vertraging geleid hebben in de aanwending van de middelen voor 1998.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel wil aandacht vragen voor de zorg voor de baby's van illegale moeders.

Er zou nog steeds geen structurele oplossing voor de kinderrechtswinkels. Kan de minister dat bevestigen? Klopt het dat er ideeën leven om ze door de federale overheid te laten subsidiëren? Het lid vindt het niet wenselijk een dergelijk belangrijk instrument uit handen te geven. De minister antwoordt dat nog geen beslissing genomen werd. Aan de kinderrechtswinkels werden twee voorstellen voorgelegd: verankering hetzij in het algemeen welzijnswerk, hetzij bij Kind en Gezin. Hun voorkeur ging uit naar Kind en Gezin.

1.2. Voortzetting bespreking per bevoegdheidsdomein

Bijstand aan personen

– Zorg voor het jonge kind

– Preventieve kinderzorg

Mevrouw Yolande Avontroodt wijst erop dat het preventieve landschap grondig aan het wijzigen is met de oprichting van de Logo's. Doet Kind en Gezin wel voldoende inspanningen om zich in te schrijven in de Logo's? De centrale administratie zelf van Kind en Gezin zal niet aan de Logo's participeren, zegt de minister, maar de regionale afdelingen hebben de opdracht gekregen dat wel te doen.

– Kinderopvang

Mevrouw Yolande Avontroodt meent te hebben begrepen dat de particuliere opvanginstellingen (POI's) meer mogelijkheden zouden krijgen om zich te ontwikkelen. Wordt er effectief stimulansen gegeven aan de POI's? De particuliere opvang moet in haar mogelijkheden worden ondersteund en bemoedigd, antwoordt de minister. De minister is er zich van bewust dat dit niet evident zal zijn, aangezien de particuliere opvang niet meteen de sterkste gesprekspartner is. Kind en Gezin wordt er herhaaldelijk aan herinnerd, maar Kind en Gezin beschikt over autonomie om het beleid binnen het budgettaire kader uit te tekenen.

– Kindermishandeling

In de toelichting wordt een evaluatie aangekondigd van de vertrouwenscentra kindermishandeling. Mevrouw Yolande Avontroodt vraagt wanneer de conclusies te verwachten zijn. De minister antwoordt dat voor de evaluatie een Nederlandse deskundige aangezocht wordt. De conclusies mag men verwachten voor het einde van het jaar. Hoe dan ook zijn er in de enveloppe van het social-profitakkoord meer middelen voor die centra. Een fundamentele herschikking is echter slechts mogelijk als men over betere parameters beschikt. De minister is van mening dat op termijn moet worden nagedacht over de relatie tussen de bijzondere middelen omwille van de stedelijke problematiek en het algemeen beleid dat men voert. Volgens het Deense model bv. zou de bijzondere jeugdbijstand volledig gedecentraliseerd worden.

– Bijzondere jeugdbijstand

70 percent van de kinderen die voor de Antwerpse jeugdrechter verschijnen blijken een psychische stoornis te hebben. Ze worden daar niet op onderzocht voor ze geplaatst worden. Mevrouw Ria Van Den Heuvel vraagt welke maatregelen de minister overweegt.

Vlaams minister van Onderwijs, de heer Luc Van den Bossche, verklaarde dat hij een oplossing klaar had voor de ambtenaren in de bijzonder jeugdbijstand, zegt mevrouw Yolande Avontroodt. Het personeel zou daardoor op een meer flexibele wijze vervangen kunnen worden. Het lid vraagt of minister Luc Martens dat kan bevestigen. De minister antwoordt dat de maatregelen op korte termijn die met de vakbonden werden overeengekomen (omkadering, werkomstandigheden) al grotendeels uitgevoerd zijn. Een oplossing op middellange termijn is er echter nog niet. De toekenning van een enveloppe is een mogelijkheid die minister Luc Van den Bossche laat verkennen, maar er werden nog geen definitieve conclusies getrokken. Wel wordt de procesimplementatie en het opstellen van het personeelsplan versneld; het onderzoek naar de werkbelasting is lopende. Minister Luc Martens is verheugd met de verklaring van zijn collega voor Ambtenarenzaken, maar een ondertekende beslissing is er op heden nog niet. Blijkbaar is minister Van den Bossche vastbesloten die beslissing te nemen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey merkt op dat het aspect bijzonder jeugdbijstand verder ten gronde besproken kan worden in de rondetafelgesprek-

ken die de commissie daaromtrent wenst te voeren.

– Algemeen welzijnswerk

Mevrouw Ria Van Den Heuvel vraagt de centra algemeen welzijnswerk (AWW) de nodige autonomie te geven bij het uitbouwen van een meer kindgerichte aanpak. Een punctueel ingrijpen op dat vlak is niet wenselijk, wel moeten de centra de mogelijkheden krijgen om dat aandachtspunt uit te werken. Zij moeten de nodige middelen krijgen voor omkadering en management. Het is niet de bedoeling van het lid om opnieuw een discussie over de middelen op gang te brengen. Wel stelt men vast dat werk gemaakt moet worden van de kindgerichte aanpak.

Het is belangrijk dat de eerstelijnswerking ten aanzien van kinderen versterkt wordt, vervolgt het lid. Kinderopvang, -werking in alle residentiële centra, zeker in de vrouwenonthaalcentra, kan eveneens een aandachtspunt zijn. Vanzelfsprekend moet de preventieve opdracht van de centra AWW centraal blijven. Voor het vervullen van de nieuwe opdrachten van de vertrouwenscentra kindermishandeling (VCK's) zouden de centra AWW betrokken worden. Mevrouw Van Den Heuvel waarschuwt ervoor dat het niet de bedoeling kan zijn dat de caseload van de VCK's naar het AWW verschuift.

De minister antwoordt dat dat niet aan de orde is. Hij bevestigt dat 'het verhaal' voor het AWW nu grotendeels 'geschreven is'. De sector heeft ruime aandacht gekregen de laatste tijd. De bal ligt nu in hun kamp. De minister wenst zijn energie nu op een andere sector te richten zoals bv. de bijzondere jeugdbijstand.

Mevrouw Kathy Lindekens vraagt of de minister zelf al aanzetten gegeven heeft om de werking van het AWW meer kindvriendelijk te maken. De mogelijkheid om minderjarigen op te nemen in crisiscentra voor jongeren binnen het AWW is weggevallen. Het lid vraagt hoe de minister die leemte invult. In hoeveel polyvalente centra kunnen kinderen en jongeren terecht? M.a.w. in hoeveel centra is er een aangepaste onthaalmethodiek om de drempel voor jongeren te verlagen? De hulp aan (ex-)gedetineerden houdt ook hulp aan kinderen van gedetineerden in. Is daar specifieke deskundigheid aanwezig? Eerstelijns slachtofferhulp is vooral op volwassenen gericht, stelt het lid vast. Werden er al initiatieven genomen om ook daar deskundigheid op het vlak van kindgerichtheid te bevorderen?

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey stelt dat er nood aan overleg is in het kader van het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg. De voorzitter stelt haar vragen daaromtrent uit tot bij de bespreking van het ontwerp-decreet houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord. De voorzitter is wel ontgoocheld over het deel in het Opvolgingsrapport over daderhulp. De aanbevelingen van de Vlaamse interdepartementale commissie van 1995 nu nog beschouwen als een uitdaging is ontgoochelend. Er werd zopas een samenwerkingsakkoord vanuit gezondheidszorg gesloten rond één bepaalde groep van delinquenten, nl. de seksuele delinquenten. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey heeft de indruk dat de daderhulp niet zo gecoördineerd verloopt. Zij had gehoopt dat de hulp aan seksuele delinquenten ingebed zou zijn in een ruimer samenwerkingsakkoord rond daderhulp. Het vorige akkoord is immers aan herziening toe. Dat er geen vooruitgang geboekt wordt, betekent hopelijk geen afstel. De voorzitter begrijpt wel dat daderhulp op dit ogenblik misschien onsympathiek overkomt. Nochtans is daderhulp ook essentieel voor slachtofferhulp. Justitie geeft nu zelf toe dat zij het probleem niet alleen aankan door de gevangenen vol te stoppen. Dat vergroot de verantwoordelijkheid van de Vlaamse Gemeenschap. Het opvolgingsrapport toont onvoldoende aan hoe de nieuwe uitdagingen worden aangegaan. Wat de alternatieve straffen betreft houdt vooral Vlaanderen de boot af. De voorzitter hoopt dat Vlaanderen in de toekomst iets proactiever zal zijn.

Verder meent mevrouw Trees Merckx-Van Goey dat de verdere implementatie van het samenwerkingsakkoord slachtofferhulp meer middelen impliceert. Justitieel welzijnswerk krijgt een bijkomende taak. Zijn de budgettaire gevolgen al bekend? Zij moeten in rekening gebracht worden in de begroting van 1999. De voorzitter vraagt ook dat de middelen voor het 'oppoetsen' van het akkoord inzake daderhulp en de rest van de aan justitie complementaire taken duidelijk zichtbaar zouden zijn in de begroting, ook al zouden ze niet toenemen.

De minister antwoordt dat voor slachtoffer- en daderhulp niet meer middelen uitgetrokken worden. Men moet keuzes maken. Er is reeds ruime vooruitgang geboekt met het social-profitakkoord, waar prioriteit gegeven wordt aan een aantal sectoren: ouderenzorg, kinderezorg, bijzondere jeugdzorg en delen van het AWW.

De minister deelt mee dat het samenwerkingsakkoord slachtofferhulp principieel door de Vlaamse regering werd goedgekeurd in maart 11. Nu wordt gewacht op het advies van de Raad van State. Dit loopt vertraging op omdat de Raad van State het samen met het advies aan de Franstalige Gemeenschap wenst te behandelen, waarop geen termijn werd gesteld.

Het dossier inzake het beleid ten aanzien van (ex-) gedetineerden en naastbestaanden werd op 9 juni 11. door de Vlaamse regering behandeld. Er werd een beslissing genomen over een proeve van voorontwerp van beginselenwet en van wijzigingen van het bestaande samenwerkingsakkoord. Wat dit laatste betreft gaat het om actualiseringen. Ook hierover moet de Raad van State advies uitbrengen. Er wordt tevens werk gemaakt van de samenstelling van de commissie die zich moet buigen over de basiswet inzake gevangenen en rechtspositie van gedetineerden. De commissie zou in september moeten kunnen starten, als het advies van de Raad van State binnen is.

Kinderen als specifiek aandachtspunten zijn niet nominatim in het voorontwerp opgenomen. De minister zal proberen rekening te houden met de opmerking daarover van mevrouw Lindekens die er terecht aandacht voor vraagt.

Het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake daders van seksueel misbruik is op 26 juni voor de federale regering gekomen. Er wordt nu nog gewacht op het begrotingsakkoord. De minister hoopt dat het akkoord op 14 juli door de Vlaamse regering goedgekeurd kan worden. Vier centra algemeen welzijnswerk (West-Vlaanderen, Gent, Vlaams-Brabant, Limburg) krijgen een bijkomende voltijdse eenheid voor begeleiding van seksueel delinquenten.

Er wordt dus van een en ander werk gemaakt, zegt de minister. Men mag niet vergeten dat de overheid men soms de gevangene is van procedures.

Wat de kindgerichtheid in het algemeen welzijnswerk in het algemeen en bij de dader- en slachtofferhulp in het bijzonder betreft, neemt de minister de bekommernissen van de leden mee. In bepaalde regio's wordt al behoorlijk aandacht besteed aan de jongeren, meent de minister. Hoeveel polyvalente centra daarvan een prioriteit maken, daar kan de minister nu niet op antwoorden. Dat zal wel duidelijk worden na de doorlichting van de beleidsplannen die eind vorige maand moesten worden ingediend. Uit de beleidsplannen

kunnen de accenten afgeleid worden die de centra voor zichzelf wensen te leggen. In de bespreking van die plannen kan een en ander eventueel nog bijgestuurd worden. Er zal aandacht besteed worden aan de opmerkingen van de leden.

Wat de crisisopvang voor jongeren ten slotte betreft wordt gepoogd binnen het AWW vooruitgang te boeken. Er worden middelen uitgetrokken voor een initiatief in Antwerpen, mee in het kader van het Sociaal Impulsfonds. Vanuit die ervaring kan het initiatief uitgebreid worden naar andere regio's.

– *Kinderrechten en armoedebestrijding*

Mevrouw Ria Van Den Heuvel vraagt aandacht voor het feit dat 4 op 100 kinderen in een kansarm gezin leven. Mevrouw Kathy Lindekens vraagt naar de tekst van het ontwerp van aanbeveling van de VICA-themagroep "Jeugd en kansarmoede". Kan de minister meer uitleg geven over de experimentele projecten betreffende het gezinsgericht werken met kansarme gezinnen. Voor de vragen omtrent kinderen en armoedebeleid verwijst de minister naar zijn collega, de heer Leo Peeters, coördinerend minister inzake armoedebestrijding. Inspelend op de opmerking van mevrouw Van Den Heuvel meent de minister dat Kind en Gezin al een belangrijke inspanning levert ten aanzien van deze problematiek, via de preventieve kinderopvang. Het feit dat zij die cijfers hebben kunnen afleiden is daarvan een bewijs.

– *Gehandicaptenzorg*

Volgens mevrouw Yolande Avontrodt is er een plan tot samenwerking tussen het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH) en de diensten voor begeleid wonen, over het begeleid wonen voor mentaal gehandicapte ouders met jonge kinderen. Kan de minister daaromtrent uitleg verschaffen? Een werkgroep daaromtrent moet voor het einde van deze maand tot conclusies komen, antwoordt de minister. Op basis daarvan zal een besluit uitgevaardigd worden.

– *Beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden*

Voor de minderjarige asielzoekers moet op vlak van welzijnsbeleid een initiatief genomen worden, stelt mevrouw Kathy Lindekens. Het lid zou zelfs willen suggereren om een Vlaams opvangcentrum op te zetten. De minister zegt enerzijds in gesprek te zijn met het ministerie van Justitie en van Bin-

derlandse Zaken over de problematiek van de voogdij. Anderzijds ligt er ook een eigen initiatief voor over de opvang van minderjarige illegalen.

De verslaggever,

Ria
VAN DEN HEUVEL

De voorzitter,

Trees
MERCKX-VAN GOEY